

BISDOM ROTTERDAM

Analecta

Januari Februari Maart 2013

April Mei Juni 2013

jaargang 58
nummer 1-2

PASEN IN HET JAAR VAN HET GELOOF

**Vastenbrief 2013 Nederlandse bisschoppen, korte versie/voorleesversie,
4 februari 2013**

Pasen valt vroeg in dit jaar. Maar in het Jaar van het Geloof, dat de paus heeft afgekondigd om het begin van het Tweede Vaticaans Concilie te herdenken, staat Pasen in het midden. Dat komt goed uit, want de viering van het lijden, sterven en verrijzen van onze Heer Jezus Christus kan zo ‘de deur van het geloof’ zijn die ons toegang geeft tot het leven met God. ‘De deur van het geloof’: dat is het beeld, dat de paus gebruikt als titel voor zijn afkondiging van het Jaar van het Geloof. Dat beeld wordt in de Handelingen van de Apostelen gebruikt voor de toestroom van gelovigen na de prediking van Paulus en Barnabas. Het is een beeld dat wij ook kunnen gebruiken om over ons zelf te spreken. Geloof klinkt als een soort terugkerend refrein in de verschillende verhalen uit de Schrift over Pasen. Telkens wordt verteld over de leerlingen die tot geloof in de verrezen Heer komen. In de liturgie van Pasen wordt dat proces dat de leerlingen doormaken op indringende wijze een proces dat ook wij (kunnen) doormaken en wel wanneer wij in de Paaswake onze doopbeloften vernieuwen.

In de paaswake worden wij gevraagd of wij geloven in God en we antwoorden met ‘ja’. Die vorm van vraag en antwoord maakt duidelijk dat geloven een antwoord is. Een antwoord op God die zich te kennen geeft, die zich aanbiedt, die onze instemming en toestemming vraagt om deel te worden van ons leven, om deel te nemen aan zijn leven.

In de paaswake worden wij gevraagd of we in God geloven. Geloven in iemand is niet zozeer een kwestie van weten, maar een kwestie van vertrouwen, van toevertrouwen. En dat geldt ook voor God of beter nog geldt voor God bij uitstek. Daarom begint de hernieuwing van de doopbeloften ook met de vraag of we ons af willen keren van het kwaad en toekeren naar God, een echo van de lezing uit de brief aan de Romeinen eerder in de paaswake, waarin Paulus uitlegt dat gedoopt worden een proces van sterven aan het oude leven en verrijzen tot een nieuw leven is.

Maar zoals we in ons dagelijkse leven wel willen weten wie we kunnen vertrouwen, zo ook in ons geloof. Vandaar dat de priester bij de hernieuwing van de doopbeloften niet eenvoudigweg vraagt of we in God geloven, maar drie keer vraagt of we geloven in God de Vader, in God de Zoon en in God

de Heilige Geest. En vandaar ook dat in de drie vragen telkens iets van Gods werkzaamheid en zorgzaamheid aangegeven wordt. Bij God de Vader wordt de schepping genoemd, bij God de Zoon, de menswording omwille van ons en ons heil, bij God de Heilige Geest zijn werkzame aanwezigheid in ieder van ons en in de Kerk.

De hernieuwing van onze doopbeloften in de paaswake krijgt in onze tijd en in onze samenleving een apart accent. Geloven is niet meer vanzelfsprekend zoals dat in vorige periodes wel was en in andere samenlevingen nog wel is. Geloven in God Vader-Zoon-Heilige Geest is weliswaar nooit vanzelfsprekend geweest. Al in de evangeliën is een refrein te horen van verbazing en verzet, een verzet dat uitloopt op de veroordeling en dood. Maar wij hebben een aparte gevoeligheid voor die niet-vanzelfsprekendheid van onze geloof. En hoe vreemd dat misschien ook klinkt: dat kan ons ook helpen om in onze tijd en in onze omstandigheden onze identiteit als Christenen en ons geloof te verhelderen.

Wij geloven in God Vader, Schepper van hemel en aarde. Daarmee belijden wij dat onze werkelijkheid, dat wijzelf een gave zijn. Dat maakt ook gevoelig voor die zaken in ons leven die we krijgen zoals genegenheid, vriendschap, liefde. Zaken die in onze economisch ingestelde samenleving niet altijd voorop staan, maar in ons geloof wel. Dankbaarheid als levenshouding hoort bij het koninkrijk van God.

Wij geloven in God de Zoon, die omwille van ons en ons heil mens geworden is. Daarmee belijden wij dat we gemankeerde en beschadigde mensen zijn en ten diepste hulp nodig hebben. Elke Witte Donderdag lezen we het verhaal van de voetwassing. In dat verhaal verzet Petrus zich en dat verzet is precies een verzet tegen geholpen te worden. Het is zijn eer te na, het is onze eer te na hulp te vragen, afhankelijk te zijn. Maar Jezus zegt zeer beslist dat, wanneer Petrus volhardt in zijn verzet, hij niet bij hem hoort (Joh 13,2-10). Geholpen willen worden als levenshouding is een absolute voorwaarde voor het koninkrijk van God.

Wij geloven in God de Heilige Geest, die in ons woont. Daarmee belijden wij dat wij christenen zijn. Zoals Jezus door de zalving met de Heilige Geest bij zijn doop geopenbaard wordt als de Gezalfde, de Christus, zo zijn wij door onze doop gezalfden, ‘christenen’, tempels van de Heilige Geest. Die

zalving geeft ons allen waardigheid en verantwoordelijk. Wij hebben de Heilige Geest ontvangen die in ons Abba Vader bidt (Gal 4,6) het gebed dat Jezus bad en zijn leerlingen leerde (Lc 10,21-22;11,1-4). Door de Heilige Geest zijn wij in de Zoon kinderen van de Vader, worden wij uitgenodigd vertrouwelijk om te gaan met onze God. Wij zijn geen vreemdelingen meer, maar huisgenoten. Vertrouwelijkheid is de sfeer die hoort bij het koninkrijk van onze God. En misschien is dit wel het meest kenmerkende van ons geloof: dat wij door de menswording van de Zoon en de inwoning van de Heilige Geest bij God horen en God bij ons.

De verrezen Heer bezoekt op Paasavond de angstige en opgesloten leerlingen. De apostel Thomas is daar niet bij. Als hij de enthousiaste verhalen van de andere leerlingen hoort, reageert hij afwijzend. Hij kan pas geloven als hij de tekenen van het lijden in de verrezen Heer kan zien. Wanneer Jezus een week later weer bij zijn leerlingen komt, is Thomas wel aanwezig en ziet hij die tekenen. Hij belijdt dan zijn geloof: ‘mijn Heer en mijn God’. Die andere leerlingen hebben Thomas niet buiten gesloten omdat hij vragen had en Thomas is niet weggebleven omdat hij twijfels had. Zo kon hij binnen die gemeenschap groeien in geloof. Wij hopen dat ook onze geloofsgemeenschap de uitnodigende omgeving mag zijn waarin mensen kunnen groeien in geloof. Wij hopen dat deze vasten ons allen toe leidt naar ‘de poort van het geloof’ en dat wij allen in de hernieuwing van onze doopbeloften die vertrouwelijke omgang mogen vinden met God Vader-Zoon-Heilige Geest die ons verdiept en verbindt.

Utrecht, 4 februari 2013

De Nederlandse bisschoppen

REACTIE VAN DE NEDERLANDSE BISCHOPPEN op de uitverkiezing van paus Franciscus, 13 maart 2013

De bisschoppen van Nederland brengen dank aan Gods Heilige Geest die zo snel vaardig is geworden over de kardinalen die bijeen waren in conclaaf. Zij zijn paus Franciscus ook bij voorbaat dankbaar dat hij deze bijna onmenselijke taak op zich heeft genomen. Paus Franciscus zal als opvolger van de teruggetreden paus Benedictus XVI diens werk als herder van de Kerk voortzetten. Aan het begin van de 21ste eeuw staat de Kerk voor grote uitdagingen. De Nederlandse bisschoppen zijn ervan overtuigd dat de Kerk met paus Franciscus de juiste antwoorden op deze uitdagingen zal formuleren. De Nederlandse bisschoppen beschouwen de korte duur van dit conclaaf als een teken van eensgezindheid binnen het College van Kardinalen. Ze bidden dat de Heilige Geest deze paus blijvend zal inspireren in zijn werk voor de Kerk en haar dienst aan de wereld. De bisschoppen roepen alle gelovigen op om voor paus Franciscus te bidden, met name in de Eucharistievieringen.

Met de Argentijn Jorge Mario kardinaal Bergoglio S.J. (76) heeft de Rooms-Katholieke Kerk voor het eerst een paus die afkomstig is uit Latijns-Amerika, waar 42 procent van alle katholieken woont. Deze keuze kan gezien worden als een teken dat het College van Kardinalen de term ‘wereldkerk’ ook tijdens deze pausverkiezing ter harte heeft genomen.

Kardinaal Bergoglio was onder meer provinciaal van de Orde van de Jezuiten voor Argentinië (1973-1979) en rector van de Filosofische en Theologische Faculteit van San Miguel (1980-1986). Op 20 mei 1992 benoemde paus Johannes Paulus II hem tot titulair bisschop van Auca en tot hulpbisschop van Buenos Aires. Zijn bisschopswijding volgde op 27 juni. Op 3 juni 1997 werd hij benoemd tot aartsbisschop coadjutor van Buenos Aires – op 28 februari 1998 volgde hij kardinaal Antonio Quarracino op. Van 8 november 2005 tot 8 november 2011 was hij voorzitter van de Bisschoppenconferentie van Argentinië. Paus Johannes Paulus II creëerde hem kardinaal tijdens het consistorie van 21 februari 2001. Tot vandaag was hij aartsbisschop van Buenos Aires (Argentinië).

Hij is lid van de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst en de Regeling van de Sacramenten, de Congregatie voor de Clerus en de Congregatie voor de Instituten van het Gewijde Leven en de Sociëteiten van het Apostolisch

Leven. Ook is hij lid van de Pauselijke Raad voor het Gezin en van de Pauselijke Commissie voor Latijns-Amerika.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende in de eucharistieviering bij gelegenheid van het terugtreden van paus Benedictus XVI, Kerk van H. Jacobus de Meerdere, Den Haag, 28 februari 2013

Broeders en zusters in Christus,

Vandaag, op deze avond, treedt paus Benedictus terug. Als bisdom Rotterdam zijn we in dit uur heel bewust in de kerk in gebed met onze paus verbonden, hier in de viering van de eucharistie -bron en hoogtepunt van ons leven in geloof (Cfr Tweede Vaticaans Concilie *Lumen Gentium* 10).

Bescheiden maar welbewust nam de paus het besluit om terug te treden. Die houding kenmerkte Benedictus ook toen hij in 2005 na afloop van het conclaaf als nieuwe paus op het grote balkon van de St. Pieter naar buiten trad. Ten overstaan van de menigte op het plein noemde paus Benedictus zichzelf een nederige dienaar in de wijngaard des Heren.

Sinds zijn aantreden, heeft paus Benedictus zich gedurende de bijna acht jaren van zijn pontificaat steeds opnieuw als een nederige dienaar betoond: in zijn dienst aan Christus en de Kerk was Benedictus *servus servorum Dei*, dienaar der dienaren Gods.

In alle bescheidenheid heeft paus Benedictus zich als persoon met heel zijn hart en heel zijn verstand en met al zijn krachten ter beschikking gesteld van de wereldwijde Kerk als haar eerste herder. Als nederige dienaar is hij omwille van het aan hem toevertrouwde petrusambt naar voren getreden als herder, priester en leraar.

Tijdens zijn laatste audiëntie gisteren op het St. Pietersplein, maakte de paus duidelijk dat zijn beschikbaarheid op de eerste plaats ook gepaard is gegaan met een groot vertrouwen in God. Bij zijn verkiezing heeft Benedictus destijds gebeden: als U, Heer, mij roept om paus te zijn, dan moet U mij ook helpen.

Paus Benedictus benadrukte in zijn toespraak gisteren dat hij die leiding en de steun van de Heer ook werkelijk heeft ondervonden in de afgelopen jaren. De paus is ervan overtuigd dat de Heer hem in zijn zware taak als herder

heeft geleid. Uit ondervinding zei de paus daarom gisteren: de Kerk is niet van mij, de Kerk is van de Heer!

De bereidheid om een dienaar te zijn in de wijngaard van de Heer is een houding die echt bijbels is: de wijngaard is niet van de dienaar, de wijngaard is van de Heer.

In deze overtuiging gebruikte het Tweede Vaticaans Concilie het bijbelse beeld van de wijngaard ook voor de Kerk. In het conciliedocument *Lumen Gentium* wordt gezegd dat de Kerk als een uitverkoren wijngaard is, geplant door de hemelse Wijngaardenier: 'De ware wijnstok is Christus, die leven en groeikracht schenkt aan de ranken, d.w.z. aan ons, die door de Kerk in Hem blijven en zonder wie wij niets kunnen doen' (LG 6) .

Zonder de Heer kunnen we niets doen (cfr. Joh. 15, 5). Dat is de overtuiging van het Tweede Vaticaans Concilie, het is de persoonlijke ondervinding van paus Benedictus.

In de eerste schriftlezing van vandaag (17, 5-10) klinkt die overtuiging ook door in de woorden van Jeremia. Eerst heel scherp: vervloekt is hij die op mensen vertrouwt en zich afkeert van de Heer. Daarna zegt de profeet het op positieve wijze: Gezegend is de mens die op de Heer vertrouwt, en zich veilig weet bij Hem.

Om dit te illustreren gebruikt de profeet eveneens een voorstelling van groeien en bloeien. De mens die op God vertrouwt is als een boom aan de rivier, een boom met wortels tot in het water. Alleen zo kun je de hitte van de dag verdragen, alleen zo kun je droogte doorstaan en vruchten voortbrengen. Psalm 1 vult dat verder in: wanneer je als mens geworteld bent in de stroom van Gods woord, dan ga je niet mee in het spoor van hen die kwaad doen.

In de jaren van zijn pontificaat heeft paus Benedictus als herder van de Kerk zeer zeker de hitte van de dag ondervonden en ook gedragen. De zwaarte van zijn ambt was ontegenzeggelijk groot, niet in het minst ook door delicate kwesties zoals het seksueel misbruik van minderjarigen door mensen van de Kerk. Paus Benedictus ging deze brandende kwesties niet uit de weg. Gisteren, tijdens de audiëntie zei de paus dat hij inderdaad moeilijke omstandigheden heeft meegemaakt maar dat hij zich nooit alleen heeft gevoeld.

In de gelijkenis die we vandaag in het evangelie (Lc. 16, 19-31) hoorden, maakt Jezus duidelijk dat mensen elkaar wel degelijk alleen kunnen laten en negeren, voorbijgaan aan de noden van een ander. De rijke met al zijn entourage ziet niet de diepe ellende van de arme en zieke Lazarus. Opmerkelijk is evenwel dat de arme in het evangelie een naam heeft, de rijke met al zijn roem daarentegen wordt niet met name genoemd. God kijkt in zijn grote liefde de mens naar het hart en niet op de eerste plaats naar de ogen.

De grote liefde van God. In zijn eerste encycliek heeft paus Benedictus die liefde van God benadrukt en uitgedragen: *Deus caritas est* (2005). Tevens heeft de paus de boodschap uitgedragen dat die liefde van God niet onbeantwoord mag blijven van de kant van de mens. Het is de roeping van de mens om die liefde Gods te beantwoorden in eredienst aan God en in waarachtige dienstbaarheid aan de medemens, aan de naaste. Niet voor niets schreef de paus dat de liefde de rode draad is in de sociale van de Kerk: *Caritas in Veritate* (2009).

Geloof en liefde dienen tot uiting te komen in woord en daad (Jak. 2, 14-18; cfr. Benedictus XVI, *motu proprio Porta Fidei* art. 14). Het doen van de werken van barmhartigheid (Mt. 25, 31-46) is een prominente manier van geloofsverkondiging: laten horen en zien dat God liefde is en dat die liefde uitgaat naar alle mensen.

In de afgelopen maanden heeft paus Benedictus veel gebeden: Heer, wat moet ik doen voor het welzijn van de Kerk?

Paus Benedictus heeft uiteindelijk besloten en ook gezegd dat hij zich terugtrekt en in stilte met de Kerk in gebed verbonden zal zijn. Hij keert het kruis van de Heer niet de rug toe. Zoals ook Christus de Kerk en de gehele mensheid niet in de steek laat.

In zijn laatste catechese heeft paus Benedictus dit gisteren tijdens de audientie op indrukwekkende wijze met alle toehoorders en ook met ons willen delen: God leidt zijn Kerk, we mogen de vreugdevolle zekerheid (*gioiosa certezza*) hebben dat de Heer ons altijd nabij is.

Broeders en zusters, op onze beurt mogen ook wij in geloof zeggen dat de Heer zijn Kerk nabij blijft. Dat betekent dat bij het terugtreden van de paus

vanavond de Kerk niet ophoudt te bestaan. En nu de paus terugtreedt, is het evenmin de bedoeling dat wij als Kerk wat betreft ons geloofsleven een tijdje rustig aan gaan doen. Want, om het met de apostel Paulus te zeggen: de liefde van Christus laat ons geen rust (2 Kor. 5, 14; Benedictus XVI, vastenboodschap 2013: *Caritas Christi urget nos*).

Nu we in de veertigdagentijd op weg zijn naar Pasen, is het belangrijk om onszelf de eerlijke vraag te stellen: waar staan wij als gelovigen, zijn wij werkelijk geworteld in het woord van God? Zijn we in ons dagelijks leven bereid en in staat om te getuigen van Gods liefde in woord en daad? Brengen we ook werkelijk vruchten voort die passen bij bekering (Mt. 3, 8; Joh. 15, 16)?

Want dat is onze roeping, de roeping die de Kerk ontvangen heeft van Christus zelf. Deze roeping zal evenzeer de opgave zijn van de nieuwe paus die nu gekozen moet gaan worden om in de komende jaren de eerste herder van onze Kerk te zijn.

Wanneer wij als bisdom in staat zouden zijn om in woord en daad vruchten van geloof en liefde voort te brengen, dan is dat geen reden om onszelf als bisdom Rotterdam op de borst te kloppen. Want zonder de Heer kunnen wij niets (Joh. 15, 5; cfr. Jer. 17, 9).

Wanneer wij als bisdom in staat zijn om vruchten voort te brengen die blijvend zijn (Cfr. Joh. 15, 16), dan is dat alle reden om de Heer te danken en ons als bisdom Rotterdam te verheugen omdat we als deel van het volk van God (*Portio Populi Dei*) daadwerkelijk bijdragen aan de oogst van de wijngaard des Heren.

Laten we bidden dat we in het Jaar van het Geloof (uitgeroepen door paus Benedictus) als Kerk in staat mogen zijn om ons geloof in Christus te bewaren (cfr. Lc. 18, 8), om dit geloof als een gave en opdracht te beleven, en om op onze beurt anderen te leiden naar de poort van het geloof (Cfr. Hand. 14, 27). Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de Chrismaviering, Kathedrale Kerk HH Laurentius en Elisabeth, Rotterdam, 27 maart 2013

Broeders en zusters in Christus, geweldig dat u als bisdom met zovelen gekomen bent naar deze Chrismamis. U bent gekomen om deze eucharistie met oliewijding samen te vieren en ook samen te luisteren naar de hernieuwing van de belofte van de priesters. Een bijzondere viering, in zichtbare verbondenheid met het gehele bisdom, in het Jaar van het Geloof dat we vorig jaar op 11 oktober 2012 begonnen zijn en dat nog doorloopt tot 24 november, het feest van Christus Koning. Het Jaar van het Geloof, ons geschonken door de vorige paus Benedictus wordt nu voortgezet in het pontificaat van onze nieuwe paus Franciscus. Samen mogen wij deze eucharistie vieren, ook in verbondenheid met de wereldwijde Kerk. We zullen chrisma wijden en de oliën zegenen. Het chrisma en de andere oliën zullen naar vele plaatsen in het bisdom worden gebracht om daar de sacramenten te kunnen vieren.

De Heer Jezus is mens geworden. Hij die ons leven wilde delen zegt in het evangelie dat Hij gekomen is om te verlossen, om te verlichten en te genezen. Het is diezelfde Heer die in de sacramenten dichtbij ons komt in de tijd van nu. Als iemand ziek is, als iemand gedoopt wordt, als iemand de kracht van de Geest mag ontvangen bij het sacrament van het vormsel, bij een priesterwijding, maar ook als we een kerk of een altaar mogen wijden. Steeds opnieuw zullen we het chrisma en de andere oliën gebruiken en dan is het de levende Heer die ons met zijn genade nabij is, ons verrijkt en vernieuwt.

De verbondenheid met Christus en met elkaar krijgt niet alleen vanavond gestalte in deze diocesane viering, maar elke dag opnieuw is die verbondenheid aan de orde in ons samen leven in geloof, in het steeds weer vieren van de heilige sacramenten waarin Christus ons nabij is. Wanneer het gaat om de verbondenheid met Christus in ons leven als christenen, dan gaat er niet alleen om dat wij weten wie Jezus is, wat Hij gezegd heeft in het evangelie, wat Hij gedaan heeft. Het gaat er ook om dat wij zijn houding leren kennen, zijn hart, zijn beweegredenen om zo dichtbij ons te zijn.

Natuurlijk is het goed als wij de geloofsbelijdenis kunnen uitspreken, van God de Vader, de Zoon en de heilige Geest, over de Kerk als vrucht van de Geest, en over de vergiffenis van de zonden, de verrijzenis en het eeuwig

leven. Natuurlijk is het goed als wij weten wélk feest wij wánneer in het kerkelijk jaar vieren, met als hoogtepunt de driedaagse van Pasen die wij vanaf morgen mogen gaan vieren. Dan komt de belangrijkste kern van ons geloof ter sprake (cf. 1 Kor. 15, 1-11). We zullen gedenken dat Jezus met zijn leerlingen maaltijd houdt, het laatste avondmaal: de instelling van de eucharistie, we zullen zijn lijden en sterven aan het kruis gedenken en uiteindelijk zijn opstanding, zijn verrijzenis vieren. Maar, durven wij ons ook ten diepste te laten raken door de liefde van Christus, door de gevoelens van bekommernis, barmhartigheid en rechtvaardigheid die aanwezig zijn in het hart van de Heer, zodanig dat het ons doen en laten gaat richten en bepalen?

Morgen, op Witte Donderdag, mogen we in het evangelie horen hoe de Heer voeten wast van zijn leerlingen. ‘Slavenwerk’ wordt daarbij gezegd. Maar de Heer zegt: ‘Doet gij evenzo’ (Joh. 13, 14-15). En als Hij op Goede Vrijdag aan het kruis hangt en sterft en niemand Hem te hulp komt, zegt Hij toch: ‘Vergeef het hun, want ze weten niet wat ze doen’(cf. Lc. 23, 34). En uiteindelijk in de vroege van Paasmorgen, in alle stilte, zonder groot publiek en zonder applaus, staat Hij op uit het graf en leeft (cf. Joh. 20, 1-10) en de verrezen Heer zal meerdere keren zeggen: vrede zij u (Lc. 24, 36; Joh. 20, 20).

Broeders en zusters, als je Jezus meer leert kennen, als je zijn woorden in je hart weet te herhalen en te bewaren dan is het minstens zo belangrijk dat we zijn woorden ook doen (cf. Mt. 7, 24-27; Lc. 6, 47-49; Lc. 11, 28). En daarom, vanuit het belijden, kennen en vieren van ons geloof, is het noodzakelijk het ook in daden te doen en te beleven. Het behoort misschien niet zo tot onze cultuur om elke dag de voeten te wassen van je gasten zoals in de tijd van het evangelie. Maar er zijn zoveel manieren om voeten te wassen, om nederig en dienstbaar te zijn. Er zijn zoveel manieren om te spreken ter bemoediging en elkaar in een christelijke geest van dienst te zijn, zonder zelfs maar voeten aan te raken of te wassen. Als we alleen al zouden beginnen om niet meteen elkaar de oren te wassen, dan zouden we al een stap zetten op de weg van onze Heer.

Broeders en zusters, iedereen is onder de indruk van onze nieuwe paus Franciscus, hoe hij in alle eenvoud tot de mensen spreekt en met hen bidt. Het gaat de paus er niet om dat iedereen zegt: “Goh wat bent u toch nederig, wat bent u toch eenvoudig.” Maar het is de bedoeling dat wij leren zien

dat de paus in zijn eenvoud en nederigheid verwijst naar de nederigheid en eenvoud van onze Heer Jezus Christus, naar Gods Zoon die zich niet te groot achtte om klein te worden en die niet gearzeld heeft om naast ons te gaan staan in ons aardse leven, met mooie momenten (want die zijn er ook) en met ogenblikken en omstandigheden van verdriet, vernedering en angst.

Broeders en zusters, als we zo paus Franciscus zien die in eenvoud verwijst naar onze Heer die onze dienstknecht is geworden, wat zou het dan geweldig zijn als wij ook zelf, ieder van ons, als deel van de Kerk, als deel van het instrument van God in deze wereld, dat wij ook zelf zouden zeggen: Hoe kan ik in Jezus' Naam anderen de voeten wassen? Hoe kan ik nu in Jezus' Naam anderen woorden van bemoediging en vrede brengen? Hoe kan ik in Jezus' Naam anderen vergevingsgezind en met mildheid tegemoet treden? Dát vragen-en-doen kunnen we niet op eigen kracht. Dat is al lang duidelijk. Kijk maar naar onze geschiedenis, kijk maar naar ons eigen leven. Al zijn we beeld van God (cf. Gen. 1, 27) nederig zijn we niet vanzelf. Maar het is onze roeping om op Jezus te lijken. En op onze beurt anderen van de Heer te vertellen, in woord en daad.

Paus Benedictus heeft gezegd dat we de Heer verkondigen met woorden, maar dat je de Heer tevens door middel van daden moet verkondigen, nl. wanneer je anderen nabij bent in nood en verdriet ("Het wezen van de Kerk drukt zich uit in een drievoudige opdracht: verkondiging van het woord van God, viering van de sacramenten en het dienstwerk van de liefde"- zie *Deus Caritas Est* 25 en ook *Porta Fidei* 14). Maar we kunnen dat niet op eigen kracht. Daarom schenkt de Heer ons zijn woord en zijn sacramenten.

Als gedoopte mensen, gezalfd met chrisma, worden wij bezielde om het goede te zeggen en het goede te doen tot opbouw van het Koninkrijk van God. We zijn geroepen om voortgang te maken op de weg van het evangelie en de boodschap van Gods liefde zichtbaar en hoorbaar te maken in onze daden en in onze woorden. In kracht van de heilige Geest is de Heer bij ons: in nederigheid om ons een voorbeeld te geven, in zijn woord en in de sacramenten om ons te helpen. Juist met het oog op de viering van een aantal van de sacramenten wijden en zegenen we in deze Chrismamis de oliën.

Broeders en zusters, er zijn ook sacramenten waarbij geen oliën worden gebruikt. Heel bijzonder denk ik aan het sacrament van boete en verzoening,

het sacrament van de biecht, wanneer wij ons ten overstaan van de Heer klein mogen maken en zijn grote barmhartigheid en liefde opnieuw mogen vragen en ontvangen. Denk niet te gauw: ach, de zonde valt in mijn leven wel mee. Denk niet te gauw: dat is iets van vroeger. En denk niet te gauw: ik wacht wel tot ik aan het einde van mijn leven sta. Zoals we steeds opnieuw samenkomen in geloof om het te vieren, te belijden en te beleven, mogen we ons ook -wanneer we ons klein maken- steeds opnieuw bewust zijn hoe groot Gods barmhartigheid is en hoezeer wij die barmhartigheid nodig hebben.

We vieren vanavond in onze kathedraal de eucharistie. Christus is de gastheer in ons midden. De heilige Franciscus van Assisië, waarnaar onze paus genoemd is, wilde dagelijks naar de eucharistie. Van de heilige Franciscus wordt gezegd dat hij in de eucharistie telkens weer de grote ontleding van God voor ogen had. Gods Zoon is mens geworden, vernederd tot in de dood aan het kruis (Fil. 2, 6-8). Maar opgestaan uit dood, maakt Christus zich ook klein -aldus de heilige Franciscus- wanneer Hij onder ons komt in de eucharistie, in de gedaante van een klein stukje brood en een klein beetje wijn. Christus maakt zich ten opzichte van ons in zekere zin opnieuw klein en kwetsbaar. Immers, we kunnen Hem afwijzen, we kunnen Hem negeren, we kunnen er ook in ongeloof naar kijken. Maar de heilige Franciscus zegt in antwoord: om als leerling van de Heer nederig te kunnen zijn op de weg van het evangelie, is het nodig dat wij in het sacrament van de eucharistie onze Heer Jezus Christus in alle kleinheid ontvangen als Brood van eeuwig leven. Bron en hoogtepunt van ons kerkelijk leven in geloof, zegt het Tweede Vaticaans Concilie. Dat is de eucharistie.

Broeders en zusters, wat zou het geweldig zijn als wij ons vandaag opnieuw die nederigheid van God, van Jezus Christus, te binnen brengen en van harte tot levensprogramma van onze eigen gemeenschap en van ons eigen dagelijks bestaan aannemen. Wat zou het geweldig zijn als wij opnieuw die nederigheid gepaard laten gaan met het vertrouwen dat het goed komt met ons. Natuurlijk, in alle nederigheid moeten we bedenken dat ook de nodige onrust blijft (cf. 2 Kor. 5, 14). Want we zijn nog niet klaar als leerlingen van de Heer. We hebben een taak in de wereld: we worden uitgezonden. Laten we daarom blijven bidden (in verbondenheid met de gekruisigde en verrezen Heer) dat wij vruchten mogen voortbrengen van bekering, van geloof en liefde, van dienstbaarheid, solidariteit en gemeenschapszin.

In deze Chrismamis nemen we straks niet alleen de heilige oliën mee naar huis, we krijgen ook een prachtige poster mee waarop de driedaagse van Pasen wordt uitgelegd (een stukje catechese). Wat zou het daarenboven geweldig zijn als we in ons hart -geraakt door het evangelie- nieuwe voornemens mee naar huis nemen en in onze gemeenschappen gaan doen wat nodig is, wat de Heer van ons vraagt. Voeten wassen op allerlei manieren, vergeving schenken steeds opnieuw, en elkaar vertellen van de liefde van God. Broeders en zusters, het evangelie vraagt alles van ons: hart, hoofd en handen. Het vraagt al onze talenten.

Ik bid dat wij als leerlingen van de gekruisigde en verrezen Heer herkenbaar mogen zijn, dat we in woord en daad vruchten voortbrengen die getuigen van onze daadwerkelijke groei en van echte diepgang in liefde en geloof, in de leerschool van Christus. Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de diakenwijding van Franck Baggen en Bertijn Prins, Kathedrale Kerk HH Laurentius en Elisabeth, Rotterdam, 15 juni 2013

Broeders en zusters in Christus, vandaag is een bijzondere dag om in deze kathedraal samen te komen. Vandaag mogen wij twee mannen uit ons midden wijden tot diaken. De kathedraal van Rotterdam die wat betreft haar patroonheiligen zeer verbonden is met diaconie, met dienst aan de Heer. Op de eerste plaats de heilige diaken Laurentius. Voorop het boekje van de wijdingsliturgie staat een afbeelding van Laurentius en deze afbeelding is ook als raam hier in de kerk te vinden. Laurentius was in de derde eeuw diaken in de stad Rome. Hij had bijzondere zorg en aandacht voor de armen die hij de schat van de Kerk noemde. Op de tweede plaats de heilige Elisabeth van Thuringen, die leefde in de dertiende eeuw. Buiten aan de voorgevel van de kathedraal is een beeld van haar te vinden, en hierbinnen aan de wand zijn meerdere afbeeldingen met taferelen uit het leven van de heilige Elisabeth die in haar leven de armen opzocht, mensen in nood bemoedigde en van brood voorzag, en die later ook een hospitaal heeft gesticht. Met zulke diaconale patroonheiligen zijn we vandaag in de kathedraal in goed gezelschap.

Vandaag mogen wij twee mannen uit ons midden wijden tot diaken. Het is duidelijk dat, wanneer we nadenken over de inzet en het getuigenis van de heilige Laurentius en van de heilige Elisabeth, het dienstwerk in de Naam van de Heer niet pas vandaag begint. Zo van: ‘Gelukkig, we hebben er nu twee gevonden, nu komt de Kerk toe aan haar dienstwerk’. Nee, we mogen het ambt van diaken geworteld zien in het wezen van de Kerk, in de persoon van Jezus Christus.

Als we vandaag Bertijn en Franck tot diaken wijden, dan zal in het wijdingsgebed die lange geschiedenis van dienstbaarheid klinken: de dienst aan God en de dienst aan de naaste. Het is duidelijk in het wijdingsgebed dat het gaat om meerdere taken die tot die dienst behoren, en dat het ook niet zomaar een taak is die je op eigen kracht kunt vervullen, maar die je juist mag uitoefenen geworteld in Christus, verbonden met de gemeenschap van de Kerk.

In het wijdingsgebed wordt gesproken over het dienstwerk van de tafels, de tafel van de eucharistie en de tafel van de armen, van mensen in concrete

noden. Waar het gaat om de eucharistie staat de diaken in dienst van het woord en de verkondiging ervan, assisteert de diaken aan het altaar en deelt hij de eucharistische gaven uit. Het dienstwerk van het diakenambt is verbonden met Christus zelf. Christus is aanwezig in het woord van de Schrift (Hij is het levende woord), in het sacrament van de eucharistie (Hij is het levende Brood) en wij mogen de Heer herkennen in de naaste (Mt. 25).

Het zijn niet twee verschillende werkelijkheden: enerzijds de eucharistie en anderzijds de dienst aan de naaste in nood. Het is met elkaar verbonden. Als we beseffen hoezeer God ons bemint in Christus, hoezeer de Heer ons uit liefde tegemoetkomt in de eucharistie, en dat wij in dit sacrament zijn liefde tot het uiterste ontvangen, dan kan het niet anders dan dat we ook zelf die liefde uitdragen en anderen met die liefde van Christus verrijken in woord en daad. Franck en Bertijn, als diaken zul je de liefde van de Heer die je ontvangt in de eucharistie, uitdragen en delen met anderen.

Diaken zijn betekent dat je door handoplegging en gebed, in kracht van de heilige Geest mag getuigen van Jezus Christus die Dienaar van allen is. Ik vertrouw er op dat jullie als diakens van de Kerk van Rotterdam jullie dienstwerk met een open hart en een luisterend oor, in grote verbondenheid met de Heer en zijn Rijk gestalte geven.

We hebben ook vandaag geluisterd naar lezingen uit de heilige Schrift. Ook daarvan zijn jullie als diakens dienaren als je het woord van God verkondigt met heel je hart in naam van de Kerk. In de eucharistie heeft de tafel van het woord (*Dei Verbum* 21) een eigen onvervangbare plaats en zo ook in het ambt van diaken.

Zoals gezegd is het ambt van diaken verbonden met Christus zelf. En als we over de tafels spreken waar jullie mogen dienen, dan is het onze overtuiging dat Christus daar aanwezig is. Hij is het levende woord om ons te sterken van binnenuit. Hij is onze gastheer en zijn lichaam en zijn bloed zijn ons tot voedsel. Hij is het levende brood. En de Heer is aanwezig, wanneer wij mensen in nood herkennen als de minsten der zijnen (cf. Mt. 25, 40.45).

En zo is Christus niet alleen degene die ons de opdracht geeft, maar ook degene die aanwezig is in dit dienstwerk. In het woord, in het sacrament en in de naaste. Broeders en zusters, zo is het ambt van diaken, geworteld in

Christus, verbonden met de Kerk, geen wereldvreemde taak. Het is een taak waarbij je met een gelovig hart, in kracht van de Geest met beide benen in de wereld mag staan om te getuigen van Jezus' liefde in woorden en in daden.

Het diaconaat is een ambt, broeders en zusters, dat nederigheid vraagt. De Heer zelf is ons in die nederigheid voorgegaan. We hoorden in het evangelie dat Christus is gekomen om te dienen en niet om gediend te worden (Mc. 10, 45). Wat is dat nu die nederigheid van de diaken in het licht van Christus' leven? Dat is niet dat je voortaan heel bescheiden angstig langs de muren kruipt, zodat niemand je ziet, of dat je zo lang wacht totdat een ander je eens een keer roept: "Wil je helpen?" De bescheidenheid als diaken zit niet in het jezelf verstoppertje of je opstellen op de laatste plaats, maar die bescheidenheid en nederigheid vindt zijn oorsprong in het diepe besef dat je als diaken je werk doet in Jezus' Naam, dat je Christus' werk doet. Jullie dienstwerk in Christus' Naam is geen eigen onderneming maar verbonden met de Heer, je handen en je hart, je hoofd en je stem welbewust gebruiken in de geest van het evangelie.

Broeders en zusters, vandaag viert wij dat we twee diakens mogen toevoegen aan onze kring van diakens, waarvan velen hier aanwezig zijn. Een kring van diakens, verbonden ook met de priesters van ons bisdom die eveneens hier zijn in concelebratie. De priesters en de diakens samen met de bisschop staan middenin de gemeenschap van de Kerk, want het gewijde ambt is een dienstwerk en staat niet los van de gemeenschap van alle gedoopten, maar is er juist op gericht. Net zoals de gedoopten door het dienstwerk van het gewijde ambt gevoed worden door het woord, gesterkt door de sacramenten en de verkondiging. Door al deze gaven worden wij aangezet tot daden van liefde en tot getuigenis in het leven van alledag. Als volk van God onderweg, met het evangelie in het hart.

Het is belangrijk om steeds weer te beseffen dat je als diaken ook werkelijk in de gemeenschap je werk mag verrichten. Dat is heel belangrijk en dat kunnen we niet genoeg benadrukken. Je kunt je in je werk zo makkelijk loszingen van de kerkgemeenschap en het idee hebben dat je voortdurend alleen zelf aan de slag bent. Je kunt je van de gemeenschap losmaken en zeggen: "Ik red me wel en de rest weet toch niet waar ik mee bezig ben". Ik vergeet nooit dat iemand afscheid nam na dertig jaar diaconaal werk en die persoon zei: "Wat ben ik toch dankbaar dat ik dertig jaar heb mogen

doen wat de Kerk al die tijd liet liggen.” Nee, het dienstwerk als diaken is verbonden met de Kerk. En daar waar je als diaken in Christus’ Naam mag dienen in woord en daad, daar dient de Kerk in woord en daad.

Broeders en zusters, het is belangrijk dat wij vandaag de diakenwijding vieren in de gemeenschap van de Kerk. Want in de Kerk mag ons geloof in Christus, mag onze dienstbaarheid steeds weer geworteld zijn en kracht vinden. Duidelijk is dat we als leden van de Kerk in een lange traditie staan en steeds opnieuw mogen wij door handoplegging en gebed nieuwe werkers aanstellen in de wijngaard des Heren.

Jullie hebben veel talenten. In de afgelopen jaren, broeders en zusters, heb ik Bertijn en Franck als studenten mogen meemaken, toen nog niet wetende dat ik bisschop van Rotterdam zou zijn. Maar in Bovendonk, vanuit Breda, heb ik jullie zien studeren, zien bidden en in de gemeenschap van het seminarie je bijdrage zien leveren in woord en daad. Ik vertrouw erop dat jullie in vreugde je weg van geloof en dienstbaarheid zult voortzetten. Maar dan nu met het merkteken van de wijding, waardoor je bijzonder geroepen bent en gesterkt wordt om in Jezus’ Naam ‘diakonos’, dienaar te zijn.

Bidden wij dat Bertijn en Franck in hun diaconale dienstwerk steeds momenten en gelegenheden vinden, waarin zij in Christus’ Naam anderen nabij kunnen zijn met een luisterend oor, met een open hart en bovenal met liefde voor de Heer en zijn koninkrijk. Amen.

INLEIDING

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende in het Jaar van het Geloof bij gelegenheid van de ‘Ontmoetingsdag voor en van de parochies in het bisdom’ te Den Haag, 2 februari 2013, ‘Getuigen van de hoop die in ons leeft’

1. Jaar van het Geloof: vijftig jaar Vaticanum II

Vandaag zijn we uit het hele bisdom Rotterdam bijeen gekomen voor een bisdombrede bijeenkomst over de betekenis en de rol van de parochie in onze huidige tijd, een parochiedag. Het Jaar van het Geloof dat we momenteel wereldwijd mogen houden in de Kerk, en waarbinnen ook de bijeenkomst van vandaag een plaats heeft, is door paus Benedictus XVI afgekondigd om te vieren dat vijftig jaar geleden het Tweede Vaticaans Concilie van start ging¹.

Het Tweede Vaticaans Concilie begon in Rome op 11 oktober 1962. Op dat ogenblik wist men nog niet dat deze kerkvergadering pas in 1965 zou worden afgesloten. In een brief van Mgr. M.A. Jansen, de eerste bisschop van Rotterdam, staat te lezen dat hij aanvankelijk verwachtte dat het Concilie maar kort zou duren², maar die verwachting kwam niet uit. Uiteindelijk zou het Tweede Vaticaans Concilie bestaan uit vier sessies van telkens drie maanden in het najaar van 1962 tot in 1965.

Het eerste grote document dat werd gepubliceerd was de constitutie over de Liturgie: *Sacrosanctum Concilium* (1963). Het laatste grote document van het Concilie was de constitutie over de Kerk in de wereld van deze tijd: *Gaudium et Spes* (7 december 1965). In totaal heeft het Tweede Vaticaans Concilie zestien documenten gepubliceerd.

2. Vaticanum II en de parochie

Eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat ons onderwerp ‘de parochie’ niet het hoofdthema was van het Concilie. Het Tweede Vaticaans Concilie kwam alleen zijdelings te spreken over de parochie. Dat gebeurde in meerdere documenten van het Concilie. In deze inleiding over de betekenis en de rol van een parochie, wil ik een paar concilieteksten over de parochie kort aanstippen.

1 Benedictus XVI, *motu proprio Porta Fidei* (2011).

2 M.A. Jansen, *brief* d.d. 17 februari 1983: “Om mijn eigen gedachten weer te geven: we zullen in Rome een poosje vergaderen en we zullen een paar handtekeningen zetten, maar daarna gaan we weer naar huis en alles zal blijven zoals het was”.

In het conciliedocument over het lekenapostolaat *Apostolicam actuositatem* wordt gesproken over de parochie als een cel van het bisdom³. In de constitutie over de Liturgie wordt gezegd dat een plaatselijke parochie in zekere zin het bisdom en de wereldwijde Kerk present stelt⁴.

De parochie als cel van het bisdom, de plaatselijke parochie die in zekere zin de grotere Kerk present stelt. In het licht van het Concilie kunnen we derhalve niet beweren dat een parochie louter op zichzelf staat als een losse zelfstandige eenheid. Een parochie verwijst in haar wezen naar het grotere geheel van het bisdom. Het bisdom is naar Katholiek inzicht de lokale c.q. de particuliere Kerk, die op haar beurt een volwaardig deel is van de wereldwijde Kerk, de universele Kerk.

3. Betekenis van het woord parochie

Graag wil ik in dit kader stil staan bij de rijke betekenis van het woord ‘parochie’⁵. De benaming parochie is voor ons een vertrouwd woord. En dat is niet zonder reden. Sinds de tweede eeuw reeds kwam de gewoonte op om een plaatselijke gemeenschap van christenen *paroikia* te noemen. Het Griekse woord *paroikia* (waarvan ons woord parochie afkomstig is) heeft ondermeer een betekenis in de zin van: ‘doorgangshuis’. En het werkwoord *paroikein* kun je vertalen met: ‘in den vreemde wonen’, ‘als vreemdeling onderweg zijn’.

In Bijbelse zin is er een direct verband met teksten uit het Oude Testament. Bijvoorbeeld Abraham die naar Egypte trok om daar als vreemdeling te leven (Gen. 12, 10), of het volk van God dat in ballingschap was, en Mozes zei in die context: ‘Ik ben te gast in een vreemd land’ (Ex. 2, 22). Ook in het Nieuwe Testament vinden we deze benadering en aanduiding. In de eerste Petrusbrief worden christenen aangesproken als degenen die in ballingschap leven (1 Petr. 1, 17). En in de Hebreeënbrief wordt gezegd: ‘wij hebben hier geen vaste stad, maar zijn op zoek naar de stad van de toekomst’ (Heb. 13, 14).

Kortom, de benaming parochie (*paroikia* in het Grieks, *paroecia* in het

3 Vaticanum II, *Apostolicam Actuositatem* (1965) nr. 10: “als het ware een cel”.

4 Vaticanum II, *Sacrosanctum Concilium* (1963) nr. 42: “Omdat een bisschop niet altijd en overal in zijn Kerk zelf heel zijn kudde kan voorgaan, moet hij noodzakelijk groeperingen van gelovigen vormen. Belangrijk zijn daaronder vooral de parochies, die plaatselijk onder een pastoor als plaatsvervanger van de bisschop staan: want deze stellen in zekere zin de zichtbare, over heel de wereld gevestigde Kerk actueel tegenwoordig”.

5 J. Coriden, *The Parish in Catholic Tradition, history, theology and canon law*, Mahwah New Jersey (1997) 19-20.

Latijn) brengt tot uitdrukking dat we als pelgrims onderweg zijn. We zijn geen gelovigen die ons verblijf al definitief hebben geregeld en georganiseerd en we zijn evenmin gelovigen op een doodlopende weg. Nee, we zijn als pelgrims onderweg met het geloof in het hart, en we mogen ons bewust zijn dat we met God een zekere toekomst hebben, maar dat we onze eindbestemming nog niet hebben bereikt.

In dit verband denk ik aan de apostel Paulus, die schrijft aan de christenen van Korinte: “wij weten het immers: als de tent die onze aardse woning is, wordt neergehaald, heeft God reeds een gebouw gereed in de hemel, een onvergankelijk, niet door mensenhand vervaardigd huis” (2 Kor. 5, 1).

In deze zin heeft de benaming ‘parochie’ een diepe en rijke betekenis. In hedendaagse termen, wil ik beklemtonen dat we het woord ‘parochie’ en daarmee verbonden ‘parochiekern’ als bekende ‘merknamen’ niet moeten vergeten of loslaten!

4. Klein stukje kerkgeschiedenis: oprichting parochies

Zoals gezegd, de benaming parochie heeft oude papieren. Een echte territoriale indeling in parochies is echter van latere datum, maar heeft inmiddels ook een lange historie. In de geschiedenis van het kerkelijk recht wordt aangenomen dat in ons land een eerste parochiele indeling dateert uit de 9e eeuw.

In de tijd van de reformatie (vanaf 16e eeuw) gingen bisdommen en ook de parochies als kerkelijke instellingen te gronde, tenminste in het gebied van de Zeven Provinciën (onze streken). Dit gebied als geheel werd vanaf toen door Rome beschouwd als één groot missiegebied: de Hollandse zending. In Limburg evenwel en ook in een deel van Noord-Brabant bleef de parochiële indeling voortbestaan.

Weer een tijd later, in 1853, werd de hiërarchie in Nederland hersteld: er mochten weer Rooms-Katholieke bisdommen worden opgericht (vijf in getal: het aartsbisdom Utrecht, en de bisdommen Haarlem, Breda, Den Bosch en Roermond) met aan het hoofd residerende bisschoppen.

In 1854 werd begonnen met de nieuwe territoriale indeling middels de oprichting van parochies. Binnen drie jaar werd deze omvangrijke klus in de bisdommen geklaard⁶. Sindsdien is het aantal parochies in ons land alleen maar toegenomen, tenminste tot ver in de jaren '60 van de vorige eeuw.

6 W. Mulder/A. Eysink, *Parochie en parochiegeestelijkheid* (4e druk), Utrecht/Nijmegen (1961) 13-19. Zie ook: R. Huysmans, De parochie in de Nederlandse R.K. bisdommen voorbij? To close or to cluster?, in: A. Meijers ed., *De parochie van de toekomst*, Leuven (1998) 35-60, met name 36-37.

5. Parochie: gemeenschap van gelovigen

Het Tweede Vaticaans Concilie had de parochie niet als hoofdthema, maar in meerdere documenten komt de parochie ter sprake. Het is duidelijk dat Vaticanum II vasthoudt aan het indelen van een bisdom in voornamelijk parochies, met het oog op de zielzorg. Bisschoppen kregen uitdrukkelijk de bevoegdheid om parochies op te heffen en te reorganiseren alsook andere voorzieningen te treffen⁷.

Fundamenteel is dat het Tweede Vaticaans Concilie de parochie beschouwt als een gemeenschap, een gemeenschap van geloof⁸. Dat de parochie benaderd wordt als geloofsgemeenschap is nauw verbonden met de visie die het Concilie heeft op de Kerk als geheel.

In de dogmatische constitutie *Lumen Gentium*, het document over de Kerk, wordt de Kerk onder meer omschreven als Volk van God (hoofdstuk II) waarvan alle leden overeenkomstig hun roeping deel hebben aan de zending die Christus aan de Kerk heeft toevertrouwd⁹. Gemeenschap dus. Zowel in de Wereldkerk en in de particuliere Kerk van het bisdom alsook in een parochiegemeenschap is de viering van de eucharistie het centrum: bron en hoogtepunt¹⁰.

De benadering van de parochie als gemeenschap zien we -in het licht van het Concilie- heel direct terug in het kerkelijk wetboek van 1983, in de omschrijving van wat een parochie is (canon 515 par. 1): 'Een parochie is een bepaalde gemeenschap van christengelovigen, in een particuliere Kerk duurzaam opgericht, waarover de herderlijke zorg, onder gezag van de diocesane bisschop, aan een pastoor is toevertrouwd'.

De parochie als gemeenschap heeft op deze manier haar eigen plaats binnen de door de diocesane bisschop geleide diocesane Kerk¹¹.

7 Vaticanum II, *Christus Dominus* (1965) nr. 28-32; Paulus VI, *Ecclesiae Sanctae* (1966) I. 21.

8 Vaticanum II, *Sacrosanctum Concilium* (1963) nr. 42; *Presbyterorum Ordinis* (1965) nr. 6.

9 Vaticanum II, *Lumen Gentium* nr. 10-11 (over het algemeen priesterschap van de gelovigen op grond van het doopsel en het ambtelijk priesterschap op grond van de wijding); nr. 33.

10 Vaticanum II, *Lumen Gentium* (1964) nr. 11; *Christus Dominus* (1965) nr. 30. Cfr. *Lumen Gentium* (1964) nr. 26. Zie ook: Congregation for Bishops, *Directory for the pastoral ministry of bishops*, Vatican City (2004) nr. 210.

11 B. Janssens, *De priester in een nieuwe situatie, parochiële herstructurering als pastorale uitdaging*, in: *Communio* 2012 (nr. 3-4) 283- 293.

In het licht van het Tweede Vaticaans Concilie voegt de catechismus van de Katholieke Kerk (1992) ten aanzien van de parochie nog toe: ‘Het is de plaats waar alle gelovigen, door de viering van de zondagse eucharistie, verzameld kunnen worden. De parochie maakt de christenen vertrouwd met de gewone vorm waarin het liturgisch leven wordt uitgedrukt; zij brengt hen samen in deze viering; zij onderricht hen in de verlossende heilsleer van Christus en beoefent de liefde van de Heer in de werken van barmhartigheid¹².

In deze omschrijving van de parochie zijn de drie belangrijke taken van de parochiegemeenschap te vinden: liturgie (liturgisch leven: ‘vertrouwd maken met’ en ‘samenbrengen in’), catechese (‘onderricht in de heilsleer van Christus’) en diaconie (‘beoefenen van de liefde van de Heer in werken van barmhartigheid’).

6. Parochie in veranderde omstandigheden

Zoals gezegd, wereldwijd viert de Kerk het Jaar van Geloof, omdat vijftig jaar geleden het Tweede Vaticaans Concilie begon. In de loop van de afgelopen vijftig jaar is er veel gebeurd. De omstandigheden waarin onze parochies bestaan, zijn sterk veranderd.

Er is in onze Nederlandse samenleving sprake van secularisatie en ontkerkelijking. Het kerkbezoek is drastisch gedaald, het aantal beschikbare priesters werd kleiner en er is sprake van een zeker priestertekort, een flink aantal kerken werd gesloten (tot nu toe vooral in de steden)¹³. Een groot deel van de kerkgangers en vrijwilligers in parochies is grijs. Met een groot deel van de mensen die gedoopt zijn is in de loop der jaren weinig tot geen contact. Vanwege deze veranderende omstandigheden, zijn in de afzonderlijke bisdommen op het niveau van de parochies ontwikkelingen gaande van schaalvergroting middels clustering en samenvoeging van parochies met het oog op het bundelen van krachten.

Opgeven is voor de Kerk geen optie. Immers, ook in de komende jaren worden we geroepen in kracht van de heilige Geest om als Kerk een gemeenschap van geloof te zijn en -ingedeeld in verschillende parochies- ons geloof in de levende Heer te vieren in liturgie, het evangelie door te geven in catechese en de liefde van de Heer uit te dragen in diaconie.

12 *Catechismus van de Katholieke Kerk* (1995) nr. 2179.

13 Bijvoorbeeld het aantal kerkgebouwen in het bisdom Rotterdam verminderde van 214 in 1977 tot 189 in 2011. Zie: E. Sengers, *Gebouwd uit levende stenen. Perspectieven ter introductie op sluiting kerkgebouwen*. In: *Communio* 2012 (nr. 3-4) 161-172.

Her en der bespeur je dat parochiegemeenschappen en ook individuele gelovigen vermoeid kunnen raken, en zich afvragen: hoe lang nog? Hoe vaak moeten we nog herstructureren? Is een indeling in parochies nog van deze tijd? Hoe blijven we als kerkgemeenschap zichtbaar in de maatschappij van nu? Maken we genoeg werk van catechese? Hebben we voldoende aandacht voor diaconie? Blijven we als parochianen meedoen, ook als onze kerk zou sluiten?

7. Parochie: meest directe en zichtbare uitdrukking van de Kerk

Toch hield paus Johannes Paulus II in 1988 een pleidooi voor de parochie, nl. dat de wereldwijde (universele) kerkelijke gemeenschap het meest direct en zichtbaar tot uitdrukking komt in de parochie: “[...] de parochie is in zekere zin *de Kerk zelf die leeft temidden van de huizen van haar zonen en dochters*. Al beschikt de parochie soms over weinig mensen en middelen, al is zij in andere gevallen verspreid over zeer uitgestrekte gebieden of haast onvindbaar in de dichtbevolkte en chaotische moderne stadswijken, toch is zij niet voornamelijk een structuur, een gebied, een gebouw”.

Een parochie, zo zegt paus Johannes Paulus, is veeleer huisgezin van God, een gastvrij thuis, een gemeenschap van gelovigen, gegrondvest in de eucharistie¹⁴. Hij verwijst daarbij naar paus Paulus VI, naar een toespraak uit 1963: “Wij geloven [...] dat de parochie een onontbeerlijke zending heeft die zeer actueel is; het komt aan de parochie toe de eerste gemeenschap van het christelijke volk te vormen, het volk in te wijden en te verzamelen in [...] het liturgische leven, het geloof bij de mensen van nu te bewaren en te verlevendigen, voor hen de school te vormen van de heilsleer van Christus, de nederige liefde van de goede werken [...] te beoefenen in het hart en metterdaad”.

Bij deze aansporing van paus Paulus VI, moet ik denken aan woorden uit het Nieuwe Testament uit de tweede brief van de apostel Petrus: “doe uw best om steeds meer aan Gods roeping en uitverkiezing te antwoorden” (2 Petr. 1, 10). En nog meer een citaat uit de eerste brief van Petrus: “weest altijd bereid tot verantwoording aan al wie u rekenschap vraagt van de hoop die in u leeft” (1 Petr. 3, 15).

8. Getuigen en delen van je geloof

Om met vrucht te kunnen getuigen van ons geloof en om van ons geloof te kunnen delen met anderen, is het noodzakelijk dat we als getuige en gelovige

14 Johannes Paulus II, *Christifideles laici* (1988) nr. 26.

ook allereerst zelf gevoed worden en gedragen worden in ons geloof. Ook daarvoor geldt de drieslag: liturgie, catechese en diaconie.

-Liturgie

Liturgie is niet weg te denken uit onze parochies: het ritme van het liturgisch jaar met de verschillende periodes en feesten, het vieren van de sacramenten met de eucharistie als bron en hoogtepunt. Belangrijk is om voor ogen te houden dat de liturgie allereerst is: eredienst aan God. Uiteraard mogen we ons eigen aandeel in de liturgie niet buiten beschouwing laten. Alle gelovigen zijn inderdaad geroepen om actief deel te nemen aan de liturgie (*participatio activa*¹⁵). Dat wil niet zeggen dat liturgie in parochies betekent dat de gemeenschappen vooral laten zien wat zij zelf in huis hebben (dat zou je kunnen noemen: *manifestatio activa*).

In de liturgie komt het van twee kanten. Het gaat in de liturgie om een ontmoeting met de levende Heer. Immers, wij mogen geloven dat Christus, de levende Heer, zelf aanwezig komt in de liturgie. Ten diepste vieren we in de liturgie steeds opnieuw de menswording, het lijden en sterven, en de verrijzenis van Christus¹⁶.

Vrucht van het Tweede Vaticaans Concilie is dat we in de eucharistie, in de viering van het woord, kennis kunnen maken met méér teksten uit de heilige Schrift¹⁷. Op zondag biedt de liturgie van de eucharistie inmiddels de driejarige cyclus (A,B,C) van telkens drie schriftlezingen. Het is belangrijk om op zondag in de parochie ten volle de drie lezingen te lezen.

Met het oog op de actieve deelname van alle gelovigen wil ik tevens de grote betekenis van de voorbede benadrukken. Het Tweede Vaticaans Concilie onderkent de grote waarde van de gemeenschappelijke voorbede, waarin de noden van de Kerk, de wereld en de plaatselijke intenties, biddend voor God worden gebracht. Op deze manier komt in parochies, naast de eigen vragen en noden, al biddend tevens de verbondenheid met de noden en vragen van de wereld waarin zij leven tot uitdrukking¹⁸.

15 Vaticanum II, *Constitutie over de liturgie Sacrosanctum Concilium* (1965) nn. 14, 28-31.

16 *Constitutie over de liturgie Sacrosanctum Concilium*, nn. 2-7.

17 *Constitutie over de liturgie Sacrosanctum Concilium*, n. 92: “De lezing van de Heilige Schrift moet zo worden ingericht, dat de schatten van het woord van God in ruimere mate en gemakkelijk toegankelijk worden”. Zie ook: n. 51.

18 *Constitutie over de liturgie Sacrosanctum Concilium*, n. 53.

-Catechese¹⁹

In de afgelopen decennia is in parochies geloofskennis en geloofsachtergrond bij veel parochianen sterk verminderd²⁰. Dat is een gegeven. Het is nodig dat we op grond van deze constatering ons model van catechese bij de tijd brengen. Tot nu toe is catechese in parochies vooral toegespitst op de voorbereiding bij de eerste heilige communie en het vormsel, voornamelijk voor kinderen en jongeren. Eventueel zijn er voor hun ouders catechesemomenten, ook bij het doopsel van hun kinderen.

Dit betekent dat het catecheseaanbod in de meeste parochies zich vooral richt op de jongste generaties (afgezien van volwassenen die toetreden tot de Kerk). Bovendien is sinds de 60-er jaren sprake van vooral ervaringscatechese (hoe ervaar je dit, hoe beleef jij 't, wat voel je erbij?). Daarbij raakten in de catechese in veel parochies meer en meer de catechismus en andere informatie-overdracht buiten beeld.

Twee dingen zijn echter in de huidige tijd belangrijk waar het gaat om een nieuwe opzet van de parochiecatechese, nl. (1) catechese kan niet louter gaan over ervaring en gevoel maar moet evenzeer voorzien in de overdracht en bespreking van inhoudelijke kennis en informatie; (2) voorts is het nodig een catechese-aanbod te ontwikkelen van voortgaande catechese, dus niet een catechese van generatie op generatie maar: een catecheseaanbod voor alle generaties die aanwezig zijn in de parochie, voortgaande catechese dus. Een indrukwekkend voorbeeld van hoe voortgaande catechese invulling kan krijgen wil ik u niet onthouden. Ik herinner mij een parochiaan op leeftijd die ernstig ziek was. Lange tijd worstelde hij met zijn gezondheid. Enerzijds hoopte hij ondanks zijn broosheid nog een tijdje te kunnen leven. Anderzijds onderkende hij dat het moment van sterven dichterbij kwam. Juist in die omstandigheden vroeg deze ernstig zieke man om catechese. Hij wilde zich -met de dood voor ogen- opnieuw verdiepen in het paasgeloof, het geloof in het eeuwig leven. Ook wilde hij nadenken over de zin en betekenis van het sacrament van de ziekenzalving. De catechese die hij wilde kreeg vorm in een aantal geloofsgesprekken, en in het zelf lezen van een aantal teksten uit

19 Congregatie voor de Clerus, *General directory for Catechesis*, Vatican City (1997) nr. 257-258; Bisschoppen van Nederland, *De Glans van Gods Woord* (2004); Bisschoppen van Nederland, *Oriëntatietekst voor de parochiecatechese in de Nederlandse kerkprovincie* (2009). Zie ook: Officium Catecheticum, *Je parochie vitaliseren met een 'catechetische motor': werkschema's voor in de parochies* (2010).

20 *Oriëntatietekst*, 18-20.

de heilige Schrift. Na drie weken vroeg hij om de ziekenzalving te mogen ontvangen. Voorafgaand aan de ziekenzalving naderde hij bewust tot het sacrament van boete en verzoening (de biecht) en hij sprak met overgave de geloofsbelijdenis uit: “Ik geloof in de verrijzenis van het lichaam en het eeuwig leven. Amen”.

-Diaconie, sociale leer²¹:

In het Nieuwe Testament, in de eerste brief van de apostel Jacobus, wordt in sterke bewoordingen aan de christenen een opdracht voorgehouden. De apostel Jacobus stelt: “broeders, wat baat het een mens te beweren dat hij geloof heeft, als hij geen daden kan laten zien? [...] Stel dat een broeder of een zuster geen kleren heeft en niets om te eten, en iemand van u zou zeggen: “Geluk ermee! Houd u warm en eet maar goed” en hij zou niets doen om in hun stoffelijke nood te voorzien - wat heeft dat voor zin? Zo is ook het geloof, op zichzelf genomen, zonder zich in daden te uiten, dood. [...] Bewijs me eerst dat ge geloof hebt als ge geen daden kunt tonen, dan zal ik u uit mijn daden mijn geloof bewijzen”²².

Paus Benedictus XVI benadrukt met de Jacobusbrief dat er een link bestaat tussen geloof en diaconie, dat geloof en daden van liefde bij elkaar horen²³. Hij zegt: “Vele christenen wijden [...] hun leven met liefde aan wie eenzaam is, aan de kant is geschoven of uitgesloten, mensen naar wie men als eerste moet gaan om hen te ondersteunen omdat nu juist in hen het gelaat van Christus zelf weerspiegelt”.

De paus verwijst naar de uitspraak van Jezus in het evangelie van Matteus: “Al wat gij gedaan hebt voor een dezer geringsten van mijn broeders, hebt gij voor Mij gedaan”²⁴. Deze woorden zijn een aansporing van Jezus zelf aan ons adres, aan onze parochies. Met de ogen van het geloof is het mogelijk om in een mens in nood Christus zelf te herkennen en de liefde van Christus is de drijvende kracht om onze naaste te helpen. Het is de Heer zelf die telkens onze naaste wordt op de weg van het leven.

21 Voor een goed overzicht van alle afzonderlijke elementen van de Katholieke sociale leer en de desbetreffende kerkelijke documenten, in het licht van de belangrijke taak van de diaconie, zie: Pauselijke raad voor rechtvaardigheid en vrede, *Compendium van de sociale leer van de Kerk* (2004). Nederlandse vertaling in 2008.

22 Jak. 2, 14-18.

23 Benedictus XVI, *Porta Fidei* (2011) art. 14.

24 Mt. 25, 4.

Kortom, we zijn geroepen om in onze parochies in het kader van de diaconie de liefde van de Heer tot uitdrukking te brengen in daden van barmhartigheid. Paus Benedictus beschouwt de viering van de eucharistie als belangrijke motor. Hij zegt dat de Eucharistie de werkelijkheid omvat van bemind te worden door de Heer als ook anderen op onze beurt lief te hebben. “Eucharistie die zich niet vertaalt in concrete beoefening van de liefde is ten diepste onvolledig”²⁵

9. Afronding

Aan het einde van mijn inleiding over de rol en taak van de parochie, wil ik u een drietal vragen meegeven ter overweging en verdieping. Ze zijn eigenlijk ook een uitnodiging aan u allen.

- (a) Durven wij (desgevraagd) als parochie en ook persoonlijk te getuigen van de hoop die in ons leeft (1 Petr. 3, 15) en is die hoop de echte werkelijkheid waardoor ons leven wordt bepaald? En als het voor u geen kwestie van durven is, bent u ertoe bereid?
- (b) Hebben wij de moed als geloofsgemeenschap te blijven pelgrimeren en onderweg te blijven naar Christus (2 Kor. 5, 1-10)?
- (c) Zijn wij in staat om ons te verheugen over elkaars roeping en talenten (1 Kor. 12) waar het gaat om liturgie, catechese en diaconie?

²⁵ Benedictus XVI, encycliek *Deus Caritas est* (2006) art. 14. Zie ook: Benedictus XVI, apostolische exhortatie *Sacramentum Caritatis* (2007) art. 66.

DECREET

SAMENVOEGING VAN DE PAROCHIEËLE CARITASINSTELLINGEN VAN DE VOORMALIGE PAROCHIES HH. JACOBUS EN MARTINUS TE SCHIEDAM, H. WILLIBRORD TE VLAARDINGEN EN HH. ANDREAS, PETRUS EN PAULUS TE MAASSLUI EN OPRICHTING VAN DE PAROCHIEËLE CARITASINSTELLING VAN DE PAROCHIE DE GOEDE HERDER

Gezien het verzoek tot samenvoeging, zoals dat op 1 januari 2013 is gedaan door de PCI-en van de voormalige parochies HH. Jacobus en Martinus te Schiedam, H. Willibrord te Vlaardingen en HH. Andreas, Petrus en Paulus te Maassluis, en op grond van mijn bevoegdheid daartoe zoals bepaald in canon 121 van de Codex Iuris Canonici (CIC),

bepaal ik het volgende:

1. Met ingang van 1 januari 2013 voeg ik samen de Parochiële Caritasinstellingen van de voormalige parochies HH. Jacobus en Martinus te Schiedam H. Willibrord te Vlaardingen en HH. Andreas, Petrus en Paulus te Maassluis en richt ik één nieuwe op, welke hierbij de naam Parochiële Caritasinstelling van de parochie De Goede Herder krijgt.
2. Overeenkomstig canon 121 CIC verkrijgt de nieuwe parochiële caritasinstelling (PCI) met ingang van 1 januari 2013 alle zaken en vermogensrechten eigen aan de vroegere parochiële caritasinstellingen, en neemt zij alle verplichtingen op zich, welke op dezen rustten. Hieronder zijn begrepen alle rechten en plichten, schulden en bezittingen, overeenkomsten, fundaties, hypotheek, geldleningen e.d., zoals deze overeenkomstig canon 1283 CIC zijn vastgelegd in een inventarisatie en overigens ook die welke daarbij niet zijn genoemd doch geacht moeten worden hier eveneens onder te vallen.
3. Voor de nieuwe PCI geldt als statuut het Algemeen Reglement voor het bestuur van een parochiële caritasinstelling in de RK Kerk in Nederland, zoals opnieuw vastgesteld op 28 februari 2002 en in werking getreden op 1 april 2002.

4. Het nieuwe PCI-bestuur bestaat uit 4 personen, te weten mevrouw A.E. Eysink Smeets-van de Burgt (voorzitter), de heer R.A. Poels (penningmeester), de heer A.C. van der Geest (secretaris) en de heer W.J.M. Engelen (algemeen bestuurslid).
5. Het nieuwe PCI-bestuur draag ik op ervoor zorg te dragen, dat alle nodige regelingen voortkomend uit dit besluit naar kerkelijk en naar Nederlands recht worden nageleefd en tevens dat hiervan blijkt uit een notariële dan wel onderhandse akte.
6. Binnen de termijn van 10 nuttige dagen na betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 CIC aan mij een verzoek om verbetering of herziening van dit decreet gedaan worden.
7. Als datum van betekening van dit decreet bepaal ik 13 mei 2013.

Dit besluit wordt op de gebruikelijke wijze aan de parochianen bekend gemaakt.

Rotterdam, 13 mei 2013

+ J.H.J. van den Hende
bisschop van Rotterdam

Dr. F.J. Vermeulen
kanselier

JAAROVERZICHT

pastorale personeelsmutaties 2012

Wijdingen

Er hebben geen priester- of diakenwijdingen plaatsgevonden.

Eerste benoemingen en aanstellingen

priester/ regulier:

M.J.J. Reneerkens (verpleeghuis)

J. Tokalic ofm (migrantenparochie)

C. Kilabi svd (parochie)

diaken:

J.G. Collignon (verpleeghuis)

pastoraal werker m/v:

R.H. Veerman (justitie)

G.A.C. van Paassen (pastoraal medewerker parochie)

Emeritaat

priesters:

Geen

diakens:

Geen

pastoraal werkers m/v:

W.F. van der Ven

Mw. I.P.A. Elling-Knoop

H.A.M. Delemarre

Overleden:

bisdompriesters:

B.A.M. van der Helm (4-1)

J.W. Bergen (11-4)

J.H. Jansen (8-5)

G.L.M. Paardekooper (29-10)

F.A.M. Somerwil (21-12)

BENOEMINGEN EN ONTSLAGEN

1 januari 2013

E.H. Boleij, benoeming tot bisschoppelijk gedelegeerde voor het Categorieaal Pastoraat van het bisdom Rotterdam.

Dr. A.J.M. van der Helm, benoeming tot bisschoppelijk vicaris van het vicariaat Den Haag voor een periode van drie jaar en per dezelfde datum eervol ontslag als deken van Den Haag.

Drs. H.W.M. Egging benoeming tot bisschoppelijk vicaris van het vicariaat Rotterdam voor een periode van drie jaar.

Chr. N. Bergs, eervol ontslag als deken van Rotterdam.

F. Wijnen CSSp, benoeming tot pastoor van de Federatie Maria Magdalena te Barendrecht, Ridderkerk en Rotterdam-Zuid voor drie jaar.

W.E.F.M. Froger, eervol ontslag als moderator van de Federatie Maria Magdalena te Barendrecht, Ridderkerk en Rotterdam-Zuid.

Drs. M.J. Thomassen CP, benoeming tot pastor in de parochie Pax Christi te Woerden en per dezelfde datum eervol ontslag als pastoor van de parochie Pax Christi te Woerden.

H.L.J. Spaan, benoeming tot pastoor in de parochie Pax Christi te Woerden.

J.A.G. Sterk, eervol ontheffing van de kerkelijke zending als parochiecatecheet van de Federatie Oostland te Berkel en Rodenrijs, Bleiswijk, Bergschenhoek, Nootdorp en Pijnacker (vervroegd met pensioen) en tevens eervol ontslag als lid van de Stuurgroep Leren van de Pastorale Dienstverlening van het bisdom Rotterdam.

Drs. W.G. Bloem, eervol ontslag als moderator van de Emmauscollege te Rotterdam (vervroegd met pensioen).

W.E.F.M. Froger, benoeming tot voorzitter en lid van het bestuur Pastoraat Oude Wijken voor een eerste periode van vier jaar.

Mr J.C.G.M. Bakker, benoeming tot lid/secretaris van het bestuur Pastoraat Oude Wijken voor een eerste periode van vier jaar.

Drs F.I.M. van Zoelen RA, benoeming tot lid/penningmeester van het bestuur Pastoraat Oude Wijken voor een eerste periode van vier jaar.

1 februari 2013

M.B.F. Versteegen, benoeming tot administrator in de Duitse Katholieke Gemeenschap te Den Haag voor twee jaar.

Drs. H.J. Steneker, goedkeuring en kerkelijke zending als opbouwwerker van Pastoraat Oude Wijken te Rotterdam voor 0,8 fte.

Drs. A.L. Langerhuizen, eervol ontslag als administrator van de Duitse Katholieke Gemeenschap te Den Haag.

1 maart 2013

C.A. Fransen, eervol ontheffing van de kerkelijke zending als justitiepastor/geestelijk verzorger van het Detentiecentrum Rotterdam.

13 maart 2013

Mevrouw drs. M.H.J. Berg-Buis, eervol ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werkster van de parochie Sint Maarten te Noordwijkerhout (met pensioen).

15 maart 2013

J.T. Wubbels MHM, benoeming tot lid van het pastoraal team van de parochie St. Jan de Doper te Gouda, Moordrecht, Reeuwijk, Waddinxveen, Bodegraven en Boskoop voor één jaar.

20 maart 2013

R.I.M. Lijesen, benoeming tot lid van de Adviescommissie voor Permanente Diakens voor een eerste periode van vier jaar.

1 april 2013

P.A. Kuhlmann, eervol ontslag als secretaris van het Overlegplatform Permanente Diakens van het bisdom Rotterdam.

16 april 2013

Drs. W.P.L. Broeders, benoemd tot lid voor de Adviescommissie Pastoraal Werkers (m/v) in Opleiding voor een eerste periode van vier jaar.

Drs. R.H. Dits, benoemd tot lid voor de Adviescommissie Pastoraal Werkers (m/v) in Opleiding voor een eerste periode van vier jaar.

1 mei 2013

Drs. G.M. Schürmann, eervol ontheffing van de kerkelijke zending als medewerker jongerenpastoraat van de Pastorale Dienstverlening van het bisdom Rotterdam en goedkeuring en kerkelijke zending als zorgmanager/geestelijk verzorger in het Medisch Centrum Haaglanden te Den Haag.

26 mei 2013

Mevrouw M.M.M. Monnoye, eervol ontheffing kerkelijke zending als pastoraal werkster van de parochie H. Augustinus te Wassenaar (met pensioen).

31 mei 2013

P.R. Tolsma, benoeming tot secretaris van het Overlegplatform Permanente Diakens van het bisdom Rotterdam.

1 juni 2013

B.M. Vocking OP, benoeming tot administrator van de parochie St. Dominicus te Rotterdam.

J.H. Laan OP, eervol ontslag als administrator van de parochie St. Dominicus te Rotterdam.

M.-R. Hoogland CP, eervol ontslag als administrator van de studentenparochie H. Catharina van Alexandrië te Rotterdam.

P.R. Tolsma, benoeming tot secretaris van het Overlegplatform Permanente Diakens van het bisdom Rotterdam.

30 juni 2013

Drs. A.W.I.M. de Gruyter, eervol ontheffing kerkelijke zending als geestelijk verzorger van het Medisch Centrum Haaglanden te Den Haag.

VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD

van het Bisdom Rotterdam, 20 november 2012 (2012-3)

Inhoudelijk gesprek: catechese en toerusting

Mgr. Van den Hende opent de vergadering. Het gebed dat ter opening wordt gebeden is het gebed voor het Jaar van het Geloof. Voor deze vergadering van de Priesterraad koos de agendacommissie het onderwerp ‘Catechese en toerusting’ uit de onderwerpenlijst. Het bisdom heeft zelf twee projecten voorbereid met Adveniat, rond het Vormsel en rond de Eerste Heilige Communie. Dat betreft sacramentencatechese in relatie tot het staan in de wereld als gelovige. Een parochie moet een lerende gemeenschap zijn, dus het gaat om meer dan om sacramentencatechese. Lukt het om catechese zo op de agenda van de geloofsgemeenschap te krijgen?

In de parochie De Goede Herder (Schiedam, Vlaardingen, Maassluis) verscheen voor de tweede maal een brochure met een aanbod voor geloofsverdieping. Vorig jaar waren er in totaal 400 deelnemers; een deel daarvan volgt overigens meerdere delen van het aanbod. Geografische afstanden tussen geloofsgemeenschappen zijn geen probleem meer. Volwassenencatechese is een goede weg om het eilandenrijk van de parochie te doorbreken. De avond met L. Fijen als inleider trok uit alle kernen deelnemers. Het aanbod bestaat naast het aanbod voor sacramentencatechese. Er zijn één of twee activiteiten per maand, verspreid over het jaar.

In Delft heeft iemand specifiek de catechese in haar portefeuille. Er is een gevarieerd aanbod, op basis van een aantal vastgestelde parameters, met verschillende werkvormen en voor zowel een binnen- als een buitenkerkelijk publiek. Vooral voor de laatste groep is het binnenkerkelijk aanbod aantrekkelijk. Een avond over hoe de H. Mis in elkaar zit, trekt veel mensen. Dat geldt alle generaties, maar met name de jongeren.

Fundamentele catechese is interessant, en ook nodig. Het ontbreekt de mensen aan kennis.

Programma's worden aangeboden en breed gepresenteerd, maar ook vaak gevolgd door dezelfde mensen. Is de investering in de groep (breed) wel overeenkomstig het bereik (beperkt)? Kun je zoeken naar variatie, en aanbod doen waar mensen van nature heengaan (zoals filmavonden)?

Grote groepen mensen volgen sacramentencatechese. Moeten we daar niet meer in investeren en minder vrijblijvend in zijn? Waar dit gebeurt worden goede resultaten behaald met jongeren die bewust kiezen voor het vormsel. Ook een aanbod voor de periode tussen de E.H. Communie en het Vormsel is van belang. Daar ligt nu een grote periode braak. Ouders zijn heel erg belangrijk. Ook voor catechese aan de ouders is materiaal nodig. Mgr Van den Hende merkt op dat in die lijn bij de evaluatie van de Vuurdoop is gesproken over een aanbod voor ouders.

De Kerk moet aansluiten bij de grote vragen die mensen op dit moment hebben. Natuurlijk is het ook noodzakelijk om zaken uit te leggen, maar dat moet op zo'n manier dat het tot een gesprek leidt.

Het is belangrijk om te spreken vanuit een innerlijke geloofsbeleving. Het is van belang dat er vrijwilligers of ouders zijn die dit kunnen, want hierin kan het team alleen niet voorzien.

Voor de continuïteit van de gemeenschap zijn gezinnen nodig die tot de binnenkern van de gemeenschap willen horen en die de geloofsgemeenschap verder helpen. Voorts is het zaak het aanbod slim aan te pakken. De kern is geloofskennis van de meest fundamentele zaken. Daarover moet je het gesprek aangaan met de gemeenschap, met bereidwilligen.

Er moet verbinding zijn tussen de seizoensarbeid van de sacramentencatechese en het jaaraanbod, en ook tussen verschillende groepen catechetische vrijwilligers.

In de volgende vergadering, waarin catechese in brede zin aan de orde komt, wordt verder gesproken over dit onderwerp.

VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het Bisdom Rotterdam, 5 maart 2013 (2013-1)

Inhoudelijk gesprek: catechese en toerusting

In de vorige vergadering is een begin gemaakt met de bespreking van het onderwerp ‘catechese en toerusting’. Die bespreking is het startpunt van waaruit verder gekeken wordt naar de bijzondere zorg voor de jongere generatie: huwelijkspastoraal en de geloofsopvoeding voor jonge gezinnen. Het magazine ‘Samen door het leven’ is besteld, maar nog niet ontvangen. De ‘Oriëntatietekst catechese’ voor de parochiecatechese in de Nederlandse kerkprovincie is als bijlage bijgevoegd.

Het magazine ‘Samen door het leven’ wordt ingeleid door T. Visser. In Delft werd het magazine ‘Samen door het leven’ aanvankelijk aan het einde van de bijeenkomst uitgereikt, maar omdat er vragen en kanttekeningen kwamen, werd het voorafgaand aan de bijeenkomst uitgereikt, zodat de reacties in het gesprek konden worden meegenomen. De gezamenlijke voorbereiding begon met één gezamenlijke bijeenkomst en omvat nu vijf avonden, samen met het internationaal studentenpastoraat. De bijeenkomst begint met een maaltijd en daarna vinden de diverse werkvormen en uitwisseling plaats. De opkomst is groot; de zorg dat de tijdinvestering een negatief effect zou hebben op de deelname, is niet bewaarheid geworden. Het zijn goede avonden, elk met een eigen thema, zoals ‘toewijding’. De deelnemers lezen het magazine, of het gedeelte waar de avond over gaat.

Het magazine is inhoudelijk geschikt materiaal, maar er is geen systematische opbouw. Het is een ‘waaier’ en is daarom niet voor iedereen geschikt. Een aantal teksten is in de vorm van een interview, waardoor de stellen zich gemakkelijk kunnen inleven. De ‘special’ is altijd onderdeel van het te gebruiken materiaal, omdat deze onder meer aandacht besteedt aan de voorbereiding van de viering, de kerkelijke regelgeving en daarmee samenhangende dingen. Er staan suggesties in, die je kunt gebruiken en je kunt ook een deel van het magazine kopiëren als je niet het hele magazine wilt gebruiken. Er is aandacht voor belangrijke thema’s, zoals trouw of de beleving van seksualiteit. Op onderdelen is het materiaal wat gedateerd, maar het gaat daarbij om kleine dingen, zoals een interview met minister Rouvoet, die inmiddels geen minister meer is. Er is ook een DVD, die verwijst naar het

magazine en het materiaal daarom kan versterken. Het magazine is handzaam materiaal, zeker gelet op de beperkte tijd die je als pastorale beroepskracht hebt.

Catechese maakt onderscheid tussen ervaringscatechese en kennis-overdracht. Het magazine heeft van beide iets. In Delft eindigen de avonden van huwelijks catechese met een ervaringsdeskundige aan het woord te laten, zoals een stel dat vertelt hoe het met het betreffende thema omgaat in hun huwelijk. Zo wordt het concreet. De pastorale beroepskracht zorgt daarnaast voor de kennisoverdracht, waarop de stellen kunnen reageren.

Het is van belang om een einddoel te hebben. Wat behelst een katholiek huwelijk en hoe verhoud ik me daartoe in mijn eigen leven. Die vraag leidt tot een gezamenlijk gesprek. De thematiek moet niet alleen besproken worden op subjectief niveau, maar ook op objectief niveau. Het onderlinge bevragen is een sterk punt en het is een meerwaarde om samen aan het werk te zijn. Persoonlijke thematieken vragen erom om in een veilige omgeving te worden besproken. Het model van beginnen met een maaltijd geeft daar de randvoorwaarden voor. In een goede context kan alles gezegd worden, hoewel stellen niet per se alles ook zullen zeggen.

Sommige stellen die deelnemen aan de huwelijksvoorbereiding bezoeken elkaars huwelijksviering. Er groeit een band. De komst van kinderen draagt daar ook aan bij. De stellen komen niet per definitie wekelijks naar de zondagsviering, maar de terugkomdag wordt goed bezocht.

M. Hoogenbosch leidt de Oriëntatietekst in. De situatie van ouders en gezinnen wordt duidelijk uiteengezet. Mensen hebben veel ballen in de lucht te houden. Dat betekent zoeken naar momenten om ouders en kinderen bij elkaar te brengen. Een kinderkoor met een kundig en gelovig iemand die ervoor staat, is inspirerend. Een gezinsviering, met steeds minder kinderen (tenzij het een event-achtig karakter krijgt), is dat niet. In de parochie is men daarom begonnen met vieringen voor kleuters en hun ouders. Kleuters en hun ouders worden vertrouwd gemaakt met de Bijbel, met het verhaal, de gebaren en de rituelen van de Kerk. De kleuters zitten in een kring. Hun ouders zitten erom heen. De viering wordt voorbereid met de pastorale beroepskracht, en verzorgd door vrijwilligers. Het is zaak dat de viering niet te veel gericht is op kinderen en dat de ouders er daardoor te weinig bij betrokken worden. De volgende stap is een jaarlijkse inhoudelijke ontmoeting met de ouders

rond vragen die ze hebben naar aanleiding van wat ze in de viering hebben meegemaakt.

Voorts is er in de federatie een bescheiden project opgestart om de contacten met de scholen te herstellen. In elk leerjaar wordt een bepaalde activiteit gehouden, zoals een bezoek aan de kerststal voor de kleuters of het vormsel voor groep acht. Er komt een verstandhouding op gang en scholen nodigen de kerk nu soms uit. Er komt iets op gang rond de driepoot kerk-school-gezin, ook al omdat de ouders de pastorale beroepskracht zien op het schoolplein. Het is nog pril, maar wel zichtbaar. Het is belangrijk om ouders te ontmoeten waar ze te vinden zijn.

Het is van belang om de band met de geloofsgemeenschap te leggen vanuit deze aparte bijeenkomsten. De band met de bredere kerkgemeenschap is zichtbaar op Palmzondag (kinderen met palmpasenstokken) of de kinderzegen op 2 februari. Dat kan ook een basis zijn om op verder te bouwen.

Mgr. Van den Hende hoort in de discussie over huwelijkspastoraal en gezinsspastoraal het zoeken naar ontmoeting met ouders/jonge gezinnen terug. Er zijn veel initiatieven. Waarop voelen de pastorale beroepskrachten zich niet voorbereid en wat missen zij aan toerusting? Aangegeven wordt dat er behoefte is aan vrijwilligers die het kunnen dragen. Er zijn genoeg helpers, maar inhoudelijke medewerkers, die bijvoorbeeld een bijeenkomst willen leiden, zijn moeilijker te vinden. Een persoonlijke benadering is van belang, waarbij ook aangegeven kan worden dat vrijwilligers er zelf ook nog wat aan hebben voor hun geloofsverdieping. Voorts is het belangrijk om ze niet voor te veel tegelijk te vragen of ze het gevoel te geven dat ze er lang aan vast zitten. Kwaliteit is belangrijker dan kwantiteit, wordt gesteld. Je kunt beter een paar dingen goed doen in plaats van veel te doen. En het is nodig dat vrijwilligers geïnspireerd worden.

Het aantal kerkelijke huwelijken is sterk gedaald (350 in Zuid Holland). Het is daarom ook een vraag waar je de gezinnen vindt. De kinderdoop, zonder dat de ouders getrouwd zijn, kan een moment zijn om het gesprek te beginnen. Een meer voorwaardenscheppende manier van mensen bijeen brengen, lijkt een goede richting te zijn.

NECROLOGIE

Cornelis Johannes Maria Vermeulen

geboren op 31 juli 1914 te 's-Gravenhage en priester gewijd op 30 mei 1942.

Kees Vermeulen was na zijn wijding achtereenvolgens kapelaan in Schiedam (1942) en Alphen a/d Rijn (1943). Op 1 januari 1946 werd hij benoemd tot leraar aan het seminarie Hageveld te Heemstede. Na zijn incardinatie in het nieuw opgerichte bisdom Rotterdam werd hij in 1961 benoemd tot leraar aan en econoom van het Kleinseminarie Leeuwenhorst te Noordwijkerhout. In 1962 volgde zijn benoeming tot moderator-godsdienstleraar van het Lodewijk Makeblijde-college te Rijswijk en tot assistent in de parochie St. Benedictus te Rijswijk. In 1965 werd hij benoemd tot kapelaan van de parochie HH. Petrus en Paulus te Maassluis, met de opdracht een nieuwe parochie voor te bereiden in het westen van Maassluis. Op 16 december 1965 volgde zijn pastoorsbenoeming van de nieuwe parochie H. Andreas te Maassluis. Uit deze functie werd hem op 1 oktober 1979 eervol ontslag verleend en tevens ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam.

Na zijn emeritaat werd hij per 1 maart 1980 benoemd tot bezoeker van emeriti en zieke priesters in het bisdom Rotterdam. Deze taak heeft hij tot 1 januari 1995 vervuld.

Kees Vermeulen was als mens attent en zorgvuldig, had oog voor decorum en was niet zonder humor. Nederig van hart en scherp van geest. Als priester leefde en werkte hij vanuit een levende trouw aan de Kerk. Hij had oog voor nieuwe ontwikkelingen in Kerk en theologie. Het priesterschap was voor pastoor Vermeulen uitdrukkelijk uitverkiezing tot dienst: dat blijkt o.a. uit de wijze waarop hij als bouwpastoor in Maassluis heeft gewerkt en uit zijn bereidheid ook na zijn emeritaat in Heerlen zeer actief te blijven in de opbouw van het parochieleven. Een woord van dank aan al diegenen in Mariëngaarde en Mariënhaven die hem tijdens zijn verblijf met zorg en aandacht hebben omringd.

Op dinsdag 19 februari 2013 is hij, voorzien van het H. Sacrament der zieken, overleden.

Wilhelmus Gerardus van Sambeek

geboren op 27 december 1928 te Oss en priester gewijd op 26 mei 1956.

Wim van Sambeek was na zijn wijding achtereenvolgens kapelaan in de parochies H. Jeroen te Noordwijk (1956), H. Barbara te Rotterdam (1961) en H. Adelbert te Delft (1968). Op 1 juni 1975 werd hij benoemd tot administrator van de parochie Christus Koning en vanaf 1979 tevens tot administrator van de parochie Onbevlekt Hart van Maria te 's-Gravenhage. Van beide parochies werd hij in 1981 pastoor. Uit deze functies werd hem op 1 februari 1994 eervol ontslag verleend en tevens ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam.

Met ingang van 1 december 1986 werd hij benoemd tot rechter bij de Kerkelijke Rechtbank van het bisdom Rotterdam, waar men in 2008 afscheid van hem nam.

Pastoor Wim van Sambeek was een goed luisteraar, die niet snel met zijn oordeel over anderen klaarstond, wat niet uitsluit dat hij met passie voor zijn mening kon uitkomen. Wim droeg zijn hart niet op de tong, maar wie bevriend met hem raakte, leerde een erudiet man kennen die naast het pastoraat veel interesses had. Hij hield van lezen en had een voorliefde voor literatuur en poëzie. Hij hield van boetseren en vioolspelen.

Pastoor Van Sambeek had aandacht voor goed verzorgde liturgie en was trouw in het bidden van zijn brevier. Hij vond zichzelf staan in *medio ecclesiae*. Een bijzonder woord van dank aan mevrouw Marie Christien van Genesen, mevrouw Heleen van de Reep en de heer Bert-Jan Wijthoff die Wim van Sambeek jarenlang met zorg en aandacht hebben omgeven.

Op woensdag 20 februari 2013 is hij, voorzien van het H. Sacrament der zieken, overleden.

Adriaan Gerard Willem Nijs

geboren op 18 januari 1921 te Rotterdam en priester gewijd op 11 juni 1949.

Aad Nijs was na zijn wijding kapelaan van het Grootseminarie te Warmond. Daarna werd hij in 1951 benoemd tot leraar aan het seminarie Hageveld te Heemstede. In 1957 behaalde hij zijn doctoraal aan Universiteit van Amsterdam voor de studie wis- en natuurkunde. Na zijn incardinatie in het

nieuw opgerichte bisdom Rotterdam werd hij in 1961 benoemd tot leraar en rector van het diocesaan college van het Kleinseminarie Leeuwenhorst te Noordwijkerhout. Op 1 oktober 1974 volgde zijn benoeming tot pastoor van de parochie De Wederkomst van de Heer te Rotterdam. In 1978 werd hij daarnaast benoemd in de pastoraal van de parochie St. Joseph te Rotterdam en in 1980 nog in de parochie O.L. Vrouw Onbevlekt Ontvangen te Rotterdam. Uit deze functies werd hem op 1 september 1986 eervol ontslag verleend en tevens ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam en ging hij met emeritaat.

Aad Nijs heeft voor zijn priesterwijding zelf zijn miskelk mogen ontwerpen. Daar heeft hij zijn liefde voor de wiskunde in verwerkt. Voor de cuppa koos hij de vorm van een parabool. De opgaande lijnen buigen naar elkaar, maar ze blijven altijd open; ze sluiten nooit iets af. Voor de voet koos hij de lijn van een halve parabool die weliswaar naar beneden gaat, maar nooit de aarde zal raken; deze blijft boven de aarde verheven. Voor de nodus tussen cuppa en voet koos hij de cirkel, symbool van de volmaaktheid/volheid. Zo werd de miskelk de veraanschouwelijking van zijn geloof. Een bijzonder woord van dank aan mevrouw Ellen Alkhoven en mevrouw Will Koster die hem jarenlang liefdevol verzorgd hebben. Onze dank gaat ook uit naar zorgcentrum BNS te Voorhout.

Op woensdag 20 februari 2013 is hij, voorzien van het H. Sacrament der zieken, overleden.

Fredericus Alfridus Maria Keesen

geboren op 23 mei 1925 te Haarlem en priester gewijd op 12 juni 1954.

Fred Keesen was na zijn wijding achtereenvolgens kapelaan in de parochies te H. Nicolaas te Nieuwveen (1954), O.L. Vrouw Onbevlekt Ontvangen te Leiderdorp (1956) en H. Familie te 's-Gravenhage (1959). Naast zijn kapelaansfunctie werd hij op 1 december 1960 benoemd tot tweede godsdienstleraar van de R.K. Kweekschool te 's-Gravenhage. In 1961 volgde zijn benoeming tot assistent in de parochie H. Hart van Jezus te 's-Gravenhage en tevens benoeming tot moderator en godsdienstleraar van het Edith Stein Lyceum (R.K. meisjeslyceum) te 's-Gravenhage. Van 1965 tot 1971 was hij legeraalmoezenier. In 1983 werd hij benoemd tot bedrijfsaalmoezenier voor Rotterdam-Zuid waar hij later in 1984 benoemd

werd tot eerstverantwoordelijke van het coördinerend team van het Bedrijfsapostolaat ook in deze stad. Naast deze functie was hij benoemd tot assistent in de parochie O.L. Vrouw Onbevlekt Ontvangen te Rotterdam. Van 1986 tot 2001 was hij lid van het Priesterraad van het bisdom Rotterdam. Op 21 november 1991 werd hem eervol ontslag verleend en tevens ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam. Toen hij in 2011 een burgerlijk huwelijk was aangegaan, werd door de bisschop bepaald dat Fred Keesen niet meer als priester zou functioneren.

Op dinsdag 5 maart is hij, na een ziekbed op 87-jarige leeftijd, overleden.

Diaken Hendrik Theodorus Peters

geboren op 31 augustus 1936 te Kedichem en diaken gewijd op 26 april 1987.

Hennie Peters was na zijn wijding achtereenvolgens diaken in de parochies H. Bonifatius te Alphen a/d Rijn (1987), H. Geest te Alphen a/d Rijn (1989), St. Petrus te Leiden (1990) en H. Laurentius te Stompwijk (1994). Tevens was hij sinds 1990 lid van de Adviescommissie Permanente Diakens van het bisdom Rotterdam. Op 15 januari 2002 werd hem op zijn verzoek eervol ontslag verleend en eervol ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam.

Hennie Peters was van Hervormde huize en werd in december 1957 opgenomen in de Katholieke Kerk. Zijn betrokkenheid bij de Kerk verdiepte zich in de jaren door deelname aan diverse activiteiten en werkgroepen en door studie. Zijn verlangen tot verdere uitbouw van het dienstbaar zijn aan de kerkgemeenschap vond vervulling in de wijding tot permanent diaken. Als diaken was hij sociaal bewogen en had hij oog voor de noden van de samenleving. Hij heeft veel mensen in moeilijke situaties geholpen om hun weg door het leven te vinden door gesprekken, medeleven en nabijheid. Moge God diaken Hennie Peters, nu hij zijn leven teruggegeven heeft aan zijn Schepper, opnemen in Zijn huis van eeuwig leven.

Op zaterdag 15 juni 2013 is hij vrij onverwachts overleden.

Hubertus Petrus Radbodus Antonius van der Plas

geboren op 25 mei 1932 te Wassenaar en priester gewijd op 23 mei 1959.

Bert van der Plas was na zijn wijding achtereenvolgens kapelaan in Reeuwijk (1959), in Rotterdam (1962) en in Zoeterwoude (1967). In 1968 werd hij kapelaan van de parochie St. Adrianus te Naaldwijk en nog in datzelfde jaar voor het dekenaat Westland benoemd voor de catechese in het lager onderwijs en tot assistent in de parochie St. Adrianus te Naaldwijk. Op 1 oktober 1982 volgde zijn pastoorsbenoeming in de parochie St. Jozef te Noordwijkerhout. Een benoeming die in 1986 (*in solidum*) werd uitgebreid met de parochies St. Victor te Noordwijkerhout en H. Hart van Jezus te De Zilk. In 1992 volgde zijn benoeming tot pastoor van de parochie St. Jans' Onthoofding te Zoeterwoude, in 1994 tevens tot pastoor van de parochie St. Laurentius te Stompwijk. Met ingang van 15 juli 2007 werd hem als pastoor eervol ontslag verleend en tevens ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam.

Pastoor Van der Plas werd verder op 17 februari 1995 door de bisschop van Rotterdam benoemd tot deken *ad interim* van de dekenaten Alkemade en Zoeterwoude. Uit die functie kreeg hij eervol ontslag op 1 september 1998.

Bert van der Plas was een blijmoedig mens, die vol hartstocht en op een aansprekende wijze het geloof wist te verkondigen. Hij vond het belangrijk anderen te motiveren zich in te zetten voor anderen. De Kerk heeft hij met grote trouw en inzet gediend. Hij zorgde er goed voor dat hij als priester in zijn parochie op alle belangrijke momenten aanwezig was; open voor een gesprek, een bemoedigend of corrigerend woord. Tot kort voor zijn overlijden bleef hij betrokken bij de pastoraal en als priester dienstbaar aan het geloof van mensen.

Een bijzonder woord van dank gaat uit naar mevrouw Annemieke Vijverberg, die jarenlang met grote inzet voor hem heeft gezorgd.

Op zondag 23 juni 2013 is hij, voorzien van het H. Sacrament der zieken, overleden.

INHOUD

Jaargang 58 januari-juni 2013 Nummer 1-2

PASEN IN HET JAAR VAN HET GELOOF Vastenbrief 2013 Nederlandse bisschoppen, korte versie/voorleesversie, 4 februari 2013	1
REACTIE VAN DE NEDERLANDSE BISSCHOPPEN op de uitverkiezing van paus Franciscus, 13 maart 2013	4
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende in de eucharistieviering bij gelegenheid van het terugtreden van paus Benedictus XVI, Kerk van H. Jacobus de Meerdere, Den Haag, 28 februari 2013	6
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de Chrismaviering, Kathedrale Kerk HH Laurentius en Elisabeth, Rotterdam, 27 maart 2013	10
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de diakenwijding van Franck Baggen en Bertijn Prins, Kathedrale Kerk HH Laurentius en Elisabeth, Rotterdam, 15 juni 2013	15
INLEIDING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende in het Jaar van het Geloof bij gelegenheid van de 'Ontmoetingsdag voor en van de parochies in het bisdom' te Den Haag, 2 februari 2013, 'Getuigen van de hoop die in ons leeft'	19
DECREET Samenvoeging van de Parochiële Caritasinstellingen van de voormalige parochies HH. Jacobus en Martinus te Schiedam, H. Willibrord te Vlaardingen en HH. Andreas, Petrus en Paulus te Maassluis en oprichting van de Parochiële Caritasinstelling van de parochie De Goede Herder.....	29
JAAROVERZICHT pastorale personeelsmutaties 2012	31
BENOEMINGEN EN ONTSLAGEN	32

VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het Bisdom Rotterdam, 20 november 2012 (2012-3).....	35
VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het Bisdom Rotterdam, 5 maart 2013 (2013-1)	37
NECROLOGIE	40

Bisdom Rotterdam

Koningin Emmaplein 3

3016 AA Rotterdam

Tel. (010) 281 51 71

Fax (010) 436 71 90

E-mail info@bisdomrotterdam.nl

www.bisdomrotterdam.nl

NL30 INGB 0000 4643 04
RK BISDOM ROTTERDAM

BISDOM ROTTERDAM

Analecta

Juli Augustus September 2013

Oktober November December 2013

jaargang 58
nummer 3-4

BRIEF

Aan de bisdomstaven van de bisdommen van de Nederlandse Kerkprovincie inzake de Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) per 1 januari 2014

Utrecht, 19 september 2013

L.S.,

Bij dezen ontvangt u in bijlage 1 een handleiding die is bedoeld voor het (laten) aanvragen van een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) door een persoon die vanaf 1 januari 2014 een nieuwe aanstelling of benoeming verlangt voor één van de in bijlage 1a genoemde functies in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland. De bijlagen 2, 3 en 4 bevatten overige noodzakelijke informatie.

We vragen u bovengenoemde informatie spoedig onder de aandacht te brengen van - en te bespreken met de rectoren van opleidingen, de betrokken bisschoppelijk gedelegeerde(n) alsmede de benoemingfunctionaris(sen).

We verzoeken u vriendelijk de informatie vervolgens -voor een gelijktijdige verzending in de bisdommen- op 15 oktober a.s. te verzenden aan de pastoors van de parochies alsmede de besturen van parochiële caritasinstellingen en de besturen van andere publieke kerkelijke rechtspersonen. Op 1 november a.s. wordt de informatie gepubliceerd op de website www.rkkerk.nl en wordt bekendheid gegeven aan de VOG-regeling middels een persbericht.

Wat is een VOG?

In het maatschappelijk verkeer is het al geruime tijd vanzelfsprekend dat van een persoon wordt gevraagd een VOG over te leggen alvorens een bepaalde taak of functie te kunnen gaan vervullen. De VOG is een verklaring waaruit blijkt dat het gedrag van de betreffende persoon in het verleden geen bezwaar vormt voor het vervullen van een specifieke taak of functie in de samenleving. Een speciale dienst van het Ministerie van Justitie en Veiligheid, COVOG (Centraal Orgaan Verklaring Omtrent het Gedrag) genaamd, screent het gedrag van personen die een VOG aanvragen en geeft zo mogelijk de VOG af.

Voor sommige taken of functies in het maatschappelijk leven is de VOG al langer verplicht. Zo heeft het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

bepaald dat een onderwijzer, een gastouder en degene die toezicht houdt tijdens tussenschoolse opvang een VOG moeten overleggen. Ook wanneer iemand in zijn/haar taak of functie omgaat met vertrouwelijke gegevens, kwetsbare personen, geld of goederen kan het overleggen VOG een noodzakelijke voorwaarde zijn voor het kunnen uitoefenen van die taak of functie.

Aanleiding voor introductie VOG-regeling

De Nederlandse bisschoppen en het Bestuur van de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) achten het niet alleen noodzakelijk maar ook goed en wenselijk dat de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland aansluiting zoekt bij de hiervoor geschetste maatschappelijke praktijk met betrekking tot het aanvragen van een VOG voor een bepaalde taak of functie. De conclusies en aanbevelingen van de (voormalige) Commissie van Onderzoek naar Seksueel Misbruik van Minderjarigen in de Rooms-Katholieke Kerk zijn voor de Nederlandse bisschoppen en hogere oversten een reden temeer om de VOG systematisch te gaan voorschrijven voor de uitoefening van een bepaald aantal functies binnen de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland.

De Nederlandse bisschoppen hebben daarom op 19 februari 2013 besloten dat voordat een in bijlage 1 bij deze brief genoemde functie (nummers 1 t/m 12) binnen de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland kan worden uitgeoefend, vanaf 1 januari 2014 een VOG moet zijn verkregen door de persoon die vanaf 1 januari 2014 in deze functie wordt benoemd of aangesteld.

In voorkomende gevallen zullen ook hogere oversten van religieuze instituten en van sociëteiten van apostolisch leven, verenigd in de KNR, voor nieuwe leden en voor een aantal functies binnen die instituten en sociëteiten een VOG gaan verlangen. Deze functies zijn op dezelfde lijst opgenomen (nummers 13 t/m 15). De praktische invoering wordt binnen de KNR geregeld.

Vanaf wanneer en voor wie geldt de VOG-regeling ?

De regeling geldt niet voor personen die op 1 januari 2014 (ofwel benoemd, ofwel aangesteld, ofwel zonder benoeming of aanstelling) reeds feitelijk werkzaam waren in een of meer van de in bijlage 1 genoemde functies.

De regeling geldt wel voor iedere persoon die vanaf 1 januari 2014 voor de eerste keer of opnieuw wordt benoemd en / of aangesteld in een of meer van de in bijlage 1 genoemde functies, waarvoor het voorafgaand verkregen hebben van een VOG als noodzakelijke voorwaarde is voorgeschreven.

Voorbeeld 1: Een priester, diaken of pastoraal werk(st)er die op 1 januari 2014 reeds met een bisschoppelijke zending en benoeming in een bepaalde parochie werkzaam is, behoeft niet alsnog een VOG aan te vragen. Om na 1 januari 2014 in een andere parochie een nieuwe bisschoppelijke zending en benoeming als priester, diaken of pastoraal werk(st)er te kunnen krijgen, is het voorafgaand daaraan verkregen hebben van een VOG echter een noodzakelijke voorwaarde.

Voorbeeld 2: Een persoon die op 1 januari 2014 reeds als koster werkt, behoeft niet alsnog een VOG aan te vragen. Om vervolgens na 1 januari 2014 een benoeming te kunnen krijgen als bestuurslid van een publieke kerkelijke rechtspersoon die ter zake van de financiën van deze rechtspersoon tekenbevoegdheid heeft, is voor deze persoon het voorafgaand daaraan verkregen hebben van een VOG echter een noodzakelijke voorwaarde.

Noodzaak van schriftelijke vastlegging van een benoeming of aanstelling in een functie waarvoor een VOG is vereist

Voor een goede introductie en implementatie van de onderhavige VOG-regeling voor de in bijlage 1 opgesomde functies in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland is het noodzakelijk dat -voor zover dat nog niet geschiedt- iedere benoeming of aanstelling in een functie waarvoor een VOG vereist wordt schriftelijk wordt vastgelegd in een document dat zowel wordt ondertekend door degene die benoemt / aanstelt als door degene die in de functie benoemd / aangesteld wordt. In dit document dient te worden verklaard dat de vereiste VOG daadwerkelijk is verkregen. Voor de personen genoemd in de categorieën 8, 9 en 10 van de “Lijst van personen voor wie voor infunctietreding een VOG is vereist” (bijlage 1) is dit document de modelovereenkomst parochievrijwilliger.

VOG als extra toets naast andere vormen van onderzoek betreffende de geschiktheid van een kandidaat

In de praktijk zijn er meerdere methoden van onderzoek naar de geschiktheid van de kandidaat voor de verlangde functie. Naast onder meer het opvragen van een CV, gesprekken met de betrokkene en het inwinnen van referenties omtrent zijn/haar persoon en achtergronden, is de aanvraag van een VOG bedoeld om te kunnen vaststellen of er justitiële bezwaren zijn tegen de vervulling van de functie die hij/zij in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland wil gaan uitoefenen.

De aanvraag van een VOG wordt zoals gesteld beoordeeld door de toetsende instantie, het COVOG. Deze beoordeling heeft een belangrijke, maar ook beperkte focus. Het COVOG baseert haar oordeel enkel op de bij justitie al dan niet bekende gegevens over de betrokkene, zoals strafrechtelijke veroordelingen en zaken die bij het Openbaar Ministerie nog in behandeling zijn, bijvoorbeeld een verdenking van een ernstig misdrijf (uit privacyoverwegingen kan enkel het COVOG, op basis van de bij justitie bekende gegevens van de betrokkene, de afweging maken of betrokkene geschikt is voor de functie waarvoor de VOG is aangevraagd).

Nota bene: Om het COVOG in staat te stellen om deze afweging zo goed mogelijk te maken, is het van essentieel belang dat zowel de kerkelijke instelling als de aanvrager van de VOG het aanvraagformulier zo adequaat en zorgvuldig mogelijk invullen. Dit opdat het COVOG een goed beeld heeft van de aard en inhoud van de functie in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland waarop de aanvraag van de VOG betrekking heeft.

Voorts moet worden opgemerkt dat voor de vervulling van bepaalde functies in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland niet alleen het overleggen van een VOG als noodzakelijke voorwaarde wordt voorgeschreven, maar daarnaast aanvullende voorwaarden moeten zijn vervuld alvorens de functie kan worden uitgeoefend. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gewezen op het in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland reeds gebruikelijke reguliere antecedentenonderzoek, dat voorafgaand aan de aanname dient te geschieden ten aanzien van alle kandidaten voor een functie/stage waarbij de kerkelijke overheid als benoemende of zendende instantie optreedt en waarbij de kandidaat al in een functie werkzaam is of is geweest met een benoeming of zending van een andere kerkelijke overheid (zie hiervoor het Protocol en Formulier inzake het navragen van de antecedenten op het gebied van seksueel misbruik door kandidaten voor een functie/stage waarbij de kerkelijke overheid als benoemende of zendende instantie optreedt- zie www.rkkerk.nl en www.knr.nl).

Vergoeding van kosten aanvraag van een VOG

Nadat de aangevraagde VOG door de betreffende persoon wordt verkregen, vergoedt de kerkelijke instelling aan wie de VOG vervolgens dient te worden overgelegd de kosten die zijn verbonden aan de aanvraag van de VOG.

Nota bene: De staatssecretarissen Teeven (Veiligheid en Justitie) en Van Rijn (VWS) hebben op 15 juli 2013 de Tweede Kamer laten weten dat het verstrekken van een gratis VOG voor vrijwilligers blijkens de pilot “Gratis VOG voor vrijwilligers” werkt en daarom vanaf het najaar van 2014 structureel wordt ingevoerd.

Geldigheidsduur van een VOG

De Nederlandse overheid heeft aan de VOG niet een bepaalde geldigheidsduur gesteld. In de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland valt de geldigheidsduur van een VOG die is verkregen voor een bepaalde benoeming of aanstelling samen met de duur van die benoeming of aanstelling.

Handleiding voor het (laten) aanvragen van een VOG

In de bijlage bij deze brief treft u een handleiding aan waarin aan de hand van de betreffende overheidsdocumenten voor alle betrokkenen stapsgewijs uiteen wordt gezet

- voor welke functies in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland een VOG noodzakelijk is;
- op welke wijze een VOG moet worden aangevraagd;
- aan welke kerkelijke instelling de VOG moet worden overgelegd en
- wie verantwoordelijk is voor de archivering en het beheer van de overlegde VOG.

Mocht u hierover nog vragen hebben, dan kunt u zich wenden tot de verantwoordelijke functionaris voor benoemingen van het bisdom waartoe u behoort.

De Nederlandse Bisschoppen vertrouwen er op dat de invoering van het VOG-vereiste voor de genoemde functies in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland zal bijdragen aan een klimaat van zorgvuldigheid, vertrouwen en verantwoordelijkheid in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland.

Met hoogachting en vriendelijke groet,

Mr. dr. J.B.M. Nijhuis, diaken
Secretaris-generaal van de Nederlandse Bisschoppenconferentie

Bijlagen

1. Handleiding voor het invullen van het aanvraagformulier voor een Verklaring omtrent het Gedrag (VOG)
 - a. Lijst van personen voor wie vóór infunctietreding een Verklaring omtrent het Gedrag VOG is vereist
 - b. Model Aanvraagformulier Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG)
2. Model informatiebrief ter invoering van de Verklaring omtrent het Gedrag (VOG) in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland
3. Model informatiebrief voor vrijwilligers die worden verzocht een Verklaring omtrent het Gedrag (VOG) aan te vragen
4. Model overeenkomst parochievrijwilliger

BIJLAGE 1

Handleiding voor het invullen van het aanvraagformulier voor een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG)

In deze handleiding voor het aanvragen van een VOG wordt uitgelegd welke zes stappen moeten worden gezet om uitvoering te geven aan het besluit van de Nederlandse bisschoppen d.d. 19 februari 2013. In dit besluit is bepaald dat een kandidaat, voordat hij/zij een in het besluit genoemde functie bij kerkelijke instellingen binnen de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland (RKK) kan bekleden, eerst een VOG moet hebben verkregen. Nota bene: Dit besluit geldt voor infunctietredingen vanaf 1 januari 2014.

Stap 1

De kerkelijke instelling toetst of een VOG moet worden aangevraagd voor een kandidaat die een nieuwe aanstelling of benoeming verlangt voor een functie binnen die kerkelijke instelling

Stap 2

Invullen van het aanvraagformulier voor een VOG door de kerkelijke instelling

Stap 3

Het overhandigen van het aanvraagformulier voor een VOG aan de kandidaat

Stap 4

Het verder invullen van het aanvraagformulier voor een VOG en het indienen van dit aanvraagformulier door de kandidaat bij de gemeente waarin hij/zij ingeschreven staat.

Stap 5

De kandidaat overhandigt kopie van bewijs van indiening aan de kerkelijke instelling

Stap 6

Na ontvangst van de aangevraagde VOG zendt de kandidaat de VOG onverwijld door naar de kerkelijke instelling, die de ontvangst van de VOG schriftelijk aan de kandidaat bevestigt. Daarna volgt voordracht voor benoeming aan de betrokken bisschop dan wel, indien geen voordracht is vereist, schriftelijke vastlegging en effectuering van de infunctietreding door kerkelijke instelling

Per stap zal worden toegelicht, welke handelingen door wie dienen te worden verricht. Verwezen zal daarbij worden naar:

Bijlage 1a Lijst van personen voor wie vóór infunctietreding een Verklaring omtrent het Gedrag (VOG) is vereist

Bijlage 1b Model Aanvraagformulier Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG)

Mocht u opmerkingen of vragen hebben omtrent het besluit van de Nederlandse bisschoppen dan wel de in deze handleiding geschetste procedure dan kunt u zich wenden tot de verantwoordelijke functionaris voor benoemingen in het bisdom of in voorkomende gevallen tot de hogere overste van het betreffende religieus instituut of de sociëteit van apostolisch leven.

Stap 1

De kerkelijke instelling toetst of een VOG moet worden aangevraagd voor een kandidaat voor een functie binnen die kerkelijke instelling

Voordat een kandidaat bij een kerkelijke instelling binnen de RKK in functie kan treden, dient door de betreffende kerkelijke instelling te worden vastgesteld of daarvoor ingevolge het besluit van de Nederlandse bisschoppen d.d. 19 februari 2013 een VOG is vereist.

In Bijlage 1a zijn in de eerste kolom functies binnen de RKK weergegeven waarvoor een VOG dient te worden gevraagd met de daarbij behorende functiebenaming.

In kolom 2 is een taakomschrijving weergegeven.

In kolom 3 is aangegeven welke kerkelijke instelling binnen de RKK primair verantwoordelijk is ervoor zorg te dragen dat voordat de betrokkene in functie treedt de VOG is verkregen.

In kolom 4 is aangegeven wie er verantwoordelijk voor is dat de verkregen VOG in het archief wordt bewaard.

Indien de te vervullen functie niet is vermeld in Bijlage 1a, kan de kandidaat in functie treden zonder dat de vervolgstappen 2 t/m 6 behoeven te worden gezet.

Indien de te vervullen functie in Bijlage 1a staat vermeld dienen ter uitvoering van het besluit van de Nederlandse bisschoppen de vervolgstappen 2 t/m 6 te worden gezet.

Stap 2

Invullen van het aanvraagformulier voor een VOG door de kerkelijke instelling

Indien bij stap 1 is vastgesteld dat voor de functie een VOG is vereist, dient voor de aanvraag van de VOG gebruik te worden gemaakt van bijgaand aanvraagformulier¹ (Bijlage 1b).

Hoofdstuk 2.1 tot en met 2.6 moet worden ingevuld door de instelling die de VOG verlangt.

Taakomschrijving 2.2

Onder 2.2. van het aanvraagformulier dient te worden aangekruist dat het een aanvraag betreft voor een werkrelatie, ook al heeft deze bij bepaalde functies een vrijwillig karakter.

Bij functie kunt u volstaan met de toepasselijke functiebenaming, zoals vermeld in kolom 1 van Bijlage 1a.

Bij taakomschrijving dient de korte omschrijving van de betreffende functie te worden ingevuld, zoals vermeld in kolom 2 van Bijlage 1a.

2.2 Doel van de aanvraag

> Indien u de VOG aanvraagt ten behoeve van bijvoorbeeld het verkrijgen van een chauffeurskaart, visum of vergunning, dient u dit te vermelden bij overig.

☒ Werkrelatie

Functie (waarop de aanvraag betrekking heeft: bijv. docent, schoonmaker, vervoersmanager)
(Toepasselijke functiebenaming invullen zoals vermeld in kolom 1 van Bijlage 1a)

Taakomschrijving (bij voorkeur functiebeschrijving bijvoegen)
(Toepasselijke taakomschrijving invullen zoals vermeld in kolom 2 van Bijlage 1a)

☐ Overig

Omschrijving (bijv. Chauffeurskaart, Visum en emigratie, Exploitatievergunning)

Screeningsprofielen 2.3 en 2.4

In het aanvraagformulier wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende screeningsprofielen. Op basis van deze screeningsprofielen weegt het Centraal Orgaan Verklaring Omtrent het Gedrag (COVOG) bij haar toetsing of al dan niet een VOG wordt verstrekt het maatschappelijke risico af tegen de persoonlijke belangen van de betrokkene. Van belang is dan ook dat het COVOG bij de aanvraag zo goed mogelijk wordt geïnformeerd over de

¹ Op <https://www.justis.nl/Producten/verklaringomtrengedrag/> kan worden geverifieerd of het aanvraagformulier voor de VOG nog actueel is. Het is mogelijk dit formulier alhier te downloaden.

aard en inhoud van de functie. Het COVOG kan daardoor de relevantie van eventuele bekende justitiële feiten beter beoordelen.

Geen passend screeningsprofiel 2:3

In hoofdstuk 2.3 worden specifieke screeningsprofielen genoemd waarop de aanvraag van de VOG specifiek kan worden getoetst. Geen van deze in 2.3 genoemde functies of doelen zijn echter van toepassing op de functies binnen kerkelijke instellingen zoals vermeld in Bijlage 1a. Vandaar dat de bovenaan 2.3 gestelde vraag of de VOG-aanvraag betrekking heeft op één van de in 2.3 genoemde functies of doelen met ‘nee’ dient te worden beantwoord. Daartoe dient onderaan 2.3 het vakje te worden aangekruist: “Nee, ga door met vraag 2.4”.

3 van 5

☐ 75 (Geen)volgt bij voorafinstellingen, recensieringswerken, raadsonderzoek en maatschappelijk werk

☐ 80 Beeldt teksten/vertalers
dit screeningsprofiel kan alleen worden gebruikt als de Raad voor Rechtsbijstand de organisatie is die de VOG verstrekt

☐ 83 Lidsmaatschap schiedvereniging

☒ 93 Financiële dienstverlening

☐ *nee, ga door met vraag 2.4*

2.4 Algemeen screeningsprofiel

Toelichting algemeen screeningsprofiel 2.4.

Alleen in het hoofdstuk 2.4 van het aanvraagformulier kan het screeningsprofiel worden verduidelijkt. Omdat de risicoprofielen van functies 1 t/m 10 verschillen van de functies 11 en 12 (zoals vermeld in Bijlage 1a), verschilt ook de wijze waarop hoofdstuk 2.4 van het aanvraagformulier dient te worden ingevuld.

In te vullen bij functies 1 t/m 10 zoals vermeld in Bijlage 1a

Voor de in Bijlage 1a genoemde functies 1 t/m 10 kan dit door onder 2.4 de nummers 84 en 85 aan te vinken (onderaan pagina 3 van het aanvraagformulier). Voor zover van toepassing kan ook nummer 71 worden aangevinkt

Aansturen organisatie

☐ 71 Personen die vanuit hun functie mensen en/of een organisatie (of een deel daarvan) aansturen

Personen

☒ Indien u het risicogebied "personen" aanvinkt, dient u aangeven te zijn van verscheidene macht. Hier wordt niet getoetst de omvang van de macht.

☒ 84 Betreft zijn met de zorg voor minderjarigen

☒ 85 Betreft zijn met de zorg voor (hulp)behoevende personen, zoals ouderen en gehandicapten

In te vullen bij functies 1 t/m 10 zoals vermeld in Bijlage 1a

Daarnaast zal bij 2.5 (pagina 4 bovenaan) onder “ja” moeten worden toegelicht waarom deze specifieke functie een kritische toetsing van de aangevraagde VOG rechtvaardigt. Op basis van het besluit van de Nederlandse bisschoppen zal in ieder geval de navolgende toevoeging in het aanvraagformulier onder 2.5 moeten worden vermeld, achter “toelichting”:

“Betrokkene zal op een integere wijze moeten kunnen omgaan met de vertrouwenspositie die hij/zij krijgt ten opzichte van kwetsbare personen die in een afhankelijkheidsrelatie tot hem/haar staan en/of met het gezag dat hem/haar op basis van zijn/haar positie binnen de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland zal worden toegekend.”

2.5 Bijzondere omstandigheden m.b.t. de aanvraag.

➤ Vul eventuele bijzonderheden met betrekking tot de aanvraag in.

De locatie waar de werkzaamheden worden verricht kan van belang zijn bij de beoordeling van de aanvraag. Bijvoorbeeld voor iemand die schouwmaatschappijen verricht, is de locatie waar de werkzaamheden worden uitgevoerd van belang. Indien de gebruiker de bijzondere omstandigheden zal dit anders worden beoordeeld dan wanneer schouwmaatschappijen worden verricht in een kantoorgebied.

Voor andere bijzondere omstandigheden verwijst ik u naar de toelichting bij het invullen van het aanvraagformulier.

☐ Nee, geef door met de volgende vraag

☒ Ja, toelichting

Betrokkene zal op een integere wijze moeten kunnen omgaan met de vertrouwenspositie die hij/zij krijgt ten opzichte van kwetsbare personen die in een afhankelijkheidsrelatie tot hem/haar staan en/of met het gezag dat hem op basis van zijn positie binnen de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland zal worden toegekend.

In te vullen bij functies 11 en 12 zoals vermeld in Bijlage 1a

Voor de in Bijlage 1a genoemde functies 11 en 12 kan het screeningsprofiel worden verduidelijkt door nummers 12, 21 en 22 aan te vinken (pagina 3 van het aanvraagformulier).

2.4 Algemeen screeningsprofiel

➤ Aankruisen met van toepassing is

De screening vindt plaats op grond van de door u aangeleverde functiespecs. Het is daarom van belang dat de opgegeven functiespecs de overeenkomstige correspondentie met de beoogde functie/taak of een ander deel van de aanvraag.

➤ Voor uitleg over de functiespecs zie: www.dienstpubli.nl en www.rijksoverheid.nl/voq

Informatie

☐ 11 Beveiligheid hebben tot het raadplegen en/of bewerken van systemen

☒ 12 Het gevoelig/vertrouwelijke informatie omgaan (ten aanzien van functie 12 op Bijlage 1a)

☐ 13 Kennis dragen van veiligheidsystemen, controlemechanismen en verificatieprocessen

Geld

☒ 21 Het contacte en/of grise gelden en/of (digitaal) waardpapieren omgaan (ten aanzien van functie 11 op Bijlage 1a)

☒ 22 Budgetbeveiliging hebben

Op basis van het besluit van de Nederlandse bisschoppen zal in ieder geval voor de in Bijlage 1a genoemde functies 11 en 12 de navolgende toevoeging in het aanvraagformulier onder 2.5 onder “ja” moet worden vermeld, achter “toelichting”:

“Betrokkene zal op een integere wijze moeten omgaan met de vertrouwelijke gegevens waarover hij/zij op grond van zijn functie kennis zal dragen dan wel waartoe hij/zij toegang zal hebben en met de financiële middelen die vanuit zijn/haar functie aan zijn/haar zorg zullen worden toevertrouwd.”

2.5 Bijzondere omstandigheden m.b.t. de aanvraag.

> Vul eventuele bijzonderheden met betrekking tot de aanvraag in.

De locatie waar de werkzaamheden worden verricht kan van belang zijn bij de beoordeling van de aanvraag. Bijvoorbeeld voor arbeid die schietmaatschappijen verricht, is de locatie waar de werkzaamheden worden uitgevoerd van belang. Indien dit gewest op bijvoorbeeld een landingsveld op dit andere worden beoordeeld dan wanneer schietmaatschappijen worden verricht in een kantoorpand.

Voor andere bijzondere omstandigheden verwijst u naar de toelichting bij het invullen van het aanvraagformulier.

☐ Nee, ga door met de volgende vraag

☒ Ja, toelichting Betrokkene zal op een integere wijze moeten omgaan;

(ten aanzien van functie 12 van Bijlage 1a) met de vertrouwelijke gegevens waarover hij/zij op grond van zijn functie kennis zal dragen dan wel waartoe hij/zij toegang zal hebben;

(ten aanzien van functie 11 van Bijlage 1a) met de financiële middelen die vanuit zijn/haar functie aan zijn/haar zorg zullen worden toevertrouwd.

Ondertekening in 2.6

In hoofdstuk 2.6 dient het aanvraagformulier door de betrokken kerkelijk instelling te worden ondertekend.

Voor alle hierboven genoemde functies geldt dat bij het invullen van het aanvraagformulier zonodig nog specifieke elementen, die relevant kunnen zijn voor de beoordeling van de VOG, hieraan kunnen worden toegevoegd.

Stap 3

Het overhandigen van het aanvraagformulier voor een VOG aan de kandidaat

Indien conform stap 2 het aanvraagformulier door de kerkelijke instelling is ingevuld en getekend, dient het aanvraagformulier aan de kandidaat te worden overhandigd. Praktisch is dat de kandidaat op de nog noodzakelijk te nemen stappen 4 t/m 7 wordt gewezen.

Stap 4

Het verder invullen van het aanvraagformulier voor de VOG en het indienen bij de gemeente door de kandidaat

Het ingevulde aanvraagformulier moet door de betrokkene zelf verder worden ingevuld (hoofdstuk 1.1 en 1.2 van het aanvraagformulier) en ondertekend worden ingediend bij de gemeente waar hij/zij staat ingeschreven. Hij/zij

moet daarbij in het bezit zijn van een geldig legitimatiebewijs. De kosten van de VOG bedragen € 30,05². De aanvrager van de VOG ontvangt van de gemeente een bewijs van indiening van de aanvraag. Het COVOG behoort binnen 4 weken op de aanvraag van een VOG te beslissen. De beslistermijn is in de praktijk meestal korter.

Stap 5

De kandidaat overhandigt een kopie van het bewijs van indiening van het aanvraagformulier van een VOG aan kerkelijke instelling

Na ontvangst van het indieningsbewijs van de gemeente overhandigt de kandidaat kopie daarvan aan de kerkelijke instelling. Voor de kerkelijke instelling is het immers wenselijk om te weten of en zo ja wanneer de VOG is aangevraagd en wanneer een beslissing daarop kan worden verwacht. Nadat de aangevraagde VOG door de betreffende persoon wordt verkregen, vergoedt de kerkelijke instelling aan wie de VOG vervolgens dient te worden overgelegd de kosten die zijn verbonden aan de aanvraag van de VOG.

Stap 6

Na ontvangst van de VOG zendt de kandidaat deze onverwijld door naar de kerkelijke instelling, die de ontvangst van de VOG schriftelijk aan de kandidaat bevestigt. Daarna volgt voordracht voor benoeming aan de betrokken bisschop, dan wel indien geen voordracht is vereist, schriftelijke vastlegging en effectuering infunctietreding door de kerkelijke instelling

Zolang de VOG niet is verstrekt, mag de kandidaat de beoogde functie niet vervullen. Het geniet de voorkeur om pas na de ontvangst van de VOG de betrokkene voor benoeming voor te dragen. De bisschop zal bij de beoordeling van de voordracht ook toetsen of de voorgeschreven VOG is bijgesloten. In het geval geen voordracht is vereist kan na de verkregen VOG schriftelijk worden overeengekomen dat de kandidaat in functie treedt.

In voorkomende gevallen kan ervoor worden gekozen een overeenkomst aan te gaan onder een opschortende voorwaarde die pas wordt vervuld zodra de

2 Prijs september 2013. Vanaf het najaar van 2014 wordt het verstrekken van een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) aan vrijwilligers gratis.

VOG is verstrekt. Dit houdt nog steeds in dat de infunctietreding pas kan plaatsvinden indien de VOG is verkregen. Door de overeenkomst met een dergelijke opschortende voorwaarde krijgt de kandidaat wel de zekerheid dat als de aangevraagde VOG wordt verstrekt hij/zij ook daadwerkelijk de functie kan vervullen. Het is niet toegestaan dat vooruitlopend op het verkrijgen van de VOG door de kandidaat al werkzaamheden worden verricht. Indien immers de VOG uiteindelijk wordt geweigerd, zou de kandidaat toch al werkzaamheden hebben verricht waarvoor hij/zij niet geschikt wordt geacht.

Nota bene: Geldigheidsduur van een VOG

De Nederlandse overheid heeft aan de VOG niet een bepaalde geldigheidsduur gesteld. In de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland valt de geldigheidsduur van een VOG die is verkregen voor een bepaalde benoeming of aanstelling samen met de duur van die benoeming of aanstelling.

BIJLAGE 1A

Lijst van personen voor wie vóór infunctietreding een VOG is vereist

	Functie	Taakomschrijving	Verantwoorde- lijk voor VOG	Archivering VOG
1	degene die begint aan een opleiding tot priester of diaken, alvorens te kunnen worden toegelaten tot deze opleiding en alvorens de bij deze opleiding behorende stages te kunnen gaan doen Functiebenaming: <u>Aspirant Priester/Aspirant Diaken</u>	Betrokkene bekleedt in een kerkelijke omgeving een pastorale functie en begeleidt daarin (jong) volwassenen en kinderen die in een pastorale afhankelijkheidsrelatie tot hem staan en wier fysieke en geestelijke integriteit hij onvoorwaardelijk dient te respecteren	rector opleidings- instelling	rector opleidings- instelling
2	degene die begint aan een anderssoortige opleiding tot een pastorale bediening, alvorens te kunnen worden toegelaten tot deze opleiding en alvorens de bij deze opleiding behorende stages te kunnen gaan doen. Functiebenaming: <u>Aspirant Pastoraalwerker/</u> <u>Aspirant Geestelijk Verzorger</u>	zelfde taakomschrijving als onder functie 1	de Bisschoppelijk Gedelegeerde	de Bisschoppelijk Gedelegeerde
3	degene die verlangt als clericus geïncardineerd te worden in een bisdom van de R.-K. Kerkprovincie van Nederland, alvorens in een bisdom van de R.-K. Kerkprovincie van Nederland geïncardineerd te kunnen worden Functiebenaming: <u>Aspirant Priester/Aspirant Diaken</u>	zelfde taakomschrijving als onder functie 1	de Diocesane Bisschop	de Diocesane Bisschop

4	degene die een zending, benoeming of pastorale aanstelling van een diocesane bisschop verlangt, alvorens deze zending, benoeming of pastorale aanstelling te kunnen verkrijgen Functiebenaming: <u>Priester/Diaken/</u> <u>Pastoraalwerker/</u> <u>Geestelijk Verzorger</u>	zelfde taakomschrijving als onder functie 1	de Diocesane Bisschop	de Diocesane Bisschop
5	degene die op basis van een zending of opdracht van een kerkelijke gezagsdrager van de R.-K. Kerkprovincie van Nederland in een burgerlijke instelling werkzaamheden verricht, alvorens deze zending of opdracht te kunnen verkrijgen Functiebenaming: <u>Priester/Diaken/</u> <u>Pastoraalwerker/</u> <u>Geestelijk Verzorger</u>	zelfde taakomschrijving als onder functie 1	de Diocesane Bisschop	de Diocesane Bisschop
6	degene die als priester of diaken op reguliere basis pastorale assistentie verleent in een bisdom van de R.K. kerkprovincie van Nederland waartoe hij niet behoort, alvorens deze pastorale assistentie te kunnen verlenen Functiebenaming: <u>Pastoraal Assistent of</u> <u>Emeritus die pastorale</u> <u>assistentie verleend</u>	Betrokkene bekleedt in een kerkelijke omgeving een pastorale functie en begeleidt daarin (jong) volwassenen en kinderen die in een pastorale afhankelijkheidsrelatie tot hem staan en wier fysieke en geestelijke integriteit hij onvoorwaardelijk dient te respecteren	de Diocesane Bisschop	de Diocesane Bisschop

7	degene die op basis van een arbeidsovereenkomst met een publieke kerkelijke rechtspersoon met minderjarigen werkt, alvorens deze arbeidsovereenkomst te kunnen aangaan Functiebenaming: <u>Medewerker Begeleiding Jeugd</u>	Betrokkene bekleedt in een kerkelijke omgeving een pastorale functie en begeleidt daarin (jong) volwassenen en kinderen die in een pastorale afhankelijkheidsrelatie tot hem staan en wier fysieke en geestelijke integriteit hij onvoorwaardelijk dient te respecteren	het bestuur van de kerkelijke instelling*	het bestuur van de kerkelijke instelling
8	degene die als kerkelijk vrijwilliger met minderjarigen werkt, alvorens met dit werk te kunnen aanvangen Functiebenaming: <u>Vrijwilliger Begeleiding Jeugd</u>	Betrokkene bekleedt in een kerkelijke omgeving een pastorale functie en begeleidt daarin (jong) volwassenen en kinderen die in een pastorale afhankelijkheidsrelatie tot hem staan en wier fysieke en geestelijke integriteit hij onvoorwaardelijk dient te respecteren	de Pastoor of de Diocesane Bisschop	de Pastoor of de Diocesane Bisschop
9	degene die als kerkelijk vrijwilliger huisbezoek en/of ziekenbezoek doet, alvorens dit huisbezoek en/of ziekenbezoek te kunnen gaan doen Functiebenaming: <u>Vrijwilliger Huis- of Ziekenbezoek</u>	Betrokkene bekleedt in een kerkelijke omgeving een pastorale functie en begeleidt daarin (jong) volwassenen en kinderen die in een pastorale afhankelijkheidsrelatie tot hem staan en wier fysieke en geestelijke integriteit hij onvoorwaardelijk dient te respecteren	de Pastoor	de Pastoor
10	degene die als koster is aangesteld, alvorens deze aanstelling te kunnen verkrijgen Functiebenaming: <u>Koster</u>	Betrokkene bekleedt als koster in een kerkelijke omgeving een vertrouwenspositie, heeft daarin toegang tot kerkelijke goederen en vermogen en begeleidt kinderen en jongeren wier fysieke en geestelijke integriteit hij onvoorwaardelijk dient te respecteren.	de Pastoor	de Pastoor

11	degene die als bestuurslid van een publieke kerkelijke rechtspersoon ter zake van de financiën van deze rechtspersoon tekenbevoegdheid heeft, alvorens deze tekenbevoegdheid te kunnen verkrijgen Func tie benaming: <u>Tekeningsbevoegd</u> <u>Bestuurslid bijvoorbeeld</u> <u>Penningmeester of</u> <u>Voorzitter</u>	Betrokkene bekleedt in een kerkelijke omgeving een bestuurlijke functie en vertrouwenspositie en heeft daarin beheers- en beschikkingsbevoegdheid over kerkelijk vermogen.	het bestuur van de kerkelijke instelling*	het bestuur van de kerkelijke instelling
12	degene die in een publieke kerkelijke rechtspersoon persoonsgegevens beheert, alvorens het beheer van die persoonsgegevens te kunnen verkrijgen Func tie benaming: <u>Beheerder</u> <u>Persoonsgegevens</u>	Betrokkene bekleedt in een kerkelijke omgeving een administratieve functie en vertrouwenspositie en heeft daarin toegang tot vertrouwelijke persoonsgegevens van kerkleden.	het bestuur van de kerkelijke instelling, bijv. bijvoorbeeld het bestuur van parochie of PCI	het bestuur van de kerkelijke instelling
13	degene die zich voorbereidt op het lidmaatschap van een religieus instituut Func tie benaming: <u>Novice (aspirant</u> <u>religieus)</u>	Betrokkene bekleedt in een kerkelijke omgeving een positie waarin pastorale afhankelijkheidsrelaties kunnen ontstaan met (jong)volwassenen en kinderen, wier fysieke en geestelijke integriteit hij onvoorwaardelijk dient te respecteren.	de Hogere Overste	de Hogere Overste

14	degene die een belangrijke verantwoordelijkheid draagt voor het financieel-economisch beleid en beheren van een religieus instituut Functiebenaming: <u>Administrateur, Leken-econoom / Economisch Adviseur</u>	Zie voor de concrete taakomschrijving de bijgevoegde onderdelen uit het 'Rechtspositiereglement voor personeel in dienst van religieuze instituten', uitgegeven door de Konferentie Nederlandse Religieuzen	de Hogere Overste	de Hogere Overste
15	degene die geen lid is van het religieus instituut, maar die binnen het religieus instituut wel in directe opdracht van de Hogere Overste concrete taken voor die Hogere Overste vervult Functiebenaming: <u>Contactpersoon religieuzen, Coördinator kloostergemeenschap, Theoloog / theologisch werker, Beleidsmedewerker / Bestuurssecretaris, Locatiemanager / directeur</u>	Zie voor de concrete taakomschrijving de bijgevoegde onderdelen uit het 'Rechtspositiereglement voor personeel in dienst van religieuze instituten', uitgegeven door de Konferentie Nederlandse Religieuzen	de Hogere Overste	de Hogere Overste

INFORMATIEBRIEF

ter invoering van de Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland

Aan de pastoors van de parochies, de besturen van parochies, de besturen van parochiële caritasinstellingen

Rotterdam, 15 oktober 2013

Zeereerwaarde heren,
Geacht bestuur, geachte lezer,

In 2011 heeft de commissie Deetman zijn eindrapport gepresenteerd ter zake seksueel misbruik van minderjarigen binnen de Rooms-Katholieke Kerk. In hun voorleesbrief naar aanleiding van het verschijnen van dit rapport schrijven de Nederlandse bisschoppen, dat het rapport “laat zien hoe in de afgelopen 65 jaar een aantal minderjarigen die aan de zorgen van vertegenwoordigers van de Kerk was toevertrouwd, slachtoffer werd van seksueel misbruik (...) Hun basisvertrouwen is vaak geknakt en dit heeft ook voor hun naasten vaak pijnlijke en negatieve gevolgen met zich mee gebracht.” Bij de schaamte die dit oproept, hoort ook de opdracht herhaling te voorkomen. Transparantie en zorgvuldigheid zijn daarom in alle opzichten geboden.

Diezelfde transparantie en zorgvuldigheid dienen beoogt te worden met betrekking tot de financiën en de omgang met persoonsgegevens binnen de parochie.

Op basis van een besluit van de Nederlandse bisschoppen geldt vanaf 1 januari 2014 in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland dat voor bepaalde categorieën personen die een nieuwe kerkelijke benoeming of aanstelling verlangen een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) moet worden gevraagd alvorens zij kunnen worden benoemd of aangesteld.

De VOG moet worden aangevraagd voor:

- vrijwilligers die werken met jongeren;
- vrijwilligers die werken met persoonsgegevens;
- vrijwilligers die werken met financiën.

De bisschoppen en Hogere Oversten zullen in voorkomende gevallen een VOG aanvragen voor:

- priesters, diakens, en pastoraal werk(st)ers;
- priesters, diakens, en pastoraal werk(st)ers in opleiding.

Wanneer personen uit deze groepen na 1 januari 2014 een nieuwe benoeming of aanstelling krijgen moeten zij, alvorens te kunnen worden benoemd of aangesteld, in het bezit zijn van een VOG. De VOG maakt onderdeel uit van het preventiebeleid van de Nederlandse bisdommen en ordes en congregaties. E.e.a. is in het moderatorenoverleg van 3 oktober 2013 besproken met de pastoors van het bisdom Rotterdam.

Bijgevoegde informatie informeert u in detail over de stappen die u moet zetten vanuit uw verantwoordelijkheid. Achter Bijlage 1 ('Handleiding voor het invullen van het aanvraagformulier voor een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG)') vindt u in Bijlage 1a een lijst van personen voor wie vóór infunctietreding het verkregen hebben van een VOG is vereist. Daarbij staat ook aangegeven wie ervoor verantwoordelijk is dat de betreffende personen inderdaad in het bezit zijn van een VOG op het moment van infunctietreding. De persoon in kwestie vraagt de VOG aan bij de gemeente waar hij/zij woonachtig is. U coördineert de aanvraag en voldoet de eventuele kosten die verbonden zijn aan de aanvraag van een VOG.

Voor vrijwilligers die de in bijlage 1a nrs. 8, 9 en 10 genoemde functies gaan vervullen geldt dat op schrift vast moet liggen dat zij in het bezit zijn van een VOG. Dit vraagt van u dat u een vrijwilligersovereenkomst met deze vrijwilligers sluit, waarin melding wordt gemaakt van de VOG. In de bijlage 2 en 3 vindt u respectievelijk een 'modelbrief voor vrijwilligers die worden verzocht een verklaring omtrent het gedrag (VOG) aan te vragen' en een 'modelovereenkomst parochievrijwilliger'. Deze informatie krijgt u kort na 1 november ook nog digitaal toegezonden en zal vanaf 1 januari 2014 beschikbaar zijn via de extranet route.

Met de VOG sluit de Rooms-Katholieke Kerk aan bij een brede maatschappelijke tendens die beoogt goede waarborgen te geven voor de omgang met (jonge) mensen. Het is belangrijk deze stap te zetten. Door de gefaseerde aanpak, waarbij de VOG vanaf 1 januari 2014 geldt bij nieuwe benoemingen of aanstellingen en voor de aangegeven groepen, is er oog voor

de praktische uitvoerbaarheid van de invoering van de VOG.

We vertrouwen op uw goede medewerking.

Met een vriendelijke groet,

H.A. Verbakel
vicaris-generaal

BIJLAGE 3

Model brief voor vrijwilligers die worden verzocht een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) aan te vragen

Geachte,

Met ingang van 1 januari 2014 geldt binnen de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland dat pastorale beroepskrachten en enkele specifiek aangeduide groepen vrijwilligers, alvorens een nieuwe benoeming of aanstelling te kunnen verkrijgen, een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) nodig hebben. Ook priesters, diakens en pastoraal werk(st)ers in opleiding hebben een VOG nodig.

De regeling geldt voor bovenbedoelde personen die na 1 januari 2014 een nieuwe benoeming of aanstelling krijgen.

U heeft als vrijwilliger een VOG nodig, omdat u een nieuwe taak op u neemt en gaat werken met jongeren, met persoonsgegevens of met financiën.

Bij deze ontvangt u van ons het aanvraagformulier voor een VOG. Dit is door ons al voor een deel ingevuld. Hoofdstuk 1.1 en 1.2 van het aanvraagformulier moet u zelf nog invullen. We verzoeken u het aanvraagformulier daarna te ondertekenen en in te dienen bij de burgerlijke gemeente waar u staat ingeschreven. Vergeet niet een geldig legitimatiebewijs mee te nemen.

U ontvangt van de gemeente een bewijs dat u een aanvraagformulier voor een VOG heeft ingediend. Ik verzoek u mij (een kopie van) dit document te doen toekomen. Wanneer u de VOG heeft ontvangen van de gemeente (dit zal zijn binnen vier weken), verzoek ik u mij hiervan het origineel te doen toekomen.

In een vrijwilligersovereenkomst zullen we op schrift vastleggen dat u in het bezit bent van een VOG.

De kosten van het aanvragen van uw VOG dragen wij. U kunt deze declareren bij de penningmeester/secretaris.

De VOG maakt onderdeel uit van het preventiebeleid van de Nederlandse bisdommen. Met de VOG sluit de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland

aan bij een brede maatschappelijke tendens die beoogt goede waarborgen te geven voor de omgang met (jonge) mensen het omgaan met vertrouwelijke gegevens, met geld of goederen. Het is belangrijk deze stap te zetten.

Voor meer informatie over de VOG verwijs ik u naar de website van de overheid: <https://www.justis.nl/Producten/verklaringomtrentgedrag/>

Informatie over de VOG en de Rooms-Katholieke Kerk vindt u op www.rkkerk.nl onder Kerk/Kerkprovincie.

Met vriendelijke groet,

[Naam pastoor]

BIJLAGE 4

Model overeenkomst parochievrijwilliger

De ondergetekenden,

1. De parochie (naam van de parochie), hierna te noemen 'de parochie',
hierbij wettig vertegenwoordigd door de voorzitter van het parochiebestuur
(naam van de pastoor) en de secretaris van het parochiebestuur (naam
van de secretaris)
en
2. (naam + voorna(a)(m)en) vrijwilliger)
(adres vrijwilliger)
(telefoonnummer vrijwilliger)
(e-mail adres vrijwilliger)
(geboortedatum vrijwilliger)
(bank/girokekening vrijwilliger)
hierna te noemen 'de vrijwilliger',
komen als volgt overeen:

1. Werkzaamheden

- 1.1 De vrijwilliger zal ten behoeve van de parochie op aanwijzing van de
pastoor met ingang van (datum) de volgende werkzaamheden verrichten:
(omschrijving werkzaamheden van de vrijwilliger).
De vrijwilliger is verantwoordelijk voor de taken die hij / zij op zich
heeft genomen.
- 1.2 De onder 1.1. genoemde werkzaamheden mogen pas worden
aangevangen zodra de vrijwilliger de benodigde Verklaring Omtrent het
Gedrag (VOG) daadwerkelijk heeft verkregen.
- 1.3 Uitsluitend in overleg met de pastoor van de parochie worden in de onder
1.1. overeengekomen werkzaamheden wijzigingen aangebracht.
- 1.4 De eindverantwoordelijkheid voor de inzet en de werkzaamheden van de
vrijwilliger berust bij de pastoor van de parochie.
- 1.5 De vrijwilliger verbindt zich om ten minste ... uur per week / per maand
voor de parochie bovengenoemde werkzaamheden te verrichten op de
overeengekomen dagen / uren.

- 1.6 In geval van verhindering om de werkzaamheden te verrichten wegens ziekte, vakantie of anderszins, zal de vrijwilliger de pastoor hiervan tijdig op de hoogte stellen.
- 1.7 De vrijwilliger heeft recht op passende begeleiding en periodiek werkoverleg. De begeleiding vindt plaats door ... Het werkoverleg vindt plaats met ...
- 1.8 In geval van onduidelijkheden, klachten of geschillen voortvloeiend uit de verrichting van de werkzaamheden kunnen beide partijen deze zo nodig voorleggen aan

2. Onkostenvergoeding

- 2.1 De vrijwilliger ontvangt geen beloning voor de door hem / haar verrichte werkzaamheden.
- 2.2 De vrijwilliger ontvangt een vergoeding voor werkelijk gemaakte kosten. Vergoeding vindt alleen plaats na overlegging van een betalingsbewijs. De parochie zal de vergoeding maandelijks/per kwartaal overmaken op de bank/girorekening van de vrijwilliger.
- 2.3 Belopen de aldus betaalde onkostenvergoedingen meer dan € 125,00 per maand, dan worden deze door het parochiebestuur aan de Inspecteur der Directe Belastingen opgegeven.
- 2.4 Tijdens perioden waarin de vrijwilliger niet beschikbaar is (wegens ziekte, vakantie of om andere redenen) of door de parochie niet wordt ingezet, wordt geen onkostenvergoeding betaald.

3. Verzekering tegen aansprakelijkheid en ongevallen

- 3.1 Het parochiebestuur heeft wel / niet* een aansprakelijkheidsverzekering voor de vrijwilliger afgesloten. **Doorstrepen wat niet van toepassing is.*
- 3.2 Het parochiebestuur heeft wel/niet* een collectieve ongevallenverzekering afgesloten. **Doorstrepen wat niet van toepassing is.*

4. Aard van de overeenkomst

- 4.1 Deze overeenkomst is geen arbeidsovereenkomst in de zin van het Burgerlijk Wetboek.
- 4.2 Deze overeenkomst is geen dienstbetrekking in de zin van de Ziektewet. De vrijwilliger is bekend met het feit dat hij / zij op basis van deze overeenkomst niet verzekerd is voor de gevolgen van ziekte, arbeidsongeschiktheid en werkloosheid.

4.3 De relatie tussen de parochie en de vrijwilliger is geen arbeidsverhouding in de zin van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen.

5. Duur en einde van de overeenkomst

5.1 Deze overeenkomst wordt van kracht onder de opschortende voorwaarde dat de vrijwilliger daadwerkelijk de benodigde Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) heeft verkregen.

5.2 Deze overeenkomst is voor de duur van (periode) aangegaan.

5.3 De vrijwilliger alsook de parochie is bevoegd tussentijds deze overeenkomst te allen tijde zonder opzegtermijn te beëindigen.

De overeenkomst is in tweevoud opgemaakt op (datum) te (plaats).

De vrijwilliger heeft een exemplaar van deze overeenkomst ontvangen.

.....
(handtekening pastoor)

.....
(handtekening vrijwilliger)

.....
(handtekening secretaris parochiebestuur)

VERTALING DECREET

‘Prorogatio competentiae’ betr. de rechtspraak van de Aartsbisschop van Utrecht op de territoria van de bisdommen Rotterdam en ‘s-Hertogenbosch alsmede vertaling van art. 22 nr. 1 van de Normen voor de Interdiocesane of Regionale of Interregionale Rechtbanken, door de Apostolische Signatuur op 28 december 1970 uitgevaardigd (AAS 63 [1971] 486-492)

I. Vertaling decreet ‘Prorogatio competentiae’

Hoogste Rechtbank van de Apostolische Signatuur
Prot. N. 4595/13 SAT

Na voorafgaande consultatie van deze Apostolische Signatuur hebben de Bisschop van Rotterdam met zijn verzoek van 18 juni 2013, en de Bisschop van ‘s-Hertogenbosch met zijn verzoek van 20 juni 2013 een verlenging aangevraagd van de bevoegdheid (*prorogatio competentiae*) van de metropolitane rechtbank van Utrecht om in eerste instantie rechtszaken van de bisdommen Rotterdam en ‘s-Hertogenbosch te beoordelen en te beslechten.

Dit vooropgesteld heeft het Hoogste Tribunaal van de Apostolische Signatuur

- nadat de zaak zorgvuldig aan een onderzoek onderworpen werd;
- nadat rekening gehouden werd met hetgeen door de Bisschoppen van Rotterdam en ‘s-Hertogenbosch uiteengezet werd aangaande de verhinderde activiteit van de diocesane rechtbanken vooral/met name/in het bijzonder (*praesertim*) vanwege gebrek aan medewerkers (*ob ministrorum penuriam*);
- nadat in overweging genomen werd het feit dat de Moderator-Bisschop van de metropolitane rechtbank van Utrecht zijn toestemming gegeven heeft;
- met behoud van het decreet dat door deze Apostolische Signatuur op 4 november 2011 (prot.n. 4590/11 SAT) uitgevaardigd was, waardoor het decreet voor de oprichting van de interdiocesane rechtbank van de eerste instantie voor de behandeling van strafzaken in de Nederlandse Kerkprovincie werd goedgekeurd;
- nadat de noodzaak als vaststaande gehouden werd, om in de bisdommen Rotterdam en ‘s-Hertogenbosch een zetel op te richten voor de instructies met een of meerdere rechters (*auditores*) en notarii/notariae, om bewijzen en

processuele handelingen te verzamelen (vgl. naar analogie art. 23 § 2 van de instructie *Dignitas connubii*);

- nadat de Promotor iustitiae werd gehoord;
- krachtens art. 124, n. 3 van de Constitutie Apost. *Pastor bonus*

BESLOTEN:

dat aan de metropolitane rechtbank van Utrecht een verlenging van de bevoegdheid verleend wordt om - totdat anders voorzien wordt, rechtszaken van Rotterdam en 's-Hertogenbosch in eerste instantie te behandelen en te beslechten, echter in die zin dat:

- 1 vanaf 1 september 2013 de rechtbanken van Rotterdam en 's-Hertogenbosch niet meer rechtszaken aannemen; deze moeten aan de metropolitane rechtbank van Utrecht overhandigd worden;
- 2) de behandeling van de zaken die op 1 september 2013 hangende zijn, behouden blijft naar analogie van het voorschrift van art. 29 van de Normen voor de Interdiocesane of Regionale of Interregionale Rechtbanken, door deze Apostolische Signatuur op 28 december 1970 uitgevaardigd (AAS 63 [1971] 486-492);
- 3) na afsluiting van de laatste zaak, die naar de norm van het voorschrift van art. 22 te behandelen is, dienen de rechtbanken van Rotterdam en van 's-Hertogenbosch als opgeheven te gelden met alle gevolgen van het recht.

En (dit decreet) dient bekend gemaakt te worden aan de belanghebbenden met alle gevolgen van het recht.

Rome, vanuit de zetel van het Hoogste Tribunaal van de Apostolische Signatuur, 13 augustus 2013.

+ Frans Daneels, o. praem.
Secretaris

Joseph Fernand Mejia Yanez, M.G.
Hoofd van de Kanselarij

II. Vertaling Art. 22 nr. 1 van de Normen voor de Interdiocesane of Regionale of Interregionale Rechtbanken, door deze Apostolische Signatuur op 28 december 1970 uitgevaardigd (AAS 63 [1971] 486-492)

1. Zaken die in eerste instantie worden behandeld, dienen overdragen te worden aan de rechtbank van de eerste instantie (thans Utrecht) mits de onderzoekspunten (*dubia*) nog niet volgens de normen van het algemene recht vastgesteld zijn. Aan deze (rechtbank) kunnen evenwel met toestemming van beide echtgenoten en de verdediger van de huwelijksband (zaken) overgedragen worden, welke de nietigheid van een huwelijk betreffen en in de fase van instructie verkeren.

Als echter het voornoemde decreet van afsluiting van de zaak reeds uitgevaardigd is, moet de definitieve sententie door de rechtbank uitgesproken worden, waarbij de zaak geïntroduceerd is.

In beide gevallen dient het beroep ingediend te worden bij de nieuwe rechtbank van beroep (thans Haarlem-Amsterdam) met behoud echter van de bevoegdheid, waarover in can. 1599 § 1, nr. 1 sprake is.

BRIEF

Kerkelijke rechtbank van het Bisdom Rotterdam, Rotterdam, 28 augustus 2013

Geachte priesters, diakens en pastoraal werk(st)ers,

Bij dezen informeer ik u over recente ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan bij de kerkelijke rechtbank van het Bisdom Rotterdam. Met deze brief wil ik u berichten over deze verandering.

Al sinds enkele jaren is het aantal procedures tot ongeldigverklaring en ontbinding van huwelijken zodanig dalende, dat ik tot de conclusie ben gekomen dat het wenselijk is om te komen tot vergaande samenwerking van het Bisdom Rotterdam met de rechtbank van het Aartsbisdom Utrecht. Op mijn verzoek, en met instemming van de aartsbisschop van Utrecht Willem Jacobus kardinaal Eijk, heeft de hoogste Rechtbank van de Apostolische Signatuur te Rome bij decreet d.d. 13 augustus 2013 beschikt dat de kerkelijke rechtbank van het Aartsbisdom Utrecht ook bevoegd wordt voor het Bisdom Rotterdam. De kerkelijke rechtbank van het Aartsbisdom is dit al voor de bisdommen Groningen-Leeuwarden en Breda.

De nieuwe regeling wordt van kracht op 1 september 2013. Dat betekent, dat mensen die de geldigheid van hun huwelijk willen laten beoordelen vanaf 1 september 2013 terecht kunnen bij de kerkelijke rechtbank van het Aartsbisdom Utrecht. Wel wordt een locatie ingericht aan het Koningin Emmaplein zodat de mogelijkheid bestaat dat mensen in eerste instantie in het bisdom Rotterdam ontvangen kunnen worden. De behandeling van reeds lopende zaken zal waar mogelijk worden voortgezet.

Vriendelijk verzoek ik u om personen die in aanmerking komen voor een huwelijksprocedure bij de kerkelijke rechtbank in het vervolg door te verwijzen naar de kerkelijke rechtbank van het Aartsbisdom Utrecht (Postbus 14019, 3508 SB Utrecht t.a.v. mevr. G.C.F.H.M. Bax, notaria, tel. 030 2391962, e-mail bax@aartsbisdom.nl).

Huwelijkszaken die niet langs gerechtelijke weg behandeld hoeven te worden, zoals huwelijksverloven en huwelijksdispensaties, zullen ook in

de toekomst op de gebruikelijke manier door dr H. Flohr in het bisdom Rotterdam worden behartigd.

Ik ben de medewerk(st)ers van de kerkelijke rechtbank van het Bisdom Rotterdam dankbaar voor hun toegewijde arbeid van de laatste jaren. De aartsbisschop van Utrecht en de medewerk(st)ers van de kerkelijke rechtbank van het Aartsbisdom Utrecht dank ik voor de bereidheid om tot deze regeling te komen waarmee de rechtsbedeling voor het Bisdom Rotterdam blijft gegarandeerd.

Hoogachtend,

+ J.H.J. van den Hende
Bisschop van het Bisdom Rotterdam

NIEUW OP KERKELIJKE KALENDER

Onze Heer Jezus Christus Eeuwige Hogepriester, 16 september 2013

Met ingang van 2014 zal de Nederlandse Kerk een nieuw feest vieren: het feest van Onze Heer Christus Eeuwige Hogepriester. Dit feest zal worden gevierd op de donderdag na het hoogfeest van Pinksteren.

Priesterschap en inzet voor heiligheid

Het feest van Christus Priester wordt al verschillende jaren gevierd in diverse religieuze instituten en landen. In het Romeins Missaal is er reeds een votiefmis voor opgenomen. Het feest van Onze Heer Christus Eeuwige Hogepriester nodigt de hele Kerk uit het priesterschap van Christus te overwegen. Het bemoedigt alle gelovigen in hun inzet om Jezus na te volgen, speciaal hen die zijn geroepen tot het ambtelijk priesterschap. Gebeden wordt dat de priesters hun streven naar persoonlijke heiliging mogen beleven in een totale overgave aan God en de Kerk.

Opgenomen in de kerkelijke kalender 2014

In een brief aan de Bisschoppenconferentie gaf de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst en de Regeling van de Sacramenten in Rome enige tijd geleden aan dat het mogelijk is dit feest op te nemen in de kerkelijke kalenders. De Nederlandse Bisschoppenconferentie maakt van deze mogelijkheid gebruik. Het feest zal voor het eerst op de kerkelijke kalender staan in 2014.

Achtergrond

De introductie van het feest van Christus Priester vindt plaats in het verlengde van de viering van het Jaar van de Priester (2009-2010). De liturgische formulieren die toen werden opgesteld voor de viering van Onze Heer Christus Eeuwige Hogepriester zijn nu beschikbaar gesteld via de bisschoppenconferenties. Het feest moet ook worden verstaan in de lijn van de Jaarlijkse dag van gebed voor de heiliging van de priester, die door de zalige Johannes Paulus II werd ingesteld.

Beschikbaar komen misformulieren

De inschrijving van dit nieuwe feest op de kalender van de Nederlandse Kerkprovincie, en de Nederlandse vertaling van teksten voor het misformulier (met Bijbellezingen), voor het getijdengebed en het Romeins martyrologium

zijn inmiddels door de Bisschoppenconferentie en de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst en de Regeling van de Sacramenten goedgekeurd. De liturgische teksten worden gepubliceerd in de Liturgische Documentatie, dl. 10, de bijlage bij het Directorium voor de Nederlandse Kerkprovincie dat medio oktober 2013 zal verschijnen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de Nationale Bedevaart Brielle in het Jaar van het Geloof, Brielle, 6 juli 2013

Schriftlezingen: Gen. 12 , 1-4a; 1 Petr. 1, 3-9; Mc. 16, 15-20

Broeders en zusters in Christus, het is een rijkdom om hier in Brielle, op deze plaats van geloof samen te komen voor gebed en om de heilige eucharistie te vieren. Het thema van de Brielse bedevaart van dit jaar is: ‘Geroepen, Geloven, Gezonden’.

Wanneer wij dit motto ‘Geroepen, Geloven en Gezonden’ tot ons laten doordringen dan mogen we beseffen dat God het initiatief heeft genomen: Hij heeft ons gemaakt, Hij draagt ons leven, Hij heeft zich naar ons toegewend.

Het is God die ons roept, die ieder van ons uitnodigt. In de heilige Schrift kunnen we lezen dat God ons het eerst heeft liefgehad (cf 1 Joh. 4, 10). In antwoord mogen wij van onze kant vertrouwen hebben in God, mogen wij Gods liefde beantwoorden door ons leven aan God toe te vertrouwen en ons aan Hem toe te wijden. En als je je in geloof durft toe te vertrouwen aan de Heer, dan pas kun je ook daadwerkelijk uitgezonden worden in zijn Naam.

Uitgezonden worden is nooit een kwestie van ons eigen initiatief. Het is op basis van ons geloof, krachtens de roeping die wij van God ontvangen hebben. En als wij erop uit trekken omdat we gezonden zijn, is dat nooit alleen met onze eigen gaven en kracht.

De Heer die ons roept en die ons zendt, gaat zelf met ons mee. Het staat met nadruk geschreven aan het einde van het Marcus-evangelie: de apostelen “trokken uit om overal te prediken, en de Heer werkte met hen mee en schonk kracht aan hun woord door de tekenen die het vergezelden” (Mc. 16, 20). Deze woorden in het evangelie van Marcus zijn een geweldige bemoediging, want als we op eigen kracht zouden moeten gaan, dan zouden we de pelgrimstocht van ons leven in geloof nooit kunnen volbrengen. Op eigen kracht alleen zouden we nooit het uithoudingsvermogen hebben om steeds opnieuw op weg te gaan en van Gods woord te getuigen.

Broeders en zusters, in het Jaar van het Geloof mogen we heel bijzonder stilstaan bij geloof als een gave. Natuurlijk, het is ons eigen antwoord dat wij geven aan de Heer, maar altijd wel omdat God ons roept en ons het eerst liefheeft.

Geloof wordt in de heilige Schrift vaak geassocieerd met vreugde en met blijdschap en dat is terecht want geloven in God is een rijkdom. Maar geloof speelt ook een rol in ons leven wanneer het moeilijk gaat, wanneer we vastlopen, wanneer we niet zo blij zijn, wanneer het ons zwaar valt. Als lijden ons treft zeggen we misschien: “Waar heb ik het aan verdiend? Waar heb ik het aan te danken?” En het kan voor mensen ook een reden worden om niet meer te geloven: “Waar is God? Waar moet ik naartoe?”

Paus Franciscus heeft gisteren speciaal in het Jaar van het Geloof een nieuwe encycliek het licht doen zien, getiteld ‘Licht van het geloof’ (*Lumen Fidei*). In de nieuwe encycliek staat heel duidelijk dat ons geloof ook betrekking heeft op moeilijke tijden, wanneer we gevraagd worden om vast te houden aan Gods belofte. Het is niet zo, zegt paus Franciscus, dat geloof altijd alle duisternis wegneemt en alle moeilijkheden opzij schuift. Geloof is vaak eerder het licht op ons pad om onze stappen te leiden op de weg door duisternis en moeilijkheden heen (LF 57). Als ons geloof op alles betrekking heeft, dan gaat het dus niet alleen over zonnige dagen, maar ook over moeilijke momenten.

Broeders en zusters, op deze plek in Brielle is geloof zeker ook verbonden met moeilijke gebeurtenissen. Negentien priesters en religieuzen die hun leven gaven, hebben hier in de momenten van ondervraging, gevangenschap, pijniging en dreiging, zeker duisternis en angst ervaren. Toch hebben ze niet gezegd: “Dan bestaat God zeker niet.” Ze hebben evenmin gevraagd: “Waar hebben we dit aan te danken?” Ze hebben het geloof vastgehouden, omdat ze zich geroepen wisten en gezonden door de gekruisigde en verrezen Heer. De negentien martelaren van Gorcum hebben hun leven gegeven.

Je leven geven is niet vanzelfsprekend. De meeste mensen zijn aan hun leven gehecht. Je leven geven als martelaar - met de adembenemende vraag hoe je leven ten einde zal komen - is eigenlijk een onvoorstelbare stap. Maar ook martelaren hebben hun angsten, hun twijfel en verdriet. Zij zijn er evenwel van overtuigd dat geloven in God betrekking heeft op heel het leven, en dus

heel bijzonder dat het geloof een licht kan zijn in de uiterste momenten van ons bestaan.

Lijden is niet iets dat we al te gauw moeten verheerlijken. Maar als we lijden met Christus verbinden - de gekruisigde en verrezen Heer - dan mogen wij in geloof een andere weg zien. Jezus die ons leven heeft gedeeld, is aan het kruis in staat om zich toe te vertrouwen aan zijn Vader. Na eerst nog gezegd te hebben: “God, mijn God, waarom verlaat Gij Mij?” (cf. ps. 22) zegt Hij uiteindelijk: “In uw handen, Heer, beveel ik mijn geest” (Lc. 23, 46). Zijn lijden heeft betekenis, omdat het getuigt van zijn liefde voor de mens. Zijn lijden heeft betekenis, omdat het de weg is naar Pasen, naar Verrijzenis. Het lijden heeft betekenis, omdat het laat zien dat God in zijn liefde sterker is dan dood en ellende.

De martelaren van Gorcum, die geheel hun leven zagen in het licht van het geloof, zowel het mooie als het zware van het leven, hebben zich tot het uiterste met Christus verbonden, juist in die laatste uren. Zo kreeg hun leven een bijzondere betekenis, ook voor ons. Zonder het lijden te verheerlijken, is de afloop van hun leven een teken geworden van vertrouwen op God, en is hun leven heel bijzonder in hun stervensuur verbonden met de overgave van de Heer. Met de Heer begraven, met de Heer opstaan. Dat is waar de martelaren van Gorcum in vertrouwen en geloof naar hebben uitgezien.

Zo staan we stil bij het diepe geloof van de martelaren, maar op deze plek in Brielle ontkomen we er ook niet aan om over ons eigen geloof na te denken. Zijn wij steeds weer bereid om uitgedaagd te worden op de weg van het leven, om gezonden te worden door de Heer? Wij zijn geroepen om elke dag opnieuw in geloof te leven, zoals (in de eerste lezing) Abraham op tocht ging en zich toevertrouwde aan de Heer. En zoals in de tweede lezing staat: dat wij het perspectief hebben van een toekomst bij God (‘erfenis in de hemel’). In geloof mogen we nu al weten dat zijn liefde en trouw garant staan voor onze toekomst in Jezus Christus.

Broeders en zusters, paus Franciscus zegt in zijn encycliek *Lumen Fidei* dat geloof in zekere zin niet alle verklaringen geeft waarom wij lijden, waarom wij pijn hebben. Maar door het geloof weten we wel dat God naast ons staat, dat de Heer Jezus naast ons staat, onze tochtgenoot is door lijden en duisternis heen (‘een tegenwoordigheid die begeleidt’ LF 57).

Durven wij ons aan die Heer toe te vertrouwen die onze tochtgenoot wil zijn? Durven wij ons door die Heer te laten roepen en ons te laten zenden in de wereld van nu? Hoe vaak wordt ons geloof bevraagd? Zouden we durven getuigen? Hoe vaak wordt om ons geloof gelachen? Zouden we misschien zonder kwaad te worden toch weer het geduld op kunnen brengen om de rijkdom ervan te onderstrepen?

Ons geloof komt bijzonder tot uiting in daden van liefde, in zorg voor onze naaste. Ook dat hoort bij ons leven in geloof. En in tijden van nood en lijden geeft geloof de aanzet om anderen te steunen en te troosten in Jezus' Naam.

Broeders en zusters, in de eerste lezing (Gen. 12, 1-4a) hoorden wij hoe Abraham door God werd geroepen: trek weg uit je land, trek weg uit alles wat je vertrouwd is, vertrouw je toe aan Mij. Ook deze woorden komen in de nieuwe encycieliek naar voren. Paus Franciscus benadrukt dat God vraagt om weg te trekken: als we lijden, als we met de dood voor ogen sterven dan kan dit worden beleefd als “de laatste oproep van het geloof, het laatste ‘Trek weg uit uw land’, het laatste ‘Kom’ door de Vader uitgesproken, aan wie wij ons toevertrouwen met het vertrouwen dat Hij ons ook in de definitieve stap sterk zal maken” (LF 56).

Broeders en zusters, het is duidelijk dat de Heer ons niet alleen roept en zendt, maar ook dat Hij dichtbij ons blijft. Het evangelie verkondigt dat er tekenen werden gesteld door de leerlingen, maar dat de Heer hun tekenen sterkt en bevestigt en vrucht doet dragen. Zo ging het bij de apostelen in de Kerk van het eerste uur, zo ging het in het leven van de martelaren van Gorcum en we mogen in geloof zeggen dat dit ook het geval is in ons bestaan. De Heer blijft ons nabij (cf. Mt. 28, 20).

Misschien denken veel mensen dat geloof op zijn retour is. We sluiten kerken, we zijn bezig met reorganisatie. Maar het geloof is ons juist gegeven om het te bewaren. Het is de Heer die het geloof aan ons toevertrouwt. Het is de Heer die ons roept en zendt. En al is er sprake van magere tijden, het doet niets af aan de volheid van ons geloof. Al lijkt het soms een periode van armoede, het doet niets af aan de rijkdom van onze band met de Heer.

Nu we hier vandaag op bedevaart zijn, denken we niet alleen aan het geloof van de apostelen of aan het geloof van de martelaren van Gorcum, we staan

ook stil bij het geschenk van het geloof in ons leven nu, het geloof dat door de Heer in ons hart is gelegd en dat mag groeien. Het geloof mag een licht zijn in ons bestaan, een licht in ons hart, een licht in momenten van duisternis en bij moeilijkheden.

Mogen we dan samen bidden: Heer, U hebt het geloof geschonken aan uw apostelen als een licht in de duisternis, U hebt de martelaren van Gorcum gesterkt, zodat zij in kracht van het geloof hun hart lieten spreken, ondanks angst en onzekerheid. Heer, help ook ons, wanneer U ons roept tot daden van liefde, tot een waarachtig getuigenis van geloof. Dat ons hart in staat zal zijn om onze roeping te volbrengen. Hier in de kerk mogen we met elkaar samen zingen en bidden: Ja en amen. We mochten uw woord ontvangen en in het sacrament van de eucharistie bent U onze gastheer en ons voedsel. En als we hiervandaan gaan, naar onze eigen plek terugkeren, ook dan mogen we zeggen: Heer, wat is geloof in U een rijkdom, wat is het geloof in U een houvast, een bevestiging in tijden van vreugde en sterkte in tijden van lijden. Heer, wees ons nabij, van dag tot dag, heel bijzonder in dit Jaar van het Geloof. Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de afsluiting van het Jaar van het Geloof, Den Haag, Church of our Saviour, 24 november 2013

Dear brothers and sisters in Christ,

Today we celebrate the conclusion of the Year of Faith. Pope Benedict XVI initiated the Year of Faith on occasion of the fiftieth anniversary of the Second Vatican Council (1962-1965). Pope Benedict initiated the Year of Faith inviting us all to rediscover the richness of our Faith in Christ, the Son of God.

Today, on the Solemnity of Our Lord Jesus Christ, Universal King, we are asked to celebrate our Faith to be 'a journey that lasts a lifetime'. Our journey of Faith begins with baptism through which we can address God as Father, and it ends with the passage through death to eternal life, fruit of the resurrection of the Lord Jesus Christ (*Porta Fidei* 1).

Jesus Christ, Universal King. When we think about a king, in our society we think of a distinguished person who lives in a palace or a castle. And if a king visits a city or country, flags are everywhere, people are waving along the road: long live the king!

However in today's Gospel (Luke 23, 35-43) we hear about a king quite different. Our King doesn't live in a palace, and when the soldiers mocked Him, they offered Him vinegar. The people asked for His crucifixion. Our King Jesus, with poverty, pain and death. Our King Jesus: no palace, no wealth, no power.

One person, hanging at a cross next to Jesus said to Him: "remember me when you come into your kingdom." It is a prayer, an act of Faith. And today when we celebrate the conclusion of the Year of Faith, are we able to make this prayer, this act of Faith too?

Especially in the Year of Faith, Pope Benedict asked us to renew our Faith in Jesus Christ: for this conversion is needed and we have to put our trust again in the Lord.

Because Jesus Crucified is not the King of death but the King of life, the King of eternal life. At the cross God has revealed in its fullness the love that saves us and calls us to conversion of life through the forgiveness of sins (*Porta Fidei* 6).

“Caritas Christi urget nos” (2 Cor. 5,14), the love of Christ impels us, it is the love of Christ that fills our hearts. Through His love Jesus Christ attracts to himself the people of every generation (*Porta Fidei* 7).

On our journey of Faith, that lasts a lifetime, we are not only called to look at Jesus and to pray to Him, but we are also called to be inspired by the love of God in Jesus. The Year of Faith not only gives us the opportunity to renew our Faith but also to intensify the witness of charity. Faith without charity - pope Benedict said - bears no fruit (*Porta Fidei* 14).

When we pray to Christ: Lord remember me! we also have to open our hearts to our brothers and sisters who are in need. The love of Christ impels to respond to God's love. “It is Faith that enables us to recognize Christ, and it is His love that impels us to assist Him whenever He becomes our neighbour along the journey of life” (*Porta Fidei* 14). He is our neighbour in all people in need.

Faith and charity each require the other. Supported by our Faith, let us look with hope at our commitment to God's kingdom which is our commitment to the world - in communion with Christ our King - as we await “new heavens and a new earth in which righteousness dwells” (*Porta Fidei* 14).

At this very moment let us give thanks to God our Father who has made it possible to inherit the light and love of Christ (cfr. Col. 1, 12-20). May our commitment to His kingdom in faith and charity renew our lives, and renew the life of the Church, God's instrument of evangelization in today's world.

May the Year of Faith bear fruits. Today we celebrate its conclusion, but our vocation, God's call in Jesus Christ will continue. And may we have the courage and the faith to respond to His call every day of our lives again.

Amen.

INLEIDING

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij gelegenheid van 25 jaar diocesaan centrum Vronesteyn voor priesteropleiding en diakenopleiding, Vronesteyn, 1 oktober 2013

1. Continuïteit in geloofsverkondiging en geloofsbeleving

Vandaag vieren wij de vijftiengste *dies natalis* van Vronesteyn, ons diocesane centrum voor de diaken- en priesteropleiding. Een periode van vijftien jaar is in de kerkgeschiedenis van meer dan tweeduizend jaar niet een indrukwekkende tijdspanne. Maar in de eeuwenlange geschiedenis van de Kerk blijft iedere afzonderlijke generatie belangrijk. Het is immers van essentieel belang voor de verkondiging van het evangelie, dat steeds opnieuw het geloof ingang vindt in een nieuwe c.q. in de komende generatie.

In dit perspectief -wanneer het aankomt op de voortgang van het geloof door verkondiging in woord en daad- kan geen enkele periode van vijftien jaar, geen enkele generatie gelovigen worden gemist. De voortgang van de verkondiging van het evangelie is niet gediend met een onderbreking in mensen en in tijd wanneer het gaat om de vitaliteit van ons geloof.

Heel bijzonder nu we wereldwijd het Jaar van het Geloof vieren, zijn we ons -met paus Benedictus en met paus Franciscus- bewust van de noodzaak tot continuïteit in geloofsverkondiging en geloofsbeleving. Immers, de verkondiging van het geloof en de beleving van het geloof vormen bij uitstek het oogmerk van de Kerk. Belangrijk daarbij om te zeggen is: het gaat dan niet alleen om de verkondiging en beleving binnen de gemeenschap van de Kerk maar vooral ook om de verkondiging van het geloof naar buiten toe, de wereld in, opdat meer mensen tot geloof kunnen komen.

De verkondiging naar binnen en naar buiten zijn dus allebei belangrijk. We spreken doorgaans van *evangelisatie* wanneer het gaat om geloofsverkondiging naar buiten: met het oog op nieuwe gelovigen (missie). De aanduiding *nieuwe evangelisatie* staat tevens voor geloofsverkondiging naar binnen: om reeds gedoopte kerkleden opnieuw tot geloof te brengen. Kort gezegd in mijn eigen woorden: evangelisatie is geloofsverkondiging

naar buiten terwijl nieuwe evangelisatie geloofsvernieuwing van binnenuit betekent³.

Vandaag markeren wij het vijfentwintig jarig bestaan van ons diocesane centrum voor priester- en diakenopleiding Vronesteyn. Wanneer het gaat om de corebusiness van dit huis, n.l. de vorming en opleiding van priesters en diakens, wil ik in deze voordracht graag drie punten naar voren brengen: (1) de zending van de Kerk als gemeenschap van geloof en als gemeenschap van geroepen en de plaats van het gewijde ambt in de gemeenschap van de Kerk; (2) de vier dimensies van de vorming tot priester en diaken, met de menselijke vorming als het fundament; (3) kijken naar de persoon van Christus.

2. De zending van de Kerk en de plaats van het gewijde ambt

Het Tweede Vaticaans Concilie heeft benadrukt dat de geloofsverkondiging tot het wezen van de Kerk behoort: ‘Zoals de Zoon door de Vader gezonden is, zo zendt Hij zijn apostelen [...] Dit plechtig gebod van Christus om de heilswaarheid te verkondigen, heeft de Kerk van de apostelen ontvangen om het tot aan de uiteinden der aarde uit te voeren’⁴. In het conciliedecreet over de missie-activiteit van de Kerk staat: ‘De pelgrimerende Kerk is krachtens haar natuur op zending gericht, omdat zij volgens het plan van God, de Vader, haar oorsprong vindt in de zending van de Zoon en de zending van de Heilige Geest’⁵.

De voortgang en de vervulling van de zending van de Kerk is een verantwoordelijkheid die alle leden van de Kerk aangaat: zowel degenen die het gewijde ambt bekleden alsook de christengelovigen op grond van hun ontvangen doopsel, hebben op een eigen wijze deel aan de zending van de Kerk. De constitutie over de Kerk *Lumen Gentium* zegt over de missioneringsopdracht van de Kerk: ‘Iedere leerling van Christus is, voor zijn deel (*pro parte sua*), met de geloofsverspreiding belast’⁶.

3 Paulus VI, *Evangelii Nuntiandi* (1974) art. 18. Cfr.: J. van den Hende, *Parochies die getuigen van de Heer in woord en daad*, in speciaal Bisdommagazine b.g.v. het Jaar van het Geloof: “Nieuwe evangelisatie, Kerk zijn in deze tijd” (december 2012) pp. 28-29.

4 Vaticanum II, *Lumen Gentium* 17.

5 Vaticanum II, *Ad Gentes* 2.

6 Vaticanum II, *Lumen Gentium* 17.

Waar het gaat om de vervulling van de zending van de Kerk is er dus voortdurend sprake van een samenspel tussen degenen die het gewijde ambt uitoefenen en degenen die op basis van het doopsel deel hebben aan het gemeenschappelijk priesterschap. In paragraaf 10 van *Lumen Gentium* staat een centrale zin over de verhouding van het algemeen priesterschap en het ambtelijk priesterschap. Duidelijk wordt gesteld dat het algemeen priesterschap van de gelovigen en het ambtelijke priesterschap wezenlijk op elkaar betrokken zijn. Ik citeer: 'Het algemeen priesterschap van de gelovigen en het ambtelijk [...] priesterschap zijn weliswaar uiteraard en niet alleen naar rangorde van elkaar verschillend. Doch ze zijn op elkaar aangewezen en het ene zowel als het andere heeft op zijn bijzondere wijze aan Christus' priesterschap deel'.

Lumen Gentium zegt: 'De ambtspriester vormt en bestuurt, door de gewijde macht waarover hij beschikt, het priesterlijke volk; in de persoon van Christus voltrekt hij het eucharistisch offer en in naam van geheel het volk draagt hij het op aan God. De gelovigen van hun kant, doen door hun koninklijk priesterschap actief mee in de aanbieding van de eucharistische offergave. Zij oefenen het verder uit in het ontvangen van de sacramenten, in het gebed en de dankzegging, in het getuigenis van een heilig leven, in de onthechting en de daadwerkelijke liefde'⁷.

Waar het gaat om het gewijde ambt in de Kerk, mogen we het diaconaat niet onvermeld laten. Het Tweede Vaticaans Concilie herstelde -met de herinvoering ervan- het permanent diaconaat. De constitutie *Lumen Gentium* stelt dat aan de diakens de handen worden opgelegd 'niet voor het priesterschap, maar voor het dienstbetoon'⁸.

⁷ Vaticanum II, *Lumen Gentium* 10.

⁸ Vaticanum II, *Lumen Gentium* 29. Zie ook Vaticanum II, *Ad Gentes* 16: 'Het is (immers) van belang mannen die een echt diaconale bediening uitoefenen, door het goddelijk woord als catechist te verkondigen of door in naam van de pastoor en de bisschop leiding te geven aan verspreid liggende christelijke gemeenschappen of door de liefde te beoefenen in sociale en caritatieve werken, door handoplegging, welke vanaf de apostelen is overgeleverd, te versterken en nauwer aan het altaar te binden, opdat zij hun bediening door de sacramentele genade van het diaconaat doeltreffender vervullen'.

Duidelijk is dat het gewijde ambt van bisschoppen, priesters en diakens in de Kerk een dienstwerk (ministerium) is, i.e. degenen die het gewijde ambt uitoefenen doen dit ten dienste van alle gelovigen, in Christus' naam, met het oog op de aan de Kerk toevertrouwde zending.

3. De vier dimensies van de vorming, met de menselijke vorming als fundament

Vronesteyn is bij uitstek de plaats waar in de loop der jaren in naam van de bisschop en ten dienste van het bisdom Rotterdam voortdurend aandacht wordt gegeven aan het belangrijke aandeel van priesters en diakens in de gemeenschap van de Kerk waar het gaat om de vervulling van haar zendingsopdracht tot geloofsverkondiging.

In dit huis is de afgelopen vijftientig jaren vaak gesproken en nagedacht over de opleiding tot priester en diaken. Het zou vreemd zijn als dat niet zo was. In dit huis van vorming en opleiding kwam de voorbereiding op het concrete dienstwerk van priesters en diakens alsmede hun aandeel in de zending van de Kerk dikwijls ter sprake. Immers, in Vronesteyn staan de opleiding en de vorming van nieuwe priesters en nieuwe diakens centraal.

Wanneer het gaat om de studie tot priester of diaken bestaat er een welomschreven programma, grotendeels verzorgd en behartigd op Bovendonk in Hoeven en op de Tiltenberg in Vogelenzang. In algemene zin is het studieprogramma voor aanstaande diakens en priesters een voorgegeven pakket. In bijzondere omstandigheden, bijvoorbeeld in geval van zogeheten zij-instromers, blijft binnen de trajecten van studie de nodige ruimte voor maatwerk. Meer nog dan bij de studie is dit noodzakelijk bij de vorming van een kandidaat tot diaken of priester.

Sinds de oprichting van Vronesteyn in 1988 is er aangaande de vorming van kandidaten tot het priesterschap en het diaconaat een aantal kerkelijke documenten verschenen die fundamenteel zijn waar het gaat om de vorming. In 1992 verscheen de postsynodale apostolische exhortatie *Pastores dabо vobis* over de vorming van de priesters in de huidige omstandigheden⁹.

9 Johannes Paulus II, *Pastores dabо vobis* (25 maart 1992). Nederlandse vertaling, zie: SRKK, *Kerkelijke Documentatie*, jaargang 20, nummer 5 (1992).

En in 1998 verschenen de *basisnormen voor de vorming van permanent diakens*¹⁰.

In het document *Pastores dabo vobis* geeft paus Johannes Paulus II een beschrijving van de vier dimensies van de priesterlijke vorming, n.l. de menselijke vorming, de geestelijke of spirituele vorming, de intellectuele vorming en de pastorale vorming¹¹. De *basisnormen voor de vorming van permanent diaken* beschrijven eveneens deze vier dimensies: de menselijke vorming, de geestelijke vorming, de leerstellige vorming (in plaats van de aanduiding intellectuele vorming) en de pastorale vorming¹².

Opnieuw komen deze vier dimensies van de vorming aan bod in het begin dit jaar in Rome verschenen directorium voor het ambt en het leven van de priesters, nota bene in het hoofdstuk over de *permanente* vorming¹³. In het kader van deze voordracht wil ik met name een moment stilstaan bij de eerste dimensie van de vorming, n.l. de menselijke vorming als het fundament van de vorming tot priester en diaken.

Het is van groot belang in de opleiding tot priester of tot diaken grote aandacht te hebben voor de persoon van de kandidaat. De menselijke vorming is het fundament van de verdere vorming. In het directorium voor de priesters wordt gesteld dat de menselijke vorming objectief het platform en het fundament vormt waarop het mogelijk is het gebouw van de intellectuele, geestelijke en pastorale vorming te bouwen.

10 Congregatie voor de Katholieke Opvoeding, *Basisnormen voor de vorming van permanent diakens* (22 februari 1998). Nederlandse vertaling, zie: SRKK, *kerkelijke documentatie*, jaargang 28, nummer 1 (2000).

11 *Pastores dabo vobis*, artt. 43-59.

12 *Pastores dabo vobis*, artt. 66-86. Cfr. G. Pittau S.J., *Het Tweede Vaticaans Concilie en de vorming van de priesters*, in: AAVV., *De vorming van de priester in de loop der eeuwen* (Kerkrade 2001) 161-175. De auteur benadrukt dat de menselijke vorming (d.w.z. de affectieve-relatieve vorming) de basis is van iedere vorming van de priester. De intellectuele vorming noemt hij instrument, de spirituele ofwel geestelijke vorming het hart en de pastorale vorming het doel.

13 Congregatie voor de Clerus, *Directorium voor het ambt en het leven van de priesters* (11 februari 2013). Nederlandse vertaling, zie: SRKK, *Kerkelijke Documentatie* 2013/nummer 2.

Het is wellicht verleidelijk om als priester- of diakenstudent tijdens de studie meteen de pastorale vorming ter hand te willen nemen. Immers, zou men kunnen zeggen, ‘daar doe je het toch allemaal voor’. Natuurlijk het beeld van de Goede Herder staat hier prominent in de hal, en het is goed om de pastorale vorming voor ogen te houden als het doel van de opleiding en de vorming. Maar het begint bij de persoon van de kandidaat.

Het klinkt ook best redelijk om terstond te beginnen met allereerst de intellectuele vorming. Immers, je zou kunnen zeggen, ‘als bedienaar van de Kerk moet je gedegen antwoorden kunnen geven op geloofsvragen’. Natuurlijk, er leven bij parochianen talrijke vragen omtrent God en aangaande het geloof in God en het is zeker goed om die intellectuele en doctrinaire vorming als een noodzaak en een uitdaging te zien. Maar vóór alles is de menselijke vorming van de persoon van de kandidaat fundamenteel.

Het is terecht om te zeggen dat iemand van meet af aan ernst moet maken met zijn geestelijke vorming. Immers, priesters en diakens zijn geroepen om mannen van gebed te zijn en om een geestelijke band met de Heer en zijn Kerk op te bouwen. Het is daarom goed om niet voorbij te gaan aan de geestelijke of spirituele vorming. Maar de vorming heeft als fundament de vorming van de persoon van de kandidaat.

Aangaande de menselijke vorming schreef paus Benedictus in 2010 in een brief aan seminaristen: ‘het is belangrijk voor de priester die anderen zal moeten begeleiden op de levensweg tot aan de poort van de dood, dat hij zelf hart en verstand, rede en gevoel, lichaam en geest in de juiste balans heeft gebracht en dat hij menselijk ‘heel’ is’¹⁴.

Voorbij gaan aan de menselijke vorming mag derhalve nooit gebeuren. Pastorale ijver, intellectuele inspanning en vroomheid zijn belangrijk, maar zij mogen in de opleiding tot priester of diaken nooit in de plaats komen van een passende menselijke vorming van de persoon van de kandidaat.

Het directorium vervolgt de beschrijving van de menselijke vorming met te zeggen dat het voor een priester belangrijk is de blik op Christus gericht te houden waar het gaat om de ‘goedheid van hart, geduld, beminnelijkheid,

14 Directorium (2013) art 93.

geesteskracht, liefde voor de gerechtigheid, evenwichtigheid, trouw aan een gegeven woord, (in) overeenstemming met de verplichtingen die hij vrij op zich heeft genomen enz. in praktijk te brengen'. Dit laatste is een citaat uit Vaticanum II, uit het decreet over het ambt en het leven van de priesters¹⁵.

Vanuit de overtuiging dat er een verband bestaat tussen menselijk leven en geestelijk leven, noemt het directorium in artikel 93 aangaande de menselijke vorming vele aspecten van de persoon van de priester die aan bod moeten komen in het kader van deze (voortgezette) vorming, n.l. de priester moet nadenken over zijn maatschappelijk gedrag, over correctheid en wellevendheid (voortkomend uit liefde en nederigheid) in de verschillende vormen van menselijke relaties; over de waarden van vriendschap, over goede omgangsvormen.

De menselijke vorming moet ook bijdragen aan de menselijke rijping als persoon ('waar men desnoods zijn toevlucht neemt tot de hulp van de psychologische wetenschappen').

Dit houdt zondermeer een evenwicht en harmonie in teneinde als kandidaat te groeien in menselijke en affectieve rijpheid hetgeen ook verband houdt met kuisheid. Hierbij wordt ook het verstandig gebruik van televisie en internet genoemd.

In dit kader weidt het directorium maar liefst in twee alinea's uit over de vorming in het gebruik van internet en nieuwe communicatie-technologieën, die gepaard dienen te gaan met soberheid en matigheid, ten behoeve van de verkondiging van Gods Woord en de viering van de sacramenten, van de geestelijke leiding etc. Kortom, een goed gebruik van de moderne media moet in dienst staan van de zending van de Kerk.

Het directorium besluit het artikel over de menselijke vorming met te zeggen dat het belangrijk is dat gelovigen zich niet zozeer tot de figuur van de priester (of de diaken) aangetrokken voelen, maar veeleer tot de persoon van Jezus Christus onze Heer.

15 Vaticanum II, *Presbyterorum Ordinis* (1965) art. 3.

Zoals gezegd, het nieuwe directorium herneemt de vier dimensies van de vorming, zoals die ook te vinden zijn in *Pastores dabō vobis* over de priester en in de *basisnormen voor de vorming tot permanent diaken*. Opvallend is dat in het nieuwe directorium slechts in de beschrijving van de eerste dimensie van de vorming, de fundamentele menselijke vorming, de persoon van Christus ter sprake komt¹⁶. Dat is opmerkelijk, want bij geestelijke vorming en pastorale vorming is de link met Christus gauw gelegd en ook bij intellectuele vorming kun je niet om de persoon van Christus heen.

Wellicht is het zo dat voor veel studenten en kandidaten de persoon van Christus niet in beeld lijkt te zijn wanneer men denkt aan de menselijke vorming, alsof Christus niet betrokken zou zijn in een dergelijke ontwikkeling. Integendeel, de menselijke vorming van een kandidaat met de nodige begeleiding (en zo nodig psychologische begeleiding) geschiedt in de nabijheid van de Heer, indien dit gebeurt in het licht van de roeping.

Het directorium sprak in het kader van de menselijke vorming over de blik gericht houden op Christus en over de mensen naar Christus brengen. Daarom wil ik met u stilstaan bij de persoon van Christus, bijzonder in het kader van de opleiding en vorming tot priester en tot diaken, en de specifieke taak van de priester en de diaken in dienst van de Heer en zijn Kerk.

4. Kijken naar de persoon van Christus

Onze blik richten op Jezus Christus. Hier in Vronesteyn sta je in de centrale hal vrijwel meteen oog in oog met het beeld van Jezus Christus, de Goede Herder. En mocht je bij een eerste bezoek aan dit huis toch achteloos aan het beeld voorbij gaan, dan kan het heel goed gebeuren dat rector Bakker je alsnog attendeert op het beeld van Christus, de Goede Herder.

Jezus Christus heeft een centrale plaats in Vronesteyn, zoals de persoon van Christus centraal staat in de opleiding en vorming tot priester en diaken. Christus is hier in Vronesteyn: de gastheer en de eerste bewoner. In de kapel op de eerste verdieping van dit huis is het de levende Heer die op unieke wijze aanwezig is in het heilig Sacrament.

16 In *Pastores dabō vobis* en in de basisnormen aangaande de diaken wordt bij alle vier dimensies de persoon van Christus genoemd.

Hierbij moet ik denken aan het dertiende hoofdstuk van het Johannes-evangelie, waarin staat: ‘Het paasfeest was op handen, Jezus, die wist dat zijn uur gekomen was om uit deze wereld over te gaan naar de Vader en die de zijnen in de wereld bemind had, gaf hun een bewijs van zijn liefde tot het uiterste toe’¹⁷. Jezus stond op van tafel, legde zijn bovenkleren af, omgordde zich met een linnen doek, goot water in het wasbekken en begon de voeten van zijn leerlingen te wassen. De leerlingen waren verbaasd en Petrus riep uit: ‘Heer wilt Gij mij de voeten wassen?’ Na de voetwassing trok de Heer zijn bovenkleren weer aan en vroeg of de leerlingen begrepen hadden wat Hij deed. En Jezus zegt: ‘Gij spreekt Mij aan als Leraar en Heer, en dat doet gij terecht, want dat ben Ik [...] Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat gij zoudt doen zoals Ik u gedaan heb’.

Christus is enerzijds Heer en Leraar, anderzijds is hij Dienaar van allen. Het Tweede Vaticaans Concilie spreekt heel duidelijk over het gewijde ambt van priester en diaken als een dienstwerk.

In de Catechismus van de Katholieke Kerk (1992) staat in artikel 1581: ‘Het sacrament van de wijding maakt de wijdeling door een bijzondere genadegave van de heilige Geest gelijkvormig aan Christus, om als instrument van Christus ten dienste van de kerk te staan. Door de wijding wordt men bevoegd om te handelen als vertegenwoordiger van Christus, het hoofd van de kerk, in zijn driedelige taak van priester, koning en profeet’.

In deze tekst uit de Catechismus wordt niet nader aangegeven wat het eigene is van het dienstwerk van de priester ten opzichte van het dienstwerk van de diaken. Immers, de bediening van de priester en van de diaken is onderscheiden van elkaar, al staan beide bedienaren in dienst van Christus, die Leraar en Heer en Dienaar is.

Op 9 oktober 1998 gaf paus Johannes Paulus II de goedkeuring om de tekst van artikel 1581 in de Catechismus van de Katholieke Kerk aan te passen, en wel de tweede zin: ‘Van Christus ontvangen de bisschoppen en de priesters de zending en de bevoegdheid om te handelen in de persoon van Christus het hoofd, diakens ontvangen de kracht om het Volk van God te dienen in de diaconie van de liturgie, van het woord en van de naastenliefde’.

¹⁷ Johannes 13, 1-20.

In dit licht werd later in 2009 door toedoen van paus Benedictus XVI de tekst van canon 1008 van het kerkelijk wetboek gewijzigd¹⁸ en kreeg canon 1009 een aanvulling, n.l. ‘Zij die bisschop of priester zijn gewijd, ontvangen de zending en de bevoegdheid te handelen in de persoon van Christus het Hoofd, terwijl de diakens de kracht ontvangen het Volk Gods waarlijk te dienen in de diaconie van de liturgie, van het woord en van de naastenliefde¹⁹.

In de Catechismus en later in de Codex vond derhalve een nadere verduidelijking plaats van het dienstwerk van de diaken en de priester. De diaken dient Gods Volk in de persoon van Christus als Dienaar. De priester dient Gods Volk in de persoon van Christus het Hoofd, door leiding te geven en leraar te zijn. Dat wil zeggen de priester en de diaken zijn dienstbaar aan de Kerk en aan haar zending, overeenkomstig de eigen graad van de wijding. Als diaken en priester (en bisschop) zijn we geroepen en aangesteld om in ons dienstwerk steeds opnieuw Christus zelf voor ogen te hebben, en op specifieke manier, overeenkomstig de eigen graad van het ambt de Heer te representeren als Hoofd en als Dienaar.

Daartoe is het nodig dat we bij de vervulling van ons ambt -en bij de voorafgaande vorming op de weg ernaar toe- Christus steeds beter leren kennen en ook onszelf als persoon met onze gaven (en tekorten) steeds meer durven aanbieden als instrument in dienst van de Heer en zijn Kerk.

Bij de aankondiging van het Jaar van het Geloof in 2010 benadrukte paus Benedictus in zijn brief *Porta Fidei* dat de liefde van Christus onze harten vervult en ons ertoe aanzet om te evangeliseren: ‘met zijn liefde trekt Jezus Christus alle mensen van iedere generatie tot zich: in iedere tijd roept Hij de Kerk bijeen en vertrouwt haar de verkondiging van het evangelie toe met een opdracht die steeds nieuw is’²⁰. Zoals de bisschoppen, de priesters en de diakens krachtens de ontvangen wijding een eigen specifieke opdracht

18 Benedictus XVI, *Omnium in mentem* (2009): ‘Sacramento ordinis ex divina institutione inter christifideles quidam, caractere indelibili quo signantur, constituuntur sacri ministri, qui nempe consecrantur en deputantur ut, pro suo quisque gradu, novo et peculiari titulo Dei populo inserviant’.

19 *Omnium in mentem*: ‘Qui constituti sunt in ordine episcopatus aut presbyteratus missionem et facultatem agendi in persona Christi Capitis accipiunt, diaconi vero vim populo Dei serviendi in diaconia liturgiae, verbi et caritatis’.

20 Benedictus XVI, *Porta Fidei* (2010) art. 7.

hebben ten dienste van de verkondigingsopdracht van de Kerk, zo hebben ook andere gelovigen krachtens hun doopsel een eigen aandeel in de van Christus gekregen zending, volgens het plan van de Vader en in kracht van de Geest.

5. Tot slot

Juist in het Jaar van het Geloof is het belangrijk om op de eerste plaats ook met de ogen van het geloof te kijken naar de Kerk. Voor een aantal mensen is het compleet nieuw om de Kerk te bezien in het kader van het geloof, voor anderen is dit een perspectief dat zij hebben losgelaten, voor weer anderen is dit doorheen de jaren evident gebleven.

In het licht van ons geloof is het belangrijk om te benadrukken dat de Kerk weliswaar een instituut is (instelling vanwege God en van mensen²¹) die concrete organisatie behoeft maar dat we over de Kerk niet mogen denken in louter termen van organisatie²².

De Kerk is op de eerste plaats een gemeenschap van geloof en een gemeenschap van geroepenen, waarin degenen die het gewijde ambt bekleden en alle gedoopten mogen samenwerken. En laten we niet vergeten dat de Kerk deel uitmaakt van de geloofsbelijdenis, als vrucht van de heilige Geest.

Die kracht van de heilige Geest wil ik vandaag heel bijzonder vragen voor Vronesteyn, de plaats bij uitstek in ons bisdom waar we aandacht en voortdurende zorg hebben voor de opleiding en de vorming van nieuwe priesters en diakens ten dienste van de voortgang van de verkondiging van het evangelie in woord en sacrament, in daden van liefde.

Moge dit centrum zich daadwerkelijk voortdurend gedragen weten door het gebed van velen in ons bisdom. Het bisdom Rotterdam als gemeenschap van geloof, als gemeenschap van geroepenen.

²¹ Vaticanum II, *Lumen Gentium* 8.

²² J. Ratzinger, *De kern van ons geloof* (Lannoo 1970) 292: “we moeten de Kerk niet vanuit haar organisatie begrijpen, maar de organisatie vanuit de Kerk”.

Met de apostel Paulus zegt de Kerk: ‘wee mij als ik het evangelie niet verkondig’ (1 Kor. 9, 16)²³. En ik wil graag de aansporing van paus Franciscus herhalen in zijn preek aan het einde van de WJD op het strand van Rio op 28 juli van dit jaar: ‘ga op weg, wees niet bang en dien’.

23 Cfr. Vaticanum II, *Lumen Gentium* 17.

INLEIDING

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende tijdens de opening van het Jaar van Daden van Liefde en het slot van het Jaar van het Geloof, Den Haag 24 november 2013

Vandaag hebben we de eucharistie gevierd in de Engelstalige parochiegemeenschap 'Church of our Saviour', om in het bisdom Rotterdam het Jaar van het Geloof af te sluiten. Dat had een speciale bedoeling, want het Jaar van het Geloof was een wereldwijde gebeurtenis. We hebben het geopend in de basiliek van Schiedam op de dag dat 50 jaar geleden het Tweede Vaticaans Concilie begon. En zo mochten we vandaag in een migrantenparochie in ons bisdom het jaar afsluiten, verbonden met paus Benedictus en paus Franciscus. Het Jaar van het Geloof. Het embleem is u bekend. Het is gemaakt in Rome en wordt gebruikt wereldwijd waar er aandacht wordt gegeven aan het Jaar van het Geloof. Het toont het schip van de Kerk, en het kruis van Christus, de wind in de zeilen, en met de letters IHS. Het embleem toont onze verbondenheid met Jezus Christus.

Jaar van het Geloof

Toen het Jaar van het Geloof begon was het op dat moment afwachten waar het in de parochies van ons bisdom weerklank zou vinden. Bij de opening bleek al hoeveel mensen naar de basiliek van Schiedam waren gekomen vanuit het bisdom. Er waren 500 zitplaatsen en de kerk was goed gevuld. We hebben op de website van het bisdom op vele manieren aandacht gegeven aan het Jaar van het Geloof. Door lezingen over het Concilie hebben we de documenten bestudeerd, onder meer de documenten *Lumen Gentium* en *Gaudium et Spes* over de Kerk die de boodschap van Christus' liefde uitdraagt in de wereld. We hebben ook in parochies gelegenheden gezien die er waren om rond het Jaar van het Geloof bij elkaar te komen. Dat heeft vruchten gebracht om over het geloof te spreken. We hebben kunnen herontdekken hoe rijk we zijn met onze band met Christus. Dat is geen exclusieve vriendschap, want door en rondom Christus zijn we verbonden met velen. Zelf ben ik als bisschop op zo'n twintig plaatsen geweest in ons bisdom om een lezing te geven in het kader van het Jaar van het Geloof. Als je ziet dat op al die plaatsen zoveel mensen waren als nu hier, kun je zeggen dat vele groepen in parochies het Jaar van het Geloof als initiatief van de paus hebben opgenomen.

De liefde van Christus

Paus Benedictus heeft in het document *Porta Fidei* (2011), waarmee hij het Jaar van het Geloof (2012-2013) aankondigde, een paragraaf gewijd aan de liefde (paragraaf 14). Als je gelooft in Christus dan moet je ook de liefde van Christus daarmee verbinden. Een geloofsbelijdenis die uitmondt in daden van liefde. Hij geeft daarbij verschillende teksten aan uit de heilige Schrift, zoals Matteüs 25 waarin staat te lezen: ‘wat je aan de minsten der Mijnen hebt gedaan, heb je aan Mij gedaan’. Als Jezus dit zegt, is dat een oproep aan ons. Laten we ons raken door de kleinen in onze tijd, of hebben we misschien zelf de hulp van anderen nodig? Een andere tekst die de paus aanhaalt in dit verband is de Jakobusbrief, waarin de apostel Jakobus aan de eerste christenen zegt dat geloof en liefde bij elkaar horen. Zeg niet “smakelijk eten”, of “heb het lekker warm” als iemand niet te eten heeft of geen kleren heeft. “Bewijs me eerst dat ge geloof hebt, als ge geen daden kunt tonen; dan zal ik u uit mijn daden mijn geloof bewijzen” (Jak. 2, 14-18).

Geloof en liefde

We zouden kunnen zeggen dat het Jaar van het Geloof nu ten einde loopt, en dat we dat vieren vandaag. Maar we hebben in ons bisdom Rotterdam gemeend dat we extra aandacht moeten geven aan het gegeven dat geloof en liefde bij elkaar horen zoals de paus het zegt. Daarom willen we daar de komende maanden aandacht voor hebben. We gaan door met een Jaar van Daden van Liefde. Het embleem is daarvoor aangepast. Daden van liefde mogen onderstrepen dat ons geloof vrucht mag dragen in de tijd die komt. Daarom gaan we in het bisdom verder met een aantal activiteiten in het kader van Daden van Liefde. Het Jaar van de Daden van Liefde (niet een héél jaar) willen we afsluiten als de Nationale Bedevaart in Brielle plaatsvindt, op zaterdag 12 juli 2014. Immers, de mens kan geen grotere daad van liefde stellen dan zijn leven geven voor zijn vrienden (Johannes 15, 13). De Martelaren van Gorcum hebben hun leven gegeven voor Christus. Zij bleven trouw aan het geloof in de heilige eucharistie en zij bleven trouw aan de paus in Rome, de opvolger van Petrus. Ons geloof in de liefde van Christus is de bron van daden van liefde. We zullen daarom in de komende tijd de daden van liefde opnieuw benadrukken en inoefenen met elkaar.

Als pelgrim van hart tot hart

Jongeren uit het bisdom hebben in Rio de Janeiro in Brazilië de Wereldjongerendagen meegemaakt, afgelopen juli. Ze hebben op het strand

in Rio paus Franciscus gezien, ze hebben gebeden met de paus en zijn preek gehoord. De paus zei in Rio: Ga op weg, als een echte pelgrim zoals de apostelen van het eerste uur. En: wees niet bang, vertrouw erop dat God met je meegaat. En: dien elkaar, want zo lijkt je het meest op onze Heer. Als je als christen op weg gaat, dan is dat niet alleen door het maken van een verre vliegreis, of waar dan ook naartoe reizen met de trein. Je gaat eerst en vooral op weg als je vanuit je geloof in Christus de ander, je naaste, wil ontmoeten. Juist dan ga je op weg als pelgrim van hart tot hart. En dan is het van belang niet bang te zijn, omdat je dingen en omstandigheden kunt tegenkomen waar je voor terugschrikt. En dien elkaar, want dat is wat Jezus ons heeft voorgedaan. Lees maar in het evangelie van Johannes hoe Jezus zijn leerlingen de voeten wast (Joh. 13, 14-15). En Jezus zegt: ‘Zalig gij als gij er naar handelt’ (Joh. 13, 17b). De voetwassing van de Heer laat zien dat geloof en daden van liefde samenhangen. De Heer waste de voeten van de leerlingen. Hij zei daarmee: Ik ben jullie Heer en Leraar en Ik doe jullie voor wat jullie elkaar moeten doen. Het wassen van voeten staat voor heel veel concrete daden van liefde die we kunnen doen voor elkaar, in Jezus’ Naam.

Geloof is een licht op ons pad

‘Wees niet bang, ga op weg en dien’. Die tekst staat ook achterop de programmakaart die speciaal werd gemaakt voor het Jaar van Daden van Liefde. We vinden die drieslag, aangereikt door paus Franciscus, zo belangrijk dat we hem op een sleutelhanger hebben laten zetten, zodat deze uitspraak goed blijft hangen. We willen u die sleutelhanger vandaag geven, met het oog op het doen van concrete Daden van Liefde, geworteld in ons geloof. Deze sleutelhanger met de drievoudige oproep van paus Franciscus zal het komende jaar nog vaker terugkeren, omdat we deze woorden van de paus in ons hart willen sluiten. De paus zei in zijn rondzendbrief (encycliek) *Lumen Fidei* van 29 juni 2013 (paragraaf 56-57) dat we als gelovige christenen niet loskomen van alle problemen in de wereld en niet gevrijwaard zijn van moeilijkheden, maar dat dan het geloof juist een licht is op ons pad om te zien wat ons te doen staat. Juist dan moeten we ook niet vergeten elkaar te dienen. Als je elkaar, je medemens, echt dient dan is dat ook zonder woorden waarachtige verkondiging van Christus, een uitgelezen vorm van verkondiging van het evangelie.

Ik wil afsluiten met gebed, om nu het Jaar van het Geloof te eindigen en het Jaar van de Daden van Liefde te beginnen, en daarvoor de zegen van de

Heer te vragen. Ik hoop dat we elkaar in het licht van de Daden van Liefde opnieuw mogen ontmoeten in de komende tijd, en dat we als Kerk van Rotterdam mogen groeien als instrument van de Heer, heel concreet onze naaste nabij, in Jezus' Naam.

BENOEMINGEN EN ONTSLAGEN

Juli - december 2013

1 juli 2013

Mevrouw E.J.G. Rommens-Woertman, eervol ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werkster van de studentenparochie H. Catharina van Alexandrië te Rotterdam.

9 juli 2013

H.J. Lugtenburg, benoeming tot lid van het bestuur van de Bisschoppelijke Brielse Commissie.

J.P.F. Glas, benoeming tot lid van het bestuur van de Bisschoppelijke Brielse Commissie.

Chr.N. Bergs, eervol ontslag ontslag als lid van het bestuur van de Bisschoppelijke Brielse Commissie.

Mevrouw Ch.A.M. Dierick-Pas, eervol ontslag als lid van het bestuur van de Bisschoppelijke Brielse Commissie.

15 juli 2013

Drs. D.A.C.A. Gudde, goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werker in de parochie H. Augustinus te Katwijk, Oegstgeest, Voorschoten en Wassenaar voor 1 jaar.

29 juli 2013

C. Boomaerts CP, benoeming tot priester-assistent in zorgcentrum Irishof en zorgcentrum Bernardushof te Gouda en benoeming tot priester-assistent in de Kaapverdiaanse- en Portugeessprekende parochie O.L. Vrouw van de Vrede te Rotterdam.

1 augustus 2013

F.X.M.A. Baggen, benoeming tot diaken en lid van het pastoraal team van de parochie H. Theresia van Avila te Hendrik Ido Ambacht, Zwijndrecht, Dordrecht, Alblasserdam en Sliedrecht.

Mevrouw M.J.S. Heikens Med, goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werkster in de parochie De Goede Herder te Schiedam e.o. voor 18 maanden.

24 augustus 2013

Mevrouw C.L.M. van Straten, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorgster in het Psycho-Medisch Centrum Parnassia te Den Haag (met pensioen).

1 september 2013

G.A.M. Prins, benoeming tot diaken en lid van het pastoraal team van de parochie Sint Maarten te Noordwijk, Noordwijkerhout, Voorhout, Sassenheim en Warmond.

G.Th.J. Lansbergen, eervol ontslag als pastor van de parochie H. Willibrordus te Lisse, Hillegom en De Zilk en per diezelfde datum benoeming tot lid van het pastoraal team van de parochie H. Augustinus te Katwijk, Oegstgeest, Voorschoten en Wassenaar.

Mevrouw F.H. Timmermans MA, goedkeuring en kerkelijke zending als medewerkster Jongerenpastoraat bij de afdeling pastorale dienstverlening van het bisdom Rotterdam voor 2 jaar.

Mevrouw D.W.M. Bühler, goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werkster in de parochie H. Theresia van Avila te Hendrik Ido Ambacht, Zwijndrecht, Dordrecht, Alblasserdam en Sliedrecht.

G.J. Brohm, eervol ontslag als diaken van de parochie Pax Christi te Woerden (met emeritaat).

Mevrouw L.A.M. Meijer, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werkster in de parochie De Goede Herder te Schiedam e.o. (vervroegd met pensioen).

Mevrouw C.C.D. Hofschreuder, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werkster in de parochie H. Nicolaas te Zoetermeer (met pensioen).

1 oktober 2014

S.A. Kuik, eervol ontslag als pastor van de parochie H. Augustinus te Katwijk, Oegstgeest, Voorschoten en Wassenaar en per diezelfde datum benoeming tot kapelaan en lid van het pastoraal team van de parochie H. Willibrordus te Hillegom, De Zilk en Lisse.

Drs. G. Brink, eervol ontslag als diaken van de parochiefederatie HH. Clara en Franciscus te Langeraar e.o. en per diezelfde datum benoeming tot diaken van de parochie H. Augustinus te Katwijk, Oegstgeest, Voorschoten en Wassenaar.

A.M. van Aarle, eervol ontslag als diaken van de parochie H. Augustinus

te Katwijk, Oegstgeest, Voorschoten en Wassenaar en per diezelfde datum benoeming tot diaken van de parochiefederatie HH. Clara en Franciscus te Langeraar e.o.

Drs. L.C.J. Everts, benoeming tot diaken van de parochie Pax Christi te Woerden e.o.

P.T.L.A. Falke, benoeming tot diaken van de parochie Church of Our Saviour te Den Haag.

Mevrouw M.R. Hoffenkamp, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als moderator van de Sint-Laurenscollege te Rotterdam.

Mevrouw mr. G.T.M. Wüts, goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werkster in de parochie H. Augustinus te Katwijk, Oegstgeest, Voorschoten en Wassenaar.

22 november 2013

H.W. Hendriks, benoeming tot lid van het afdelingsbestuur van de NSGV in het bisdom Rotterdam.

25 november 2013

Mr F.G.H. Snippers, benoeming tot lid van het Diocesaan Bureau voor geschillen voor een nieuwe termijn van vijf jaar.

1 december 2013

P.G.M. van der Burg, benoeming tot lid van de Diocesane Caritas Instelling per voor een extra periode van vier jaar.

C.A.F. de Vette, benoeming tot lid van de Diocesane Caritas Instelling voor een tweede periode van vier jaar.

VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 4 juni 2013 (2013-2)

Inhoudelijk gesprek: Samenwerking Geboden 2 / Samenwerking Geboden 3 en de invloed op de werkdruk en welzijn

Mgr. Van den Hende opent de vergadering met gebed en licht de keuze voor het onderwerp toe vanuit de agendacommissie. A. v.d. Helm leidt het onderwerp in. Samenwerking is ingegeven door krimp. Het is zaak keuzes te maken voordat de keuzes voor jou worden gemaakt, omdat er minder menskracht en middelen beschikbaar zijn. Keuzes maak je op basis van visie en binnen de mogelijkheden die er zijn gelet op de middellange termijn (vijf à tien jaar). Samenwerken beoogt het vrijmaken van krachten omwille van het evangelie. Dat betekent dat je een aantal dingen niet meer kunt doen en je moet bepalen welke dat zijn. Wat doe je centraal en wat lokaal? Dat geldt zowel het team als het parochiebestuur. Je moet taken rationaliseren en concentreren binnen het samenwerkingsverband en zaken samenbrengen die een lange termijn visie op de pastoraal vragen. Teamvorming maakt een goede taakverdeling mogelijk. Er is een sterke zichtbare pastoor nodig en een sterk pastoraal team dat goed kan samenwerken en communiceert. De pastoor hoeft niet alles te doen. Waar het in de discussie van vandaag om gaat is het maken van keuzes in de pastorale taak naar inhoud (visie en taakverdeling). Wat zijn de ervaringen van de leden van de Priesterraad, als leden van een pastoraal team, voor wat betreft deze wijze van werken? Is het mogelijk om het proces, waar je nu in zit, bij te stellen? Het gaat dus, in de woorden van Mgr. Van den Hende, om inhoud en functioneren van het team in onderscheidenheid en in gezamenlijkheid.

In het gesprek wordt bevestigd dat samenwerking uit krimp is geboren. Het is wennen dat er minder sprake van nabijheid is dan voorheen. Het brengt echter ook mensen bij elkaar. Je komt op andere plaatsen. Dus er zijn ook positieve kanten. Dat geeft een dubbel gevoel en daarom is er sprake van een spanningsveld. De spanning zit ook in de eigenheid van de lokale gemeenschap en wat die wil en wat het pastoraal team wil.

Opgemerkt wordt dat mensen bewuster kiezen. Tegelijkertijd zijn ze meer eenling dan vroeger en kiezen ze op momenten voor de Kerk en niet voor een langdurig contact. Dit is een breuk met de traditie van de Kerk

als gemeenschap. Hoe krijg je mensen betrokken op elkaar als gelovigen en kunnen anderen de pastoor daarbij ondersteunen? Geopperd wordt dat parochies beter luisteren naar de 'klanten' en goed kijken naar hun aanbod. Is overigens ook de pastor geen man van de gemeenschap meer, maar meer een individu?

Ook wordt gewaarschuwd om op te passen met het woord 'gemeenschap'. Als er koffie gedronken wordt na de viering, zit iedereen altijd aan zijn eigen tafeltje. Het gaat om het antwoord op de vraag hoe we echt contact kunnen creëren, al is het maar even, in deze maatschappij met deze verbrokkeling en achtergrond. Gesteld wordt dat ook in geval van kortlopende contacten wel gekeken moet worden naar hoe mensen medeverantwoordelijkheid kunnen dragen. Er moet gewerkt worden aan geloofsverdieping. Dat levert kleinere cellen op voor een bepaalde tijd. Daarna gaat men een nieuw traject in of soms ook niet.

Voor de postmoderne mens zou het goed zijn om in te zetten op individueel pastoraat, maar daar is geen tijd voor. Samenwerking Geboden 2 en 3 vragen om tweedelijnswerk, maar het individueel pastoraat levert energie op, omdat je mensen kunt motiveren voor je gemeenschap. De parochies kunnen niet zonder individueel pastoraat. Gesteld wordt dat samenwerking juist ruimte kan bieden voor individueel pastoraat vanwege de aanwezigheid van een team of een centraal secretariaat. Overigens ziet individueel pastoraat er anders uit dan vroeger, net als de gemeenschap. Elk pastoraal gesprek mag eindigen met een gebed, anders is het geen pastoraal gesprek. De individuele pastorale route moet worden ingebed in de route van gezamenlijkheid. Je kunt het individuele pastoraat niet loslaten, maar ook niet in den blinde aanbieden.

De apostel Paulus reisde rond, bleef een tijdje op een bepaalde plek en had dan een band met de mensen waar hij woont. Zou dat in deze tijd ook kunnen? Bij missionarissen in Afrika werkt het ook zo. De lokale gemeenschap moet sterk genoeg zijn om het een tijdje vol te houden. Het persoonlijke contact is dan wel belangrijk.

Door een pastoraatgroep kunnen kernvrijwilligers een deel van de taken overnemen. Opgemerkt wordt dat het wel degelijk iets uitmaakt of de pastor komt of een lid van de pastoraatgroep. De pastoraatgroep speelt vooral een

rol speelt in de opbouw. De leden geven tips, kennen de gemeenschap vaak beter dan de pastor.

De vreugde is te vinden in de activiteiten die je samen aanpakt, efficiency, dingen die werken waardoor minder meer wordt. Je verantwoordelijk weten voor elkaar, samen de klus klaren, elkaar vervangen.

Het gesprek over Samenwerking Geboden 2 en 3 gaat ook over de kerkgebouwen. Het project 'Tent van God' werd on hold gezet met het oog op Samenwerking Geboden 2 (en 3). Nu is het wel de tijd om de volgende stap te zetten: wat is er nodig aan gebouwen per cluster? Een van de leden van de Priesterraad verwijst naar een prikkelende uitspraak van R. Peeters in het kader van de VPW en met het oog op de discussie, namelijk 'investeer de komende tijd meer in stenen dan in mensen'. Een kerkgebouw doet veel met mensen.

Herbestemming van kerkgebouwen is nodig. De crisis beperkt de mogelijkheden.

VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD

van het bisdom Rotterdam, 17 september 2013 (2013-3)

Inhoudelijk gesprek: hoe geef je vorm aan je geestelijk leven

W. Bakker leidt het agendapunt in. Hij heeft zich aanvankelijk afgevraagd of dit wel een onderwerp voor de Priesterraad is. Geestelijk leven is persoonlijk. Deze bespreking kan echter ook een bijdrage zijn voor de bisschop als geestelijk leidsman, vader, om inzicht te krijgen in het geestelijk leven van de priesters met het oog op hun welzijn. Een priester staat in relatie tot de Heer, tot de bisschop en tot de mensen voor wie hij is aangesteld. De spiritualiteit van de diocesane priester - reguliere priesters hebben een meer uitgebreide structuur - bestaat uit liturgie en gebed.

Geestelijk leven is invulling geven aan het dubbelgebod. Geestelijk leven wil zeggen: leven door de Geest en je laten leiden door de Geest, niet door de wereld waarin we leven. Het concrete leven heeft wel invloed op je persoonlijke leven. Dat moet je je bewust zijn. Het is belangrijk om ruimte te maken in je leven voor momenten geïnspireerd door de Geest van Jezus Christus, die in ons leeft en werkt.

W. Bakker onderscheidt vier pijlers van geestelijk leven.

1. De houding van gebed: op beslissende momenten van je leven (bijvoorbeeld een retraite), op rustige momenten van je leven (de beste momenten) en op momenten van vorming (goede momenten). W. Bakker noemt het recollectiegebed, het getijdengebed en het gebed rond de maaltijd.
2. Het gebed is onmisbaar in het dienstwerk voor en met anderen. Het gebed is welsprekendheid in ambt en functie, bijvoorbeeld rond bijeenkomsten. Je mag ook vragen om iemands gebed. Je bent bedienaar van het woord en de sacramenten, met name op de dag des Heren. Probeer om creatieve momenten van gebed (lof, smeking, en dergelijke) een plek te geven in de geloofsgemeenschap. Het persoonlijke gebed moet het functionele gebed voeden en andersom. W. Bakker noemt in dit verband de aanbidding van het sacrament.
3. Leven in de geest van de zaligsprekingen. Je leeft niet voor jezelf en niet voor het streven naar meer macht en aanzien. Ongehuwd leven is een vorm van armoede/soberheid als verwijzing naar het rijk Gods. Dat is niet vanzelfsprekend meer.

4. Vormen van gemeenschap. Je wordt geroepen, maar niet als geïsoleerd individu. Het gaat om een gemeenschap van mensen rond de bisschop (van Rotterdam). Dat staat op gespannen voet met het individualisme. Teamwork is daarom een stuk van je geestelijk leven. Twee woorden zijn belangrijk: consolidatie (het weer aaneengroeien, duurzaam maken, in eenheid blijven) en devotie (godvruchtige oefeningen volbrengen, eigen spiritualiteit en sacramenten). Consolidatie en devotie staan met elkaar in verband en hebben elkaar nodig. Het gaat om de liefde tot God en tot de naaste.

In het gesprek van de Priesterraad wordt benadrukt dat bidden een essentieel onderdeel moet zijn van het leven. Het gebed moet een onderdeel van je zijn, van wie je bent. Je bent voortdurend in relatie tot God en de naaste. Je moet op zoek naar God en God present stellen. Daar hoort het gebed bij (zie het onophoudelijk gebed uit de brief aan de Romeinen). De leden van de Priesterraad wisselen uit hoe zij dit vormgeven in hun dagelijks leven en hiervoor ook samen met anderen bijeenkomen om te delen met elkaar wat men heeft meegemaakt en elkaar spiritualiteit aan te reiken. Dit krijgt ook vorm in de parochies in teamverband en kan ook vorm krijgen bij de ontmoetingen in vicariaatsverband. De gezamenlijkheid is van belang. Wanneer je je spiritueel laat voeden en dit deelt met anderen, dan wordt het breder. In het kader van de gezamenlijkheid wordt verwezen naar de oratoriapraktijk van vroeger, ook al is het lastig omdat je individuele wegen gaat. Regelmatig samen eten en bidden kan een alternatief zijn. Het is belangrijk om niet nieuwe dingen te creëren, maar bestaande dingen in te vlechten. Daar horen de noden van de samenleving ook bij.

In het gesprek wordt ook aangegeven dat koers en leiding nodig zijn om het priesterschap te verdiepen. In een krimpende markt moet worden gezorgd voor een goede geestelijke begeleiding. Het is zaak daarin te blijven investeren.

NECROLOGIE

Johannes Aloysius Maria van der Zalm

geboren op 12 april 1925 te Den Haag en priester gewijd op 8 december 1954.

Joop van der Zalm trad op 25 juni 1946 in bij de Trappisten te Echt; zware omstandigheden zo kort na de oorlog. In 1948 deed hij zijn tijdelijke en in 1951 zijn plechtige professie. Op 8 december 1954 werd hij tot priester gewijd. Van 1956 tot 1959 studeerde hij in Rome en bij terugkeer werd hij benoemd tot novice-meester van het klooster. Dat bleef hij tot 1965. Uiteindelijk leidde zijn weg hem naar Den Haag. In 1968 verliet hij de kloosterorde en op 11 september 1973 werd hij geïncardineerd in het bisdom Rotterdam. Joop van der Zalm werd in 1968 benoemd tot assistent in de parochie van het Allerheiligst Sacrament te Den Haag. Vanaf 1973 werd hij achtereenvolgens benoemd tot kapelaan in de parochie van het Allerheiligst Sacrament te Den Haag en in 1976 tot kapelaan van de parochie H. Bonifatius te Rijswijk. Op 1 juli 1978 werd hij tot pastoor van deze parochie benoemd. Met ingang van 1 september 1992 werd hem als pastoor eervol ontslag verleend en tevens ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam. Pastoor Joop van der Zalm heeft zich 59 jaar als priester ingezet, eerst binnen de Orde der Trappisten en na zijn incardinatie in 1973 als priester voor het bisdom Rotterdam. Voor zijn inzet en enthousiasme zijn wij hem veel dank verschuldigd.

Pastor Van der Zalm was een bescheiden mens en leidde een bescheiden leven. Hij las graag en hield van de natuur. Bovenal was hij op de Heer betrokken, die hij steeds heeft geprobeerd te dienen: door zijn getuigenis in woord en daad, door zijn liefde voor de Kerk en door zijn priesterlijke inzet voor mensen die aan zijn goede zorgen werden toevertrouwd.

Op 7 december 2013 is hij, voorzien van het H. Sacrament der zieken, overleden.

INHOUD

Jaargang 58 juli-december 2013 Nummer 3-4

BRIEF Aan de bisdomstaven van de bisdommen van de Nederlandse Kerkprovincie inzake de Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) per 1 januari 2014	47
BIJLAGE 1 Handleiding voor het invullen van het aanvraagformulier voor een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG).....	53
BIJLAGE 1A Lijst van personen voor wie vóór infunctietreding een VOG is vereist.....	61
INFORMATIEBRIEF ter invoering van de Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland.....	66
BIJLAGE 3 Model brief voor vrijwilligers die worden verzocht een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) aan te vragen	69
BIJLAGE 4 Model overeenkomst parochievrijwilliger.....	71
VERTALING DECREET ‘Prorogatio competentiae’ betr. de rechtspraak van de Aartsbisschop van Utrecht op de territoria van de bisdommen Rotterdam en ‘s-Hertogenbosch alsmede vertaling van art. 22 nr. 1 van de Normen voor de Interdiocesane of Regionale of Interregionale Rechtbanken, door de Apostolische Signatuur op 28 december 1970 uitgevaardigd (AAS 63 [1971] 486-492)	74
BRIEF Kerkelijke rechtbank van het Bisdom Rotterdam, Rotterdam, 28 augustus 2013.....	77
NIEUW OP KERKELIJKE KALENDER Onze Heer Jezus Christus Eeuwige Hogepriester, 16 september 2013.....	79
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Henden bij de Nationale Bedevaart Brielle in het Jaar van het Geloof, Brielle, 6 juli 2013	81
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Henden bij de afsluiting van het Jaar van het Geloof, Den Haag, Church of our Saviour, 24 november 2013.....	86

INLEIDING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij gelegenheid van 25 jaar diocesaan centrum Vronesteyn voor priesteropleiding en diakenopleiding, Vronesteyn, 1 oktober 2013	88
INLEIDING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende tijdens de opening van het Jaar van Daden van Liefde en het slot van het Jaar van het Geloof, Den Haag 24 november 2013	100
BENOEMINGEN EN ONTSLAGEN	104
VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 4 juni 2013 (2013-2)	107
VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 17 september 2013 (2013-3)	110
NECROLOGIE	112

Bisdom Rotterdam

Koningin Emmaplein 3

3016 AA Rotterdam

Tel. (010) 281 51 71

Fax (010) 436 71 90

E-mail info@bisdomrotterdam.nl

www.bisdomrotterdam.nl

NL30 INGB 0000 4643 04
RK BISDOM ROTTERDAM